

گزارش اقتصادی شاپرک

دی ۱۳۹۹. شماره ۶۷

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها.....	۶
فهرست جداول.....	۸
پیشگفتار.....	۱۱
شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه.....	۱۲
۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی.....	۱۶
۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی.....	۱۷
۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....	۱۸
۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....	۱۹
۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان.....	۲۱
۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی.....	۲۲
۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP.....	۲۳
۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در دی ماه ۱۳۹۹.....	۲۶
۱-۲- آمار عملکردی شاپرک.....	۲۶
۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی.....	۲۸
۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش.....	۲۹
۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها.....	۳۱
۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت.....	۳۵
۲-۲- نفوذ منطقه‌ای.....	۳۹
۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی.....	۳۹
۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور.....	۴۰
۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان.....	۴۱
۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی.....	۴۶
۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور.....	۴۷
۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها.....	۴۹
۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه.....	۴۹
۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها.....	۵۳
۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش.....	۵۴
۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۰

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۰
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۴
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۸
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۳
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۵
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی ۸۸
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور ۸۹
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۲
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۵
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۹۹
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۲
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۶**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۶
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۸
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۱
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۴
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۷
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۷
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۸
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۱

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار..... ۱۲۳
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده..... ۱۲۶
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش..... ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید..... ۱۳۳
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ..... ۱۳۹
- ۶- جمع‌بندی..... ۱۴۲
- ۷- واژه‌نامه..... ۱۵۲

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت شهریور ۱۳۹۹ ۱۸
- شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به ۹/۱۵۸ ۲۲
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP ۲۴
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹ ۳۱
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۳۳
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ماه ۱۳۹۹ و ۱۳۹۸ ۳۴
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - دی ۱۳۹۹ ۳۵
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹ ۳۶
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - آذر و دی ۱۳۹۹ ۳۷
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - دی ۱۳۹۸ و دی ۱۳۹۹ ۳۸
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - دی نسبت به آذر ۱۳۹۹ ۴۲
- شکل ۹-۲ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - دی ۱۳۹۹ ۴۳
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - دی ۱۳۹۹ ۴۵
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - دی ۱۳۹۹ ۴۷
- شکل ۱۲-۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - دی ۱۳۹۹ ۴۸
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - دی ۱۳۹۹ ۵۰
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - دی ۱۳۹۹ ۵۱
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - دی ۱۳۹۹ ۵۲
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی ۵۴
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - دی ۱۳۹۹ ۵۶
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - دی ۱۳۹۹ ۵۸
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - دی ۱۳۹۹ ۶۲
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹ ۶۳
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹ ۶۹

- شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹..... ۷۰
- شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹..... ۷۲
- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹..... ۷۴
- شکل ۵-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - دی ۱۳۹۹..... ۷۶
- شکل ۶-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - دی ۱۳۹۹..... ۷۸
- شکل ۷-۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - آذر و دی ۹۹..... ۸۰
- شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌ها - دی ۱۳۹۹..... ۹۱
- شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها - دی ۱۳۹۹..... ۹۴
- شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - دی ۱۳۹۹..... ۱۰۱
- شکل ۱۱-۴ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۹۸ تاکنون..... ۱۰۳
- شکل ۱-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - دی ۱۳۹۹..... ۱۰۷
- شکل ۲-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - دی ۱۳۹۹..... ۱۰۸
- شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - دی ۱۳۹۹..... ۱۱۹
- شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - دی ۱۳۹۹..... ۱۲۹
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - دی ۱۳۹۹..... ۱۳۰
- شکل ۶-۵ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - دی ۱۳۹۹..... ۱۳۱
- شکل ۷-۵ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - دی ۱۳۹۹..... ۱۳۲

فهرست جداول

جدول ۱-۱	مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به شهریور ۱۳۹۹.....	۱۷
جدول ۲-۱	مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به شهریور ۱۳۹۹.....	۱۹
جدول ۳-۱	نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP در ۱۲ فصل منتهی به ۹/۱۵۸.....	۲۳
جدول ۱-۲	مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
جدول ۲-۲	مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۸.....	۲۷
جدول ۳-۲	مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۸
جدول ۴-۲	مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۹
جدول ۵-۲	مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته.....	۳۰
جدول ۶-۲	مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار دی ۱۳۹۹.....	۳۰
جدول ۷-۲	شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - دی ۱۳۹۹.....	۳۲
جدول ۸-۲	شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - دی ۱۳۹۹.....	۳۲
جدول ۹-۲	شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹.....	۳۳
جدول ۱۰-۲	ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - دی ۱۳۹۹.....	۴۰
جدول ۱۱-۲	سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - دی ۱۳۹۹.....	۴۰
جدول ۱۲-۲	پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی - آذر ۱۳۹۹ و دی ۱۳۹۹.....	۴۱
جدول ۱۳-۲	سرانه استانی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - آذر ۱۳۹۹ و دی ۱۳۹۹.....	۴۴
جدول ۱۴-۲	مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی.....	۵۳
جدول ۱۵-۲	متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۵
جدول ۱۶-۲	متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۶
جدول ۱-۳	تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - دی ۹۹.....	۶۱
جدول ۲-۳	مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - دی ماه ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته.....	۶۲
جدول ۳-۳	آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - دی ۱۳۹۹.....	۶۳
جدول ۴-۳	قیاس سهم هر یک از انواع خطا - دی ۱۳۹۹ و ماه گذشته.....	۶۴
جدول ۵-۳	دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۵

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - آذر و دی ماه ۱۳۹۹.....	۶۶
جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش-آذر و دی ۹۹.....	۷۱
جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - آذر و دی ۹۹.....	۷۳
جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس- آذر و دی ۹۹.....	۷۵
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس- آذر و دی ۹۹.....	۷۷
جدول ۵-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP- آذر و دی ۹۹.....	۷۹
جدول ۶-۴ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....	۸۱
جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- دی ۹۹.....	۸۲
جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آذر و دی ۹۹.....	۸۳
جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- دی ۹۹.....	۸۴
جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آذر و دی ۹۹.....	۸۴
جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی- آذر و دی ۹۹.....	۸۶
جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار- آذر و دی ۹۹.....	۸۷
جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشنده به تفکیک استان- دی ۹۹.....	۸۹
جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشنده فعال سیستمی به تفکیک استان- دی ۹۹.....	۹۲
جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت- آذر و دی ۹۹.....	۹۶
جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده تراکنش دار هر شرکت - آذر و دی ۹۹.....	۹۸
جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - دی ۹۹.....	۹۹
جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- دی ۹۹.....	۱۰۴
جدول ۱-۵ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹.....	۱۰۹
جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - دی ۱۳۹۹.....	۱۱۲
جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - دی ۱۳۹۹.....	۱۱۴
جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده-آذر و دی ۹۹.....	۱۱۶
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - دی ۱۳۹۹.....	۱۱۸
جدول ۶-۵ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - دی ۱۳۹۹.....	۱۲۰
جدول ۷-۵ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - دی ۱۳۹۹.....	۱۲۲
جدول ۸-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگان کارت‌های بانکی تراکنش دار - دی ۱۳۹۹.....	۱۲۴
جدول ۹-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- آذر و دی ۹۹.....	۱۲۶

- جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - دی ۱۳۹۹ ۱۲۶
- جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - دی ۱۳۹۹ ۱۳۴
- جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با احتساب هزینه اجاره بها - دی ۱۳۹۹ ۱۳۷
- جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - دی ۱۳۹۹ ۱۴۰

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۶۷ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

به علت خطای شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعریف پایانه‌های اینترنتی، تا زمان اصلاح اطلاعات مبنای انجام محاسبات تعداد ابزار پذیرش اینترنتی در تمامی بخش‌های این گزارش برای این شرکت اطلاعات مربوط به آبان ماه ۱۳۹۸ می‌باشد.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در دی ماه ۱۳۹۹
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

▲	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۶/۸۳ درصد
▼	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۲/۰۷ درصد
▼	سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۵۸/۰۹ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در دی ماه ۹۹

آمار عملکردی

▲	تعداد تراکنش های شاپرک	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴ عدد
▲	ارزش تراکنش های شاپرک	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▲	رشد اسمی ماهانه دی ۹۹ نسبت به آذر ۹۹	۸/۸۷ درصد
▲	رشد حقیقی ماهانه دی ۹۹ نسبت به آذر ۹۹	۶/۹۲ درصد
▲	رشد اسمی دی ۹۹ نسبت به دی ۹۸	۶۲/۱۵ درصد
▲	رشد حقیقی دی ۹۹ نسبت به دی ۹۸	۱۰/۹۰ درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۶/۶۲ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۳/۸۷ درصد
▲	کارتخوان فروشگاه	۸۹/۵۱ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۹۷/۶۶ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۲/۳۴ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۸۶/۶۷ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۸/۴۱ درصد
▼	مانده گیری	۴/۹۲ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▲	کل ابزارها	۲,۰۶۴/۶۷
▲	کارتخوان فروشنده	۱,۵۷۸/۹۱
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۲۳۷/۲۱
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۲۴۸/۵۶

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▲	کل ابزارها	۴۶/۰۷
▲	کارتخوان فروشنده	۴۱/۲۴
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۷۸
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۳/۰۵

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشنده فعال سیستمی

▲	بیشترین تعداد کارتخوان فروشنده	۱,۹۴۷,۲۱۰ عدد استان تهران
▼	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشنده	۱۳,۷۰۴ عدد استان تهران
▼	بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشنده	۰/۲ عدد استان یزد
▲	بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشنده	۶۰/۹۸ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▲	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۶۹۰/۹۲
---	-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۰/۶۶	بانک ملت درصد ۲۰/۳۸
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۰/۴۳	بانک ملت درصد ۲۰/۴۱

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۳۷/۵۳	بانک ملت درصد ۱۹/۹۴
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۳۴/۶۵	بانک ملت درصد ۲۶/۷۵
کارتخوان فروشگاه	به پرداخت ملت درصد ۲۰/۳۰	بانک ملت درصد ۲۰/۴۳

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	تجارت الکترونیک پارسین درصد ۳۳	بانک پارسین درصد ۲۳/۵۹
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۳۰/۶۶	بانک ملت درصد ۳۳/۱۱
کارتخوان فروشگاه	به پرداخت ملت درصد ۲۱/۱۳	بانک ملت درصد ۱۹/۹۵

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۲۸۲	۱,۳۶۱
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۱۳۷	۲,۱۶۲
کارتخوان فروشگاه	۱,۴۵۰	۹۰۵

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملت درصد ۱۶/۹۷
کارت اعتباری	بانک ملی ایران درصد ۳۶/۸۳
کارت برداشت	بانک ملی ایران درصد ۲۲/۴۰

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	درصد ۹۲/۲۸
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	درصد ۹۹/۹۹

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	درصد ۰/۵۲
خطای شاپرکی	درصد ۰/۱۴
خطای صادرکنندگی	درصد ۸/۷۰
خطای کاربری	درصد ۸۹/۸۱
خطای کسب و کار	درصد ۰/۸۳

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	درصد ۹۹/۲۱
دسترس پذیری حس شده شاپرک	درصد ۹۹/۹۹

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	درصد ۰/۰۰۹
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	درصد ۶۲/۳۹

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتی در دی ماه ۹۹

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت ۱/۷۵۲
کمترین میزان شاخص	سایان کارت ۰/۲۶۵

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	پرداخت نوین آرین درصد ۰/۱۱۱
کمترین میزان شاخص	تجارت الکترونیک پارسین درصد ۰/۰۰۵

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	سایان کارت درصد ۴۹/۰۴
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سپهر درصد ۶/۲۱

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا شهریور ۱۳۹۹) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به شهریور ۱۳۹۹

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
مهر ۹۸	۲۱,۵۶۸,۳۰۰	۲,۵۳۴,۹۶۸	۱۱/۷۵٪
آبان ۹۸	۲۲,۱۱۳,۰۰۰	۲,۵۲۲,۶۳۶	۱۱/۴۱٪
آذر ۹۸	۲۲,۶۲۳,۱۰۰	۲,۷۹۰,۸۳۵	۱۲/۳۴٪
دی ۹۸	۲۳,۱۲۲,۹۰۰	۲,۸۱۳,۷۲۳	۱۲/۱۷٪
بهمن ۹۸	۲۳,۷۹۰,۷۰۰	۳,۲۴۲,۳۰۸	۱۳/۶۳٪
اسفند ۹۸	۲۴,۷۲۱,۵۰۰	۳,۲۸۱,۷۰۶	۱۳/۲۷٪
فروردین ۹۹	۲۵,۱۴۰,۸۰۰	۱,۹۷۸,۵۸۰	۷/۸۷٪
اردیبهشت ۹۹	۲۵,۹۴۸,۳۰۰	۳,۹۷۷,۴۱۵	۱۵/۳۳٪
خرداد ۹۹	۲۶,۵۷۱,۷۰۰	۳,۸۸۶,۳۸۰	۱۴/۶۳٪
تیر ۹۹	۲۷,۳۹۷,۸۰۰	۵,۱۹۹,۲۸۶	۱۸/۹۸٪
مرداد ۹۹	۲۸,۱۹۹,۳۰۰	۴,۷۶۹,۰۱۱	۱۶/۹۱٪
شهریور ۹۹	۲۸,۹۵۸,۹۰۰	۴,۸۷۵,۱۲۲	۱۶/۸۳٪

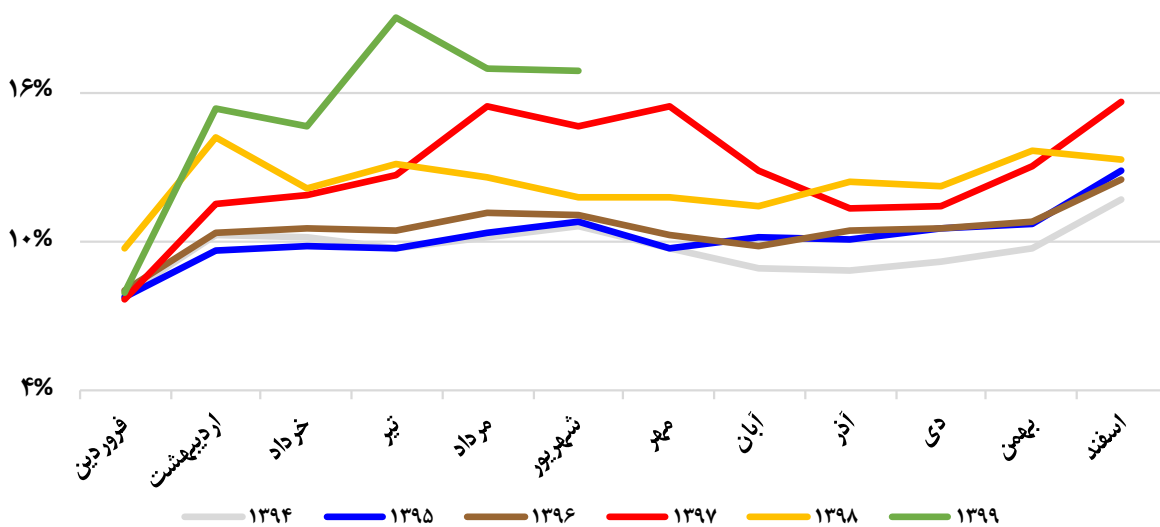
در شهریور ۱۳۹۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۶/۸۳ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه مرداد ۹۹، کاهش ۰/۰۸ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در شهریور ۱۳۹۹، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۲/۲۳ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۶۹ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه مرداد ۹۹ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا شهریور ۱۳۹۹ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت شهریور ۱۳۹۹ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت شهریور ۱۳۹۹

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱-۲ ارائه شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به شهریور ۱۳۹۹

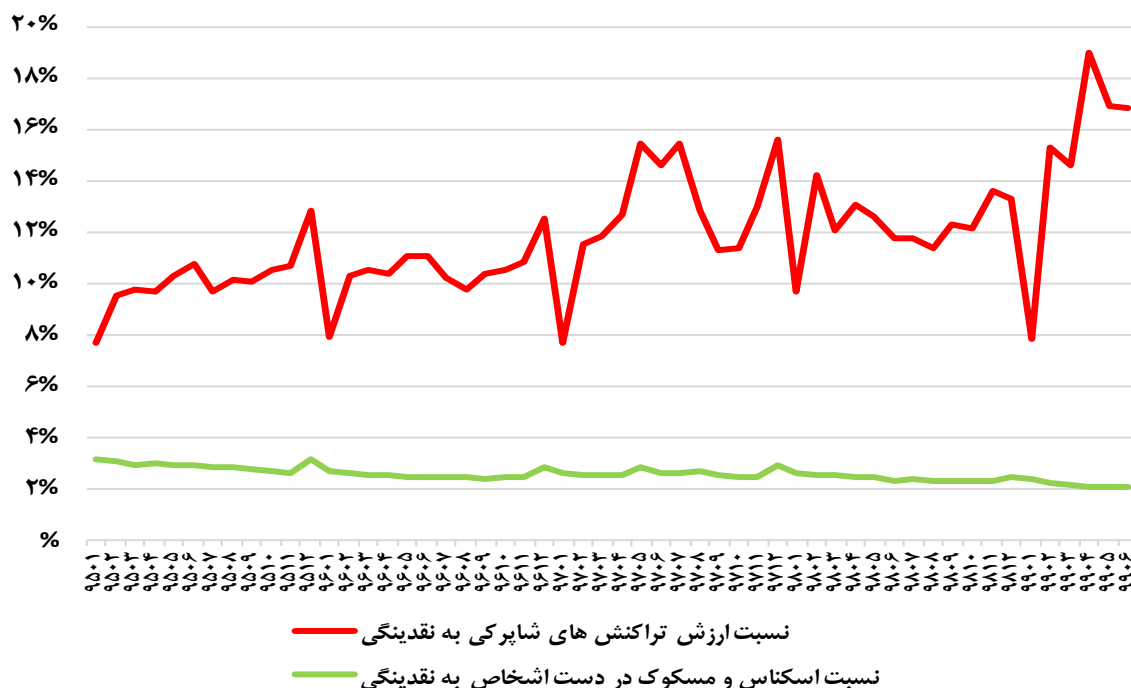
دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
مهر ۹۸	۲۱,۵۶۸,۳۰۰	۵۱۰,۴۰۰	۲/۳۷٪
آبان ۹۸	۲۲,۱۱۳,۰۰۰	۵۲۲,۷۰۰	۲/۳۶٪
آذر ۹۸	۲۲,۶۲۳,۱۰۰	۵۲۷,۹۰۰	۲/۳۳٪
دی ۹۸	۲۳,۱۲۲,۹۰۰	۵۳۵,۱۰۰	۲/۳۱٪
بهمن ۹۸	۲۳,۷۹۰,۷۰۰	۵۵۹,۰۰۰	۲/۳۵٪
اسفند ۹۸	۲۴,۷۲۱,۵۰۰	۶۱۱,۴۰۰	۲/۴۷٪
فروردین ۹۹	۲۵,۱۴۰,۸۰۰	۶۰۶,۶۰۰	۲/۴۱٪
اردیبهشت ۹۹	۲۵,۹۴۸,۳۰۰	۵۸۴,۸۰۰	۲/۲۵٪
خرداد ۹۹	۲۶,۵۷۱,۷۰۰	۵۷۸,۰۰۰	۲/۱۸٪
تیر ۹۹	۲۷,۳۹۷,۸۰۰	۵۸۲,۶۰۰	۲/۱۳٪
مرداد ۹۹	۲۸,۱۹۹,۳۰۰	۵۹۳,۱۰۰	۲/۱۰٪
شهریور ۹۹	۲۸,۹۵۸,۹۰۰	۵۹۹,۶۰۰	۲/۰۷٪

در شهریور ۱۳۹۹، ۲/۰۷ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در مرداد ۹۹ کاهش ۰/۳- درصدی را تجربه نموده است. در شهریور ۹۹ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۶۹ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۱/۱۰ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و

مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا شهریور ۱۳۹۹) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۶/۸۳ درصد در شهریور ۱۳۹۹ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۲/۰۷ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۱۱ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در شهریور ۱۳۹۹ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

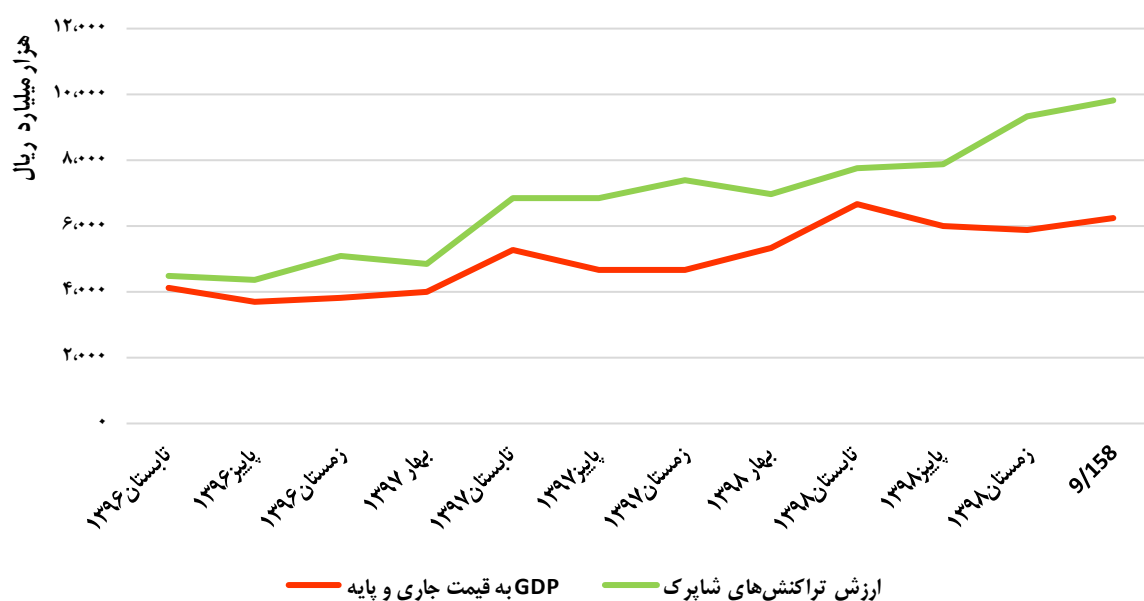
بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایانگر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۱-۳ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به ۹/۱۵۸ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به ۹/۱۵۸

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به ۹/۱۵۸ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

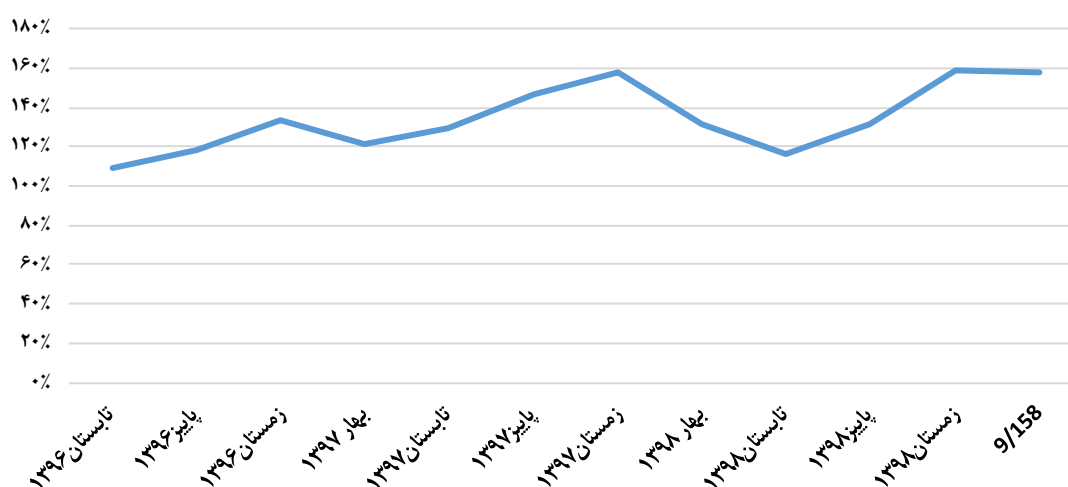
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به ۹/۱۵۸

دوره	GDP (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP
تابستان ۱۳۹۶	۴,۰۸۲,۰۰۰	۴,۴۴۳,۷۱۷	۱۰۸/۸۶٪
پاییز ۱۳۹۶	۳,۶۶۰,۰۰۰	۴,۳۲۸,۷۱۹	۱۱۸/۲۷٪
زمستان ۱۳۹۶	۳,۷۸۳,۰۰۰	۵,۰۶۰,۱۱۸	۱۳۳/۷۶٪
بهار ۱۳۹۷	۴,۰۰۹,۰۰۰	۴,۸۴۴,۴۰۶	۱۲۰/۸۴٪
تابستان ۱۳۹۷	۵,۲۸۲,۰۰۰	۶,۸۴۵,۶۹۹	۱۲۹/۶۰٪
پاییز ۱۳۹۷	۴,۶۶۶,۰۰۰	۶,۸۳۱,۳۴۰	۱۴۶/۴۱٪
زمستان ۱۳۹۷	۴,۶۶۱,۰۰۰	۷,۳۶۵,۸۲۶	۱۵۸/۰۳٪
بهار ۱۳۹۸	۵,۳۲۸,۰۰۰	۶,۹۸۵,۰۴۴	۱۳۱/۱۰٪
تابستان ۱۳۹۸	۶,۶۶۳,۰۰۰	۷,۷۶۸,۱۸۶	۱۱۶/۵۹٪
پاییز ۱۳۹۸	۵,۹۸۶,۰۰۰	۷,۸۴۸,۴۳۹	۱۳۱/۱۱٪
زمستان ۱۳۹۸	۵,۸۷۶,۰۰۰	۹,۳۳۷,۷۳۷	۱۵۸/۹۱٪
۹/۱۵۸	۶,۲۲۶,۰۰۰	۹,۸۴۲,۳۷۶	۱۵۸/۰۹٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به ۹/۱۵۸ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفا ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در دی ماه ۹۹

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در دی ماه ۱۳۹۹

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در دی ماه ۱۳۹۹ بالغ بر ۲,۷۹۸ میلیون تراکنش با ارزش ۴,۵۶۲ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به آذر ماه رشد ۳/۹۶ درصدی در تعداد و ۸/۸۷ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در دی ماه ۱۳۹۹ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	آذر ۱۳۹۹	دی ۱۳۹۹	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲,۶۹۱,۴۵۲,۳۳۶	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۳/۹۶٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۴,۱۹۰,۸۰۸,۴۱۰	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱	۸/۸۷٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در دی ۱۳۹۹ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۸

نوع	دی ۱۳۹۸	دی ۱۳۹۹	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲,۲۰۸,۵۸۶,۷۰۸	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۲۶/۶۹٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۲,۸۱۳,۷۲۳,۰۴۹	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱	۶۲/۱۵٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های دی ۱۳۹۹ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۸ از نظر تعدادی ۲۶/۶۹٪ و از نظر ریالی ۶۲/۱۵٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	آذر ۱۳۹۹	دی ۱۳۹۹	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۴,۱۹۰,۸۰۸,۴۱۰/۳۳	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱/۳۸	۸/۸۷%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۴,۹۳۵,۱۶۸/۹۶	۱۵,۹۶۹,۴۰۷/۷۱	۶/۹۲%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۲۸۰/۶۰	۲۸۵/۷۰	۱/۸۲%

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۳-۲ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته با رشد ۸/۸۷ درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در دی ۱۳۹۹ رشد ۶/۹۲ درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۴-۲ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش ها (میلیون ریال)	دی ۹۸	دی ۹۹	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش ها	۲,۸۱۳,۷۲۳,۰۴۸/۹۴	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱/۳۸	۶۲/۱۵%
ارزش حقیقی تراکنش ها	۱۴,۳۹۹,۸۱۰/۹۰	۱۵,۹۶۹,۴۰۷/۷۱	۱۰/۹۰%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۱۹۵/۴۰	۲۸۵/۷۰	۴۶/۲۱%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۶۲/۱۵ درصدی در ارزش اسمی تراکنش ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۱۰/۹۰ درصد می باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش های شاپرک طی سال های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می باشد.

همانطور که قبلا نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش های شاپرک در واقع ارزش تراکنش های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه" را پشتیبانی می نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در دی ۱۳۹۹ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	دی ۱۳۹۹	آذر ۱۳۹۹	
۳/۸۸٪	۱,۵۰۹,۶۰۰	۱,۴۵۳,۲۷۴	ابزار پذیرش اینترنتی
۰/۱۹٪	۱,۴۴۰,۶۳۹	۱,۴۳۷,۸۴۶	ابزار پذیرش موبایلی
۱/۱۵٪	۹,۵۸۹,۲۶۲	۹,۴۸۰,۴۵۱	کارتخوان فروشگاهی
۱/۳۶٪	۱۲,۵۳۹,۵۰۱	۱۲,۳۷۱,۵۷۱	مجموع ابزارها

بر اساس جدول ۲-۵ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به آذر ماه رشد ۱/۳۶ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، افزایش ۱/۱۵ درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در دی ۱۳۹۹ نسبت به آذر ماه رشد ۳/۸۸ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با افزایش ۰/۱۹ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

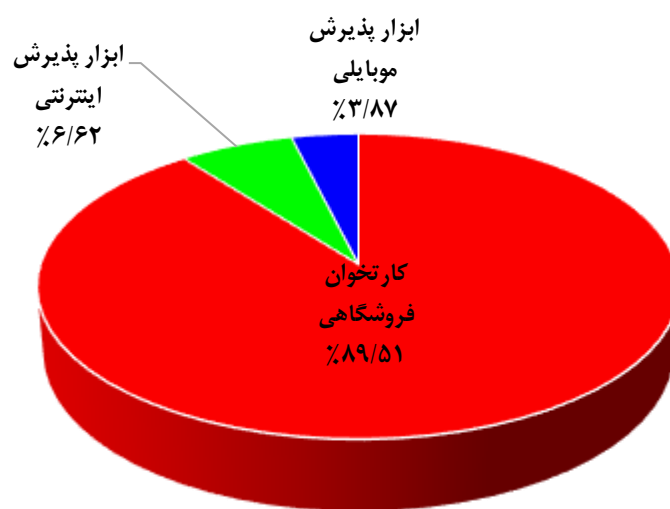
جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار دی ۱۳۹۹

دی ۱۳۹۹		آذر ۱۳۹۹		ابزار پذیرش
سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	
۱۲/۰۴٪	۱,۵۰۹,۶۰۰	۱۱/۷۵٪	۱,۴۵۳,۲۷۴	ابزار پذیرش اینترنتی
۱۱/۴۹٪	۱,۴۴۰,۶۳۹	۱۱/۶۲٪	۱,۴۳۷,۸۴۶	ابزار پذیرش موبایلی
۷۶/۴۷٪	۹,۵۸۹,۲۶۲	۷۶/۶۳٪	۹,۴۸۰,۴۵۱	کارتخوان فروشگاهی
۱۰۰/۰۰٪	۱۲,۵۳۹,۵۰۱	۱۰۰/۰۰٪	۱۲,۳۷۱,۵۷۱	مجموع ابزارها

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌های با سهم ۸۹/۵۱ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - دی ۱۳۹۹

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۰۹,۶۰۰	۱۸۵,۱۷۱,۲۹۹	۱۲۳
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۴۰,۶۳۹	۱۰۸,۲۳۶,۹۵۵	۷۵
کارتخوان فروشگاهی	۹,۵۸۹,۲۶۲	۲,۵۰۴,۵۵۷,۴۵۰	۲۶۱
مجموع ابزارها	۱۲,۵۳۹,۵۰۱	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۲۲۳

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرک در دی ۱۳۹۹، ۲۲۳ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۵/۵۸ واحدی (۲/۵۷ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین افزایش متوسط تعداد تراکنش مربوط به کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. در دی ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با افزایش ۳/۳۴ درصدی از ۱۱۹ تراکنش در آذر ماه ۱۳۹۸ به ۱۲۳ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۵ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۱/۴۰ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۷/۱۹ واحد افزایش نسبت به آذر ۱۳۹۹ به ۲۶۱ عدد در دی ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - دی ۱۳۹۹

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۰۹,۶۰۰	۵۷۶,۲۷۱,۲۵۸	۳۸۱/۷۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۴۰,۶۳۹	۱۰,۰۲۰,۴۴۸	۶/۹۶
کارتخوان فروشگاهی	۹,۵۸۹,۲۶۲	۳,۹۷۶,۱۶۸,۰۷۵	۴۱۴/۶۵
مجموع ابزارها	۱۲,۵۳۹,۵۰۱	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱	۳۶۳/۸۵

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در دی ۱۳۹۹ ماه با کاهش ۴۲/۴۳ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۳۸۱/۷۴ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۱۷ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۶/۹۶ میلیون ریال به ازای هر ابزار در دی ماه رسیده است. متوسط مبلغ

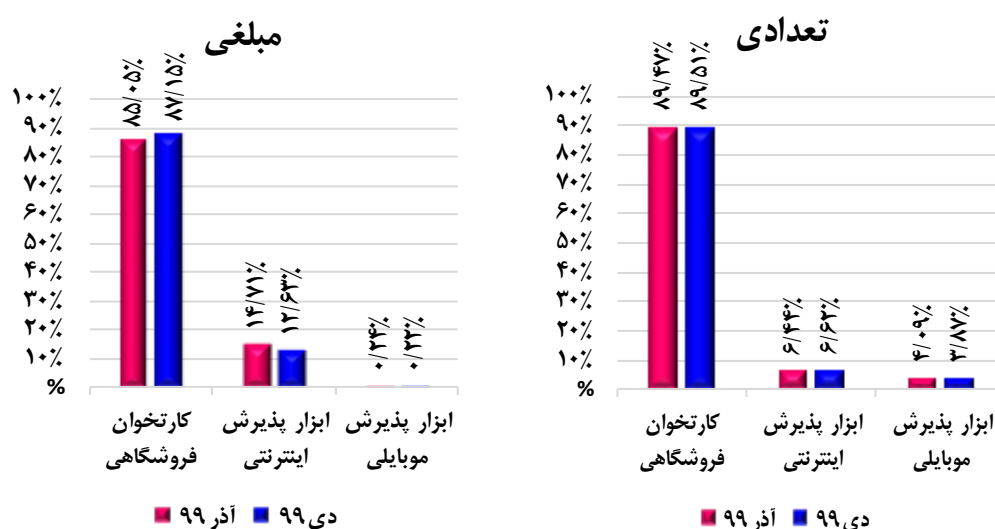
کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۴۱۴/۶۵ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۳۸/۷۰ میلیون ریال افزایش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاه‌های از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (عدد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۸۵,۱۷۱,۲۹۹	۵۷۶,۲۷۱,۲۵۸	۳/۱۱
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۸,۲۳۶,۹۵۵	۱۰,۰۲۰,۴۴۸	۰/۰۹
کارتخوان فروشگاه‌های	۲,۵۰۴,۵۵۷,۴۵۰	۳,۹۷۶,۱۶۸,۰۷۵	۱/۵۹
مجموع ابزارها	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۴,۵۶۲,۴۵۹,۷۸۱	۱/۶۳

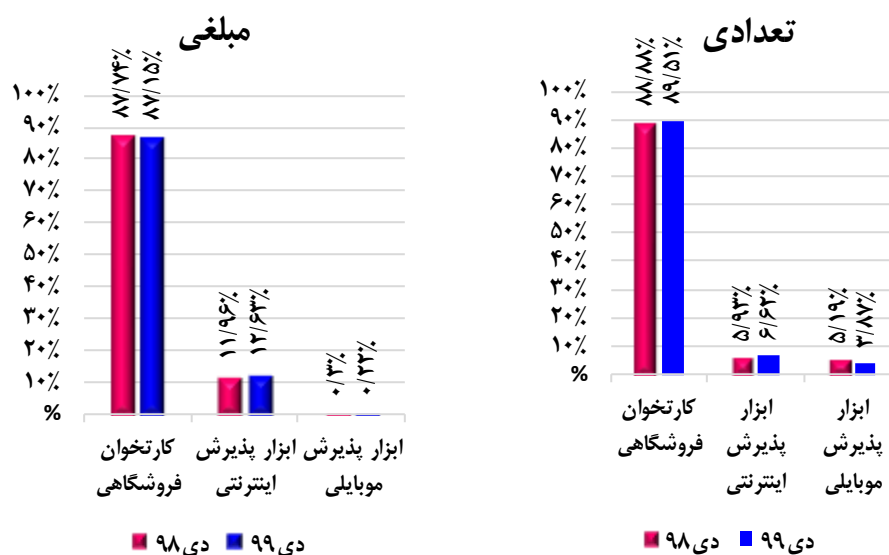
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۰۴ و افزایش ۲/۱۰ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۱۷ و کاهش ۲/۰۸ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز کاهش ۰/۲۲ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و کاهش ۰/۲۵ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای دی ۱۳۹۹ و مقایسه آن با دی ۱۳۹۸ را نشان می‌دهند.

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ماه ۱۳۹۹ و ۱۳۹۸

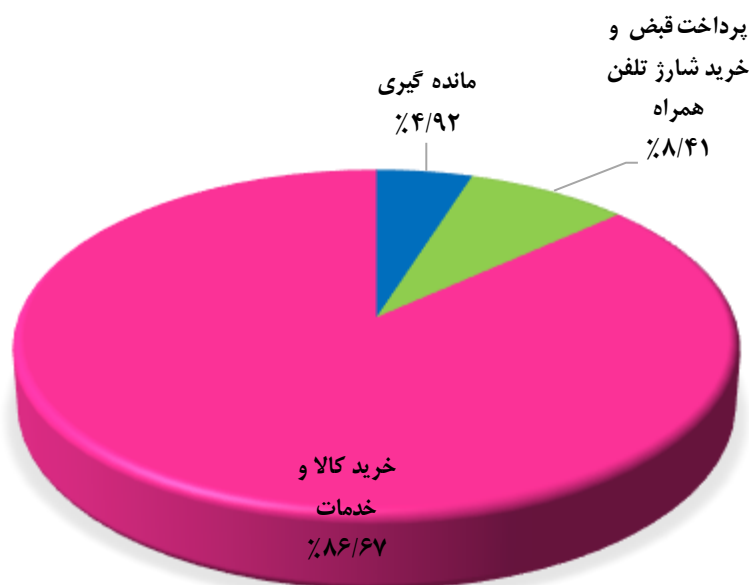
همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دی ماه ۱۳۹۹ نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با افزایش ۰/۶۳ و کاهش ۰/۵۹ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب افزایش ۰/۶۹ درصدی و افزایش ۰/۶۷ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۱/۳۲ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۸۰ درصدی همراه بوده است.

۵-۱-۲ عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

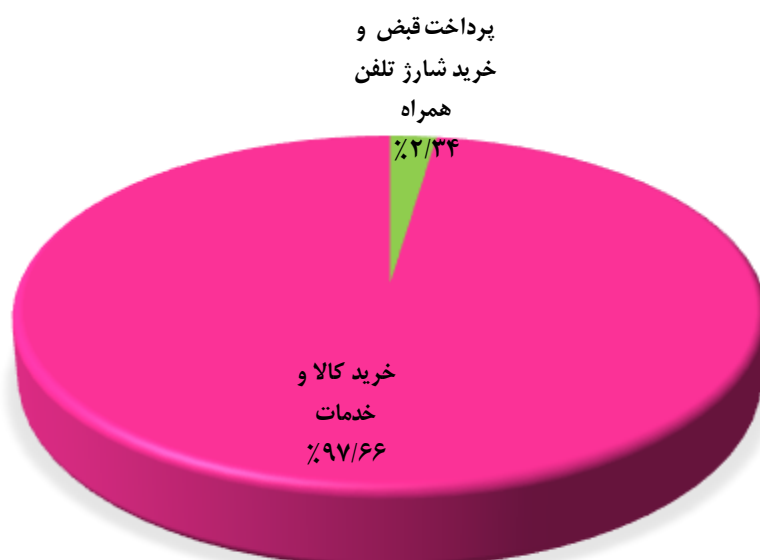
در این راستا شکل ۴-۲ و شکل ۵-۲ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۴-۲ مبین آن است که در دی ۱۳۹۹، ۸۶/۶۷ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۶-۲ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۰/۵۶ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۹۲ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

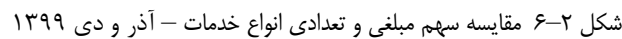
شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - دی ۱۳۹۹

شکل ۵-۲ نشان می‌دهد که ۹۷/۶۶ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه دی ۱۳۹۹ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۶-۲ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها کاهش داشته و خدمت "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته افزایش ۵۶٪ درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاهش ۲۹٪ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری "با کاهش ۲۷٪ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا

و خدمات" نیز در دی ماه با افزایش ۰/۰۱ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی دی ۱۳۹۸ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - دی ۱۳۹۸ و دی ۱۳۹۹

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۲/۶۳ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در دی ۱۳۹۹ نسبت به دی ۱۳۹۸، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۵۰ درصد افزایش داشته است. تعداد

تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۲/۲۴- درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۰/۳۹- درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در دی ۲,۰۶۴/۶۷ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱,۵۷۸/۹۱ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش اینترنتی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۴۸/۵۶ ابزار پذیرش اینترنتی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۲۳۷/۲۱ ابزار پذیرش موبایلی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌هایی که نیازمند حضور فیزیک کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - دی ۱۳۹۹

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۰۹,۶۰۰	۶۰,۷۳۳,۶۰۵	۲۴۸/۵۶
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۴۰,۶۳۹		۲۳۷/۲۱
کارتخوان فروشگاه‌ها	۹,۵۸۹,۲۶۲		۱,۵۷۸/۹۱
کل ابزارها	۱۲,۵۳۹,۵۰۱		۲,۰۶۴/۶۷

در دی ۱۳۹۹ بیش از ۲,۰۶۵ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۵۷۹ ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۲۳۷ و ۲۴۹ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در دی ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - دی ۱۳۹۹

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۸۵,۱۷۱,۲۹۹	۶۰,۷۳۳,۶۰۵	۳/۰۵
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۸,۲۳۶,۹۵۵		۱/۷۸
کارتخوان فروشگاه‌ها	۲,۵۰۴,۵۵۷,۴۵۰		۴۱/۲۴
کل ابزارها	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴		۴۶/۰۷

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در دی ماه سال جاری ۴۶/۰۷ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۴۱/۲۴ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

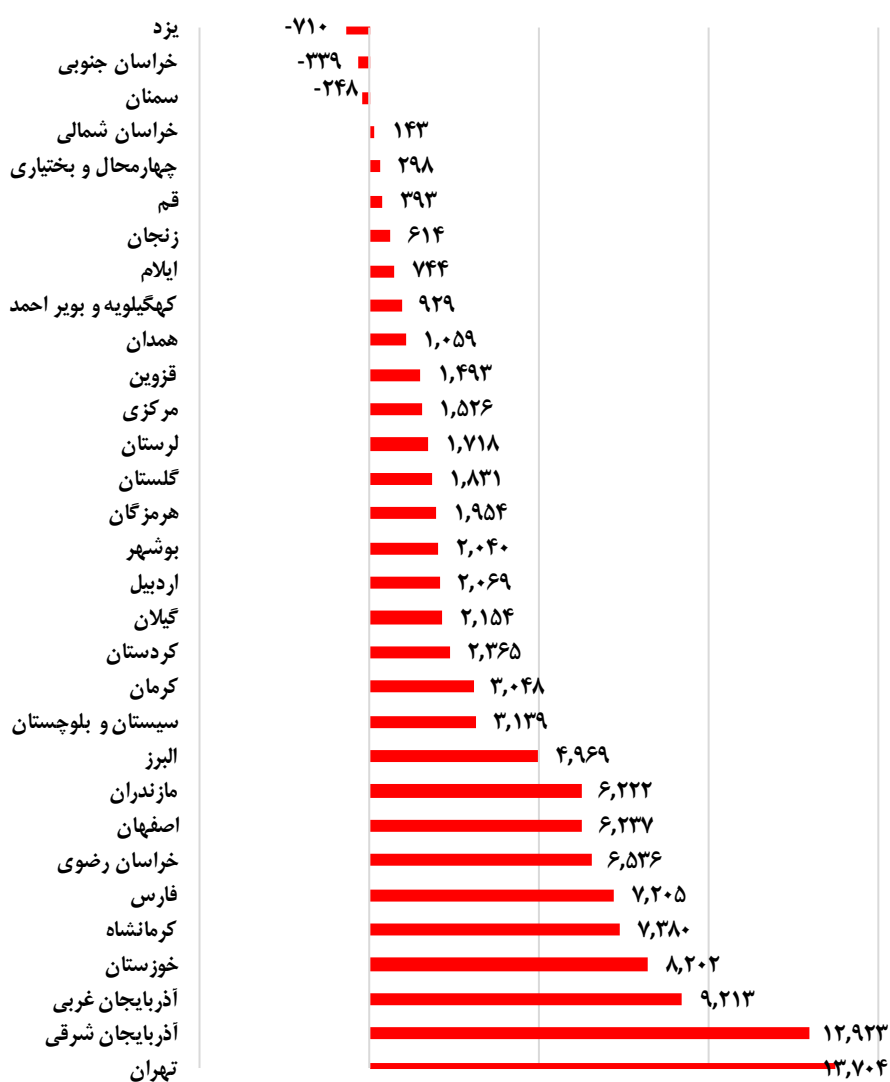
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - آذر ۱۳۹۹ و دی ۱۳۹۹

نام استان	آذر ۱۳۹۹	دی ۱۳۹۹	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۹۳۳,۵۰۶	۱,۹۴۷,۲۱۰	۱۳,۷۰۴	۰/۷۱٪
خراسان رضوی	۷۲۷,۱۸۴	۷۳۳,۷۲۰	۶,۵۳۶	۰/۹۰٪
اصفهان	۶۶۳,۰۴۳	۶۶۹,۲۸۰	۶,۲۳۷	۰/۹۴٪
فارس	۵۸۹,۰۱۷	۵۹۶,۲۲۲	۷,۲۰۵	۱/۲۳٪
خوزستان	۴۹۴,۸۰۹	۵۰۳,۰۱۱	۸,۲۰۲	۱/۶۶٪

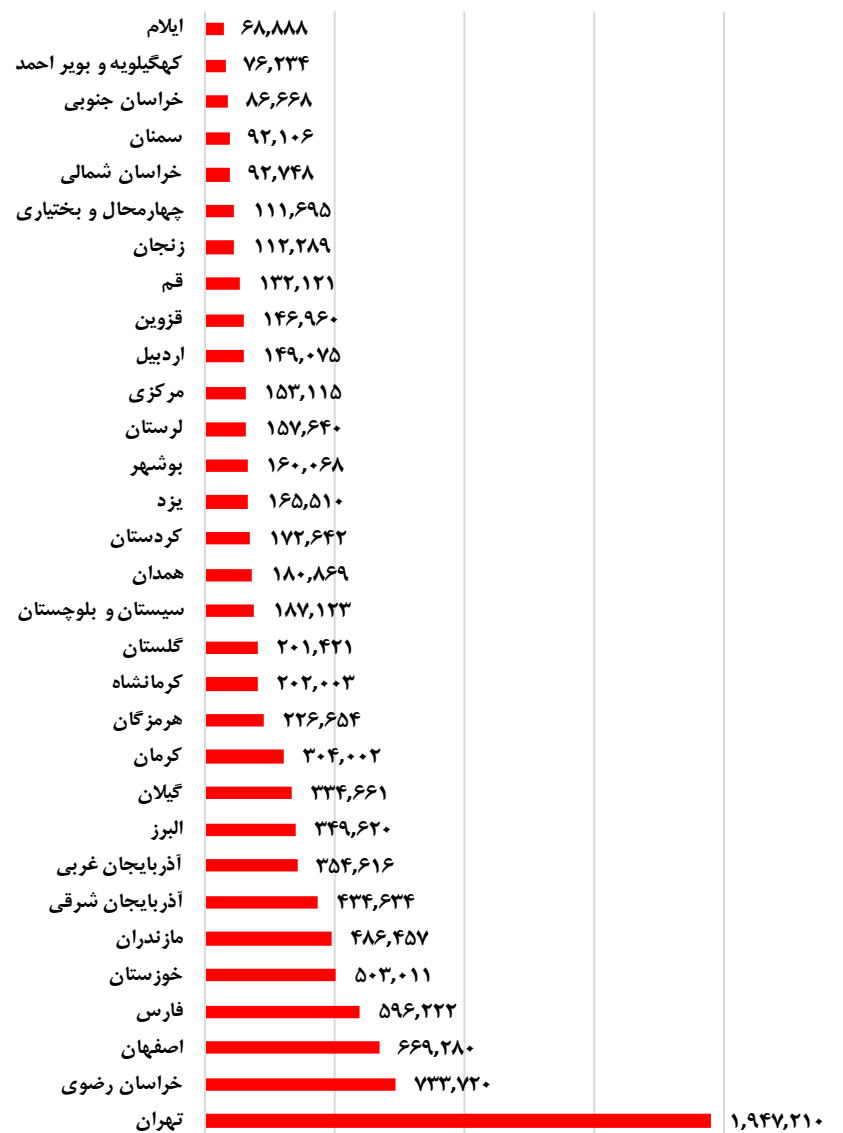
همانگونه که در جدول ۲-۱۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال در دی ۱۳۹۹ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۱۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در دی ۱۳۹۹ نسبت به آذر ماه نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - دی نسبت به آذر ۱۳۹۹

در دی ۱۳۹۹ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۱۳,۷۰۴ افزایش متعلق به استان تهران می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - دی ۱۳۹۹

در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاه‌های به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - آذر ۱۳۹۹ و دی ۱۳۹۹

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	آذر ۹۹	دی ۹۹	درصد تغییرات
یزد	۰/۲۰۰	۰/۱۹۹	-۰/۴۳٪
بوشهر	۰/۱۸۴	۰/۱۸۷	۱/۲۹٪
مازندران	۰/۱۸۲	۰/۱۸۴	۱/۳۰٪
تهران	۰/۱۸۳	۰/۱۸۴	۰/۷۱٪
هرمزگان	۰/۱۸۰	۰/۱۸۲	۰/۸۷٪
سمنان	۰/۱۶۷	۰/۱۶۷	-۰/۲۷٪
اصفهان	۰/۱۶۵	۰/۱۶۷	۰/۹۴٪
البرز	۰/۱۶۲	۰/۱۶۴	۱/۴۴٪
گیلان	۰/۱۶۰	۰/۱۶۱	۰/۶۵٪
فارس	۰/۱۵۸	۰/۱۵۹	۱/۲۲٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۵۹	۰/۱۵۹	۰/۲۷٪
خراسان جنوبی	۰/۱۵۸	۰/۱۵۷	-۰/۳۹٪
خراسان رضوی	۰/۱۵۵	۰/۱۵۶	۰/۹۰٪
ایلام	۰/۱۵۳	۰/۱۵۵	۱/۰۹٪
اردبیل	۰/۱۵۲	۰/۱۵۴	۱/۴۱٪
قزوین	۰/۱۴۹	۰/۱۵۰	۱/۰۳٪
خراسان شمالی	۰/۱۴۸	۰/۱۴۸	۰/۱۵٪
گلستان	۰/۱۴۶	۰/۱۴۷	۰/۹۲٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۴۵	۰/۱۴۷	۱/۲۳٪
خوزستان	۰/۱۴۵	۰/۱۴۷	۱/۶۶٪
آذربایجان غربی	۰/۱۴۲	۰/۱۴۶	۲/۶۷٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۴۰	۰/۱۴۴	۳/۰۶٪
کردستان	۰/۱۴۰	۰/۱۴۲	۱/۳۹٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	آذر ۹۹	دی ۹۹	درصد تغییرات
زنجان	۰/۱۳۹	۰/۱۴۰	۰/۵۵٪
قم	۰/۱۳۸	۰/۱۳۸	۰/۳۰٪
مرکزی	۰/۱۳۶	۰/۱۳۷	۱/۰۱٪
همدان	۰/۱۳۴	۰/۱۳۴	۰/۵۹٪
کرمانشاه	۰/۱۲۷	۰/۱۳۲	۳/۷۹٪
کرمان	۰/۱۳۰	۰/۱۳۲	۱/۰۱٪
لرستان	۰/۱۱۷	۰/۱۱۹	۱/۱۰٪
سیستان و بلوچستان	۰/۱۰۸	۰/۱۰۹	۱/۷۱٪

در شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - دی ۱۳۹۹

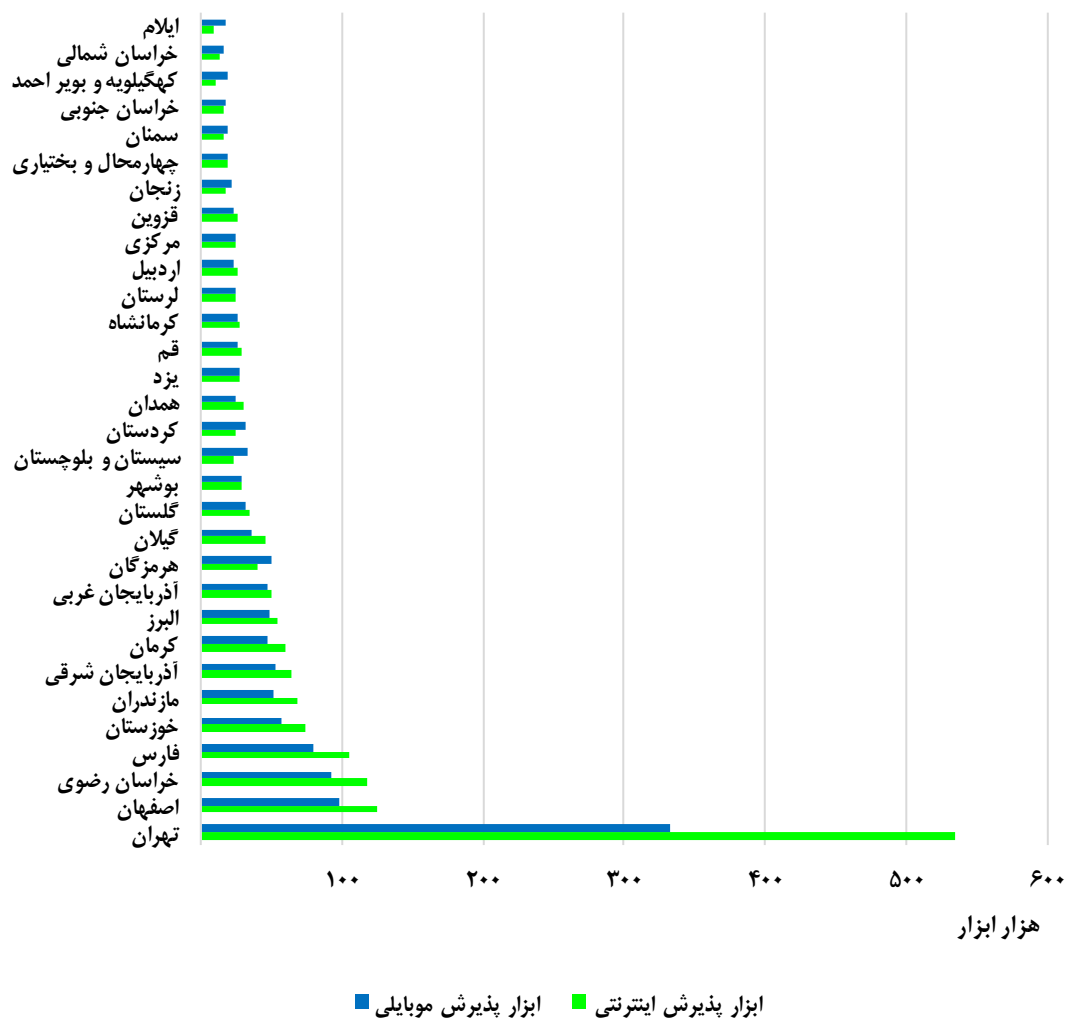
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، بوشهر و مازندران و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمان تعلق گرفته است.

لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در دی ۱۳۹۹، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی در کل کشور ۰/۱۵۷۹ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۵۷۹ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاهی) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سوییچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

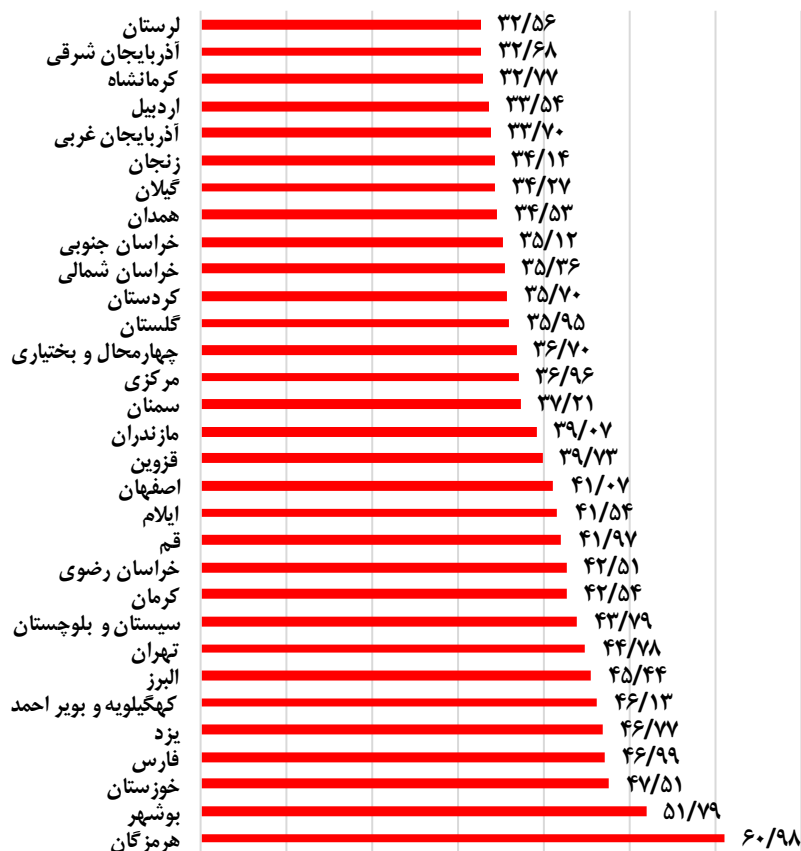
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - دی ۱۳۹۹

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای دی ۱۳۹۹ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - دی ۱۳۹۹

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، بوشهر و خوزستان در سه جایگاه برتر تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و لرستان، آذربایجان شرقی و کرمانشاه کمترین تعداد تراکنش‌های این ابزار را در دی ۱۳۹۹ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در دی ماه ۱۳۹۹ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۱۳-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال

- بین ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال

- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

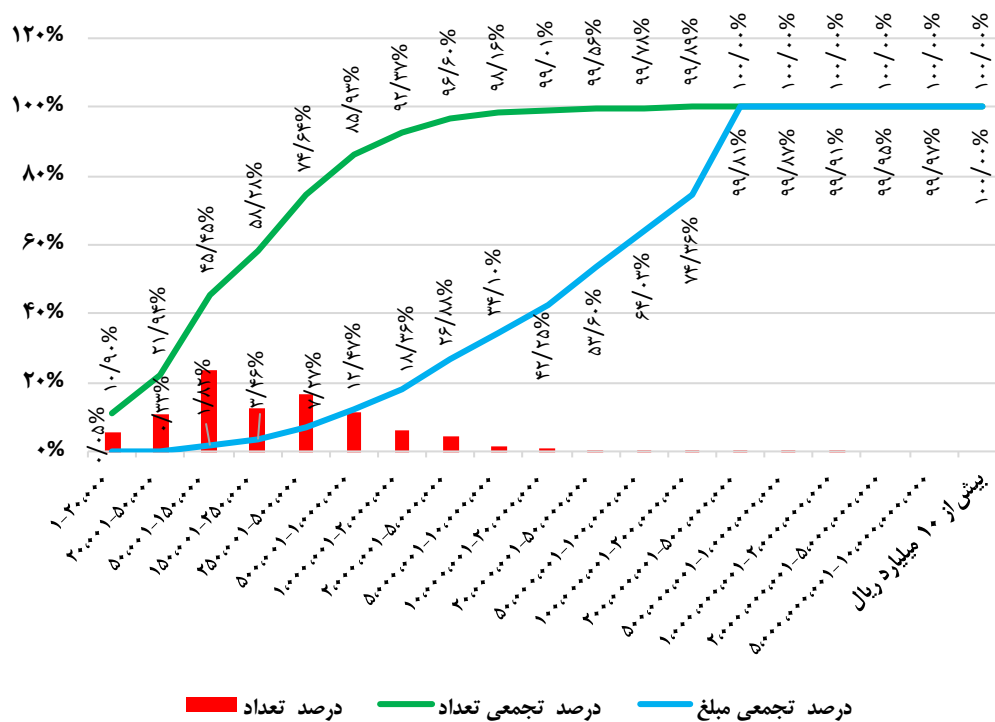
سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ۵/۴۰ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در دی ماه ۱۳۹۹:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.

- ۱۶/۵۴ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.

- ۳۶/۳۴ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.

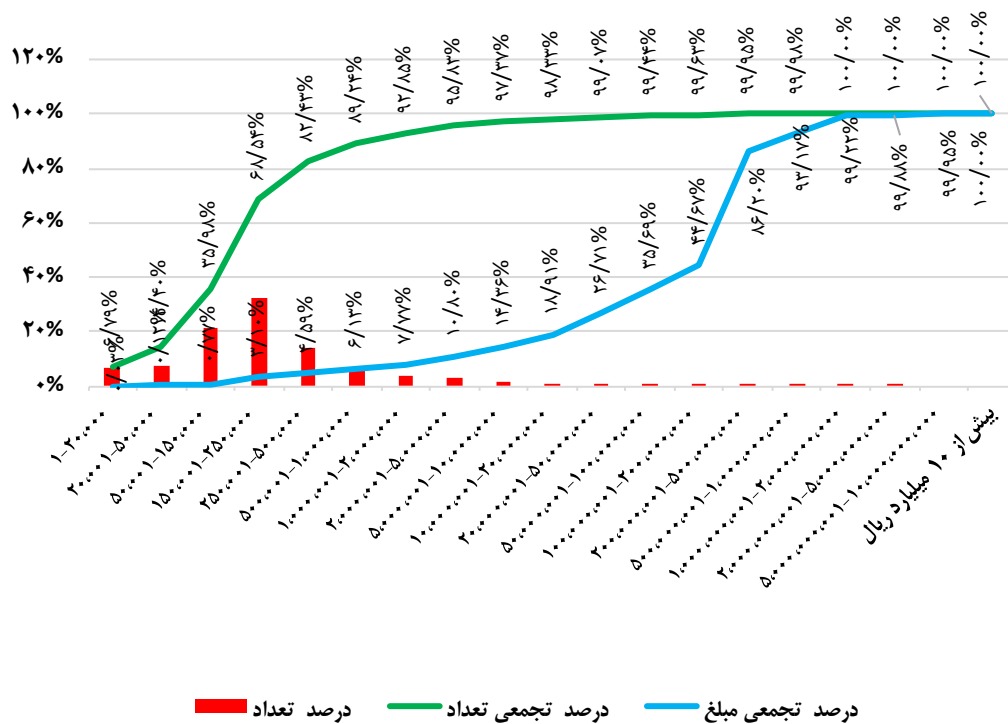
- ۴۱/۷۲ درصد تراجندها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) - دی ۱۳۹۹

در دی ماه ۱۳۹۹، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۴۱۴,۲۳۴,۵۵۴ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۹۱۰,۱۲۴,۷۱۴ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۱,۰۴۴,۹۹۷,۷۸۴ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌توان بیان نمود که نزدیک به ۹۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

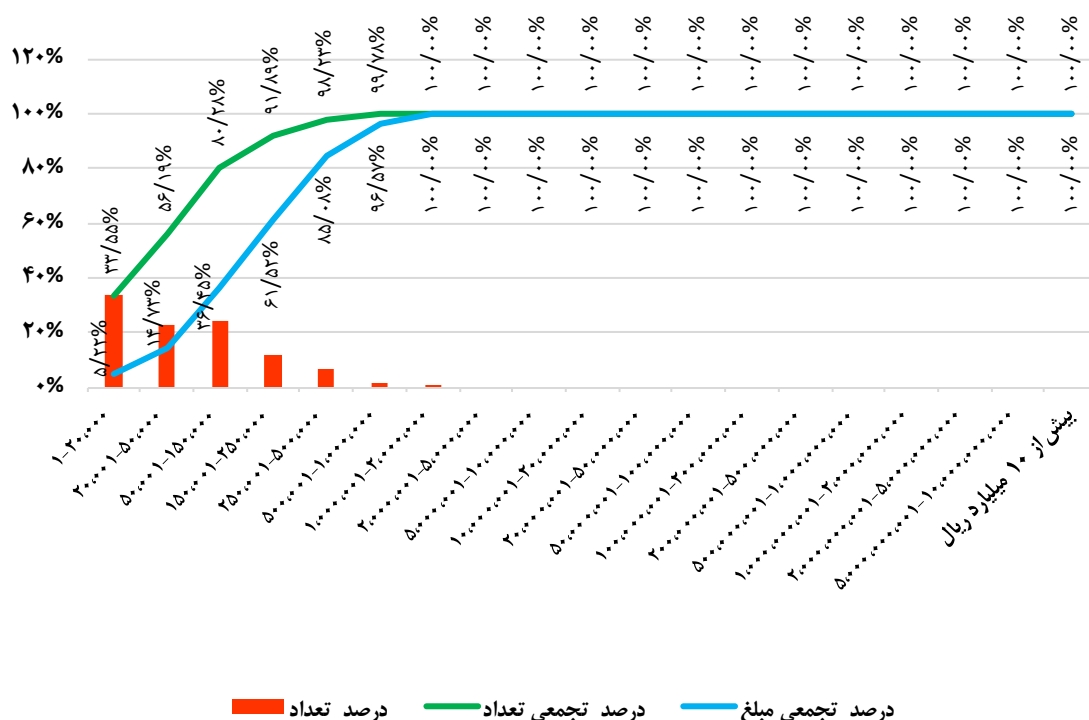
شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغ، تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - دی ۱۳۹۹

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۲۱/۵۸ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۶۸/۵۴ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب سال) - دی ۱۳۹۹

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتهایخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۳۳/۵۵ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰،۰۰۰ ریال و ۵۶/۱۹ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده از ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار

پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

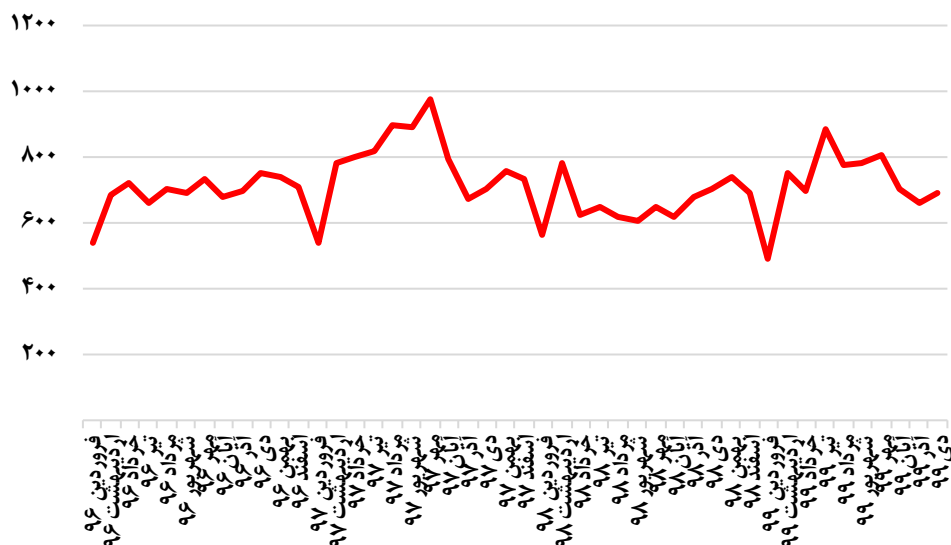
در این بخش شاخص نسبت دهکی^{۱۲} به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در دی ماه ۱۳۹۹ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۸ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه		
میانگین مبلغ تراکنش دهک دهم (ریال)	آذر ۱۳۹۹	دی ۱۳۹۹	میانگین مبلغ تراکنش دهک اول (ریال)	دی ۱۳۹۹	دی ۱۳۹۸
۱۳,۸۶۰,۶۲۱/۵۹	۱۴,۵۴۶,۰۰۳/۲۷	۴/۹۴٪	۱۱,۵۸۸,۵۵۱/۰۶	۱۴,۵۴۶,۰۰۳/۲۷	۱۴,۵۴۶,۰۰۳/۲۷
۲۱,۰۵۵/۶۲	۲۱,۰۵۲/۹۵	-۰/۰۱٪	۱۶,۵۴۸/۳۰	۲۱,۰۵۲/۹۵	۲۱,۰۵۲/۹۵
۶۵۸/۲۹	۶۹۰/۹۲	۴/۹۶٪	۷۰۰/۲۹	۶۹۰/۹۲	۶۹۰/۹۲
نسبت دهکی					

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۱/۳۴- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۴/۹۶ درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۴/۹۴ درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۰/۰۱- درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۴/۹۶ درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته روند افزایشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در دی ۱۳۹۹ نسبت به آذر رشد ۳۲/۶۴ واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳ بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

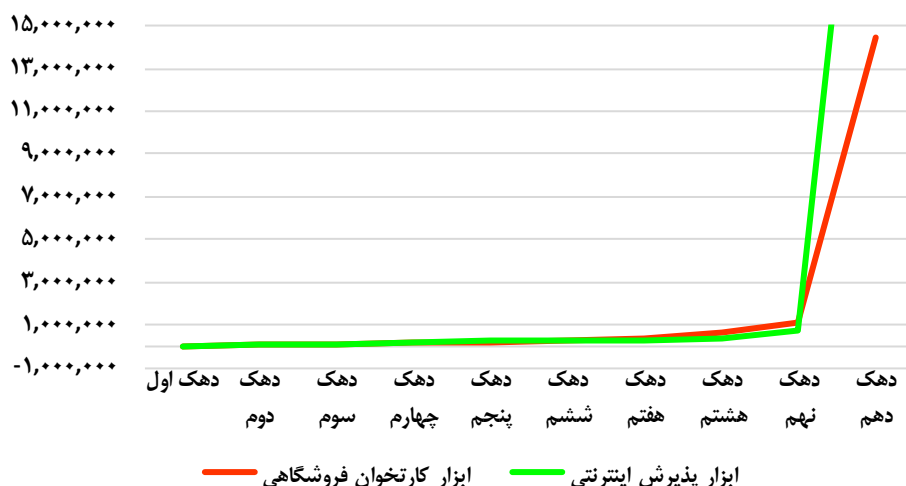
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۲۲,۵۱۷/۰۸	۲۱,۷۰۹/۷۴	دهک اول
۷۵,۲۹۶/۶۷	۵۰,۹۹۱/۰۶	دهک دوم
۱۰۵,۰۶۱/۱۹	۸۵,۹۰۱/۹۸	دهک سوم
۱۸۲,۱۵۳/۰۵	۱۲۳,۹۰۲/۸۲	دهک چهارم
۲۲۳,۱۶۲/۶۲	۱۸۰,۰۰۴/۲۳	دهک پنجم
۲۴۸,۲۲۸/۷۴	۲۶۱,۴۰۹/۶۲	دهک ششم
۲۵۱,۱۵۸/۱۶	۳۸۲,۵۵۶/۳۸	دهک هفتم
۳۱۳,۹۴۸/۲۸	۵۹۲,۳۶۸/۱۵	دهک هشتم
۷۴۷,۲۹۴/۷۸	۱,۱۱۶,۴۷۸/۸۶	دهک نهم
۳۴,۰۴۴,۶۳۰/۳۵	۱۴,۴۲۱,۹۷۳/۳۶	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاه است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌ها (۹ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاه و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - دی ۱۳۹۹

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۳۴,۰۴۴,۶۳۰/۳۵ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

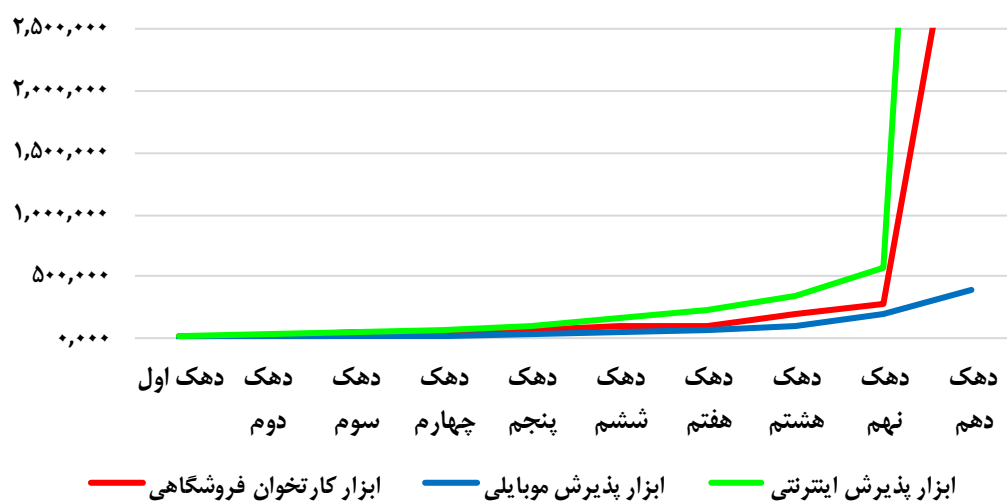
جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۱۵,۵۳۷/۸۹	۹,۵۰۰/۰۵	۱۸,۱۹۵/۲۳	دهک اول
۳۲,۲۲۷/۸۳	۱۱,۷۷۲/۴۱	۲۴,۰۵۳/۴۵	دهک دوم
۵۱,۹۰۱/۸۲	۲۰,۰۰۰/۰۰	۴۹,۹۶۹/۴۹	دهک سوم
۷۰,۵۶۷/۹۵	۲۱,۱۵۹/۰۴	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک چهارم
۱۰۴,۸۲۳/۳۸	۴۳,۰۰۸/۱۶	۷۳,۲۸۵/۲۶	دهک پنجم
۱۷۰,۷۶۷/۵۷	۵۱,۶۷۵/۸۷	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک ششم

۲۲۷,۰۱۶/۴۷	۶۸,۸۵۴/۵۴	۱۰۶,۴۲۰/۴۱	دهک هفتم
۳۳۷,۸۶۸/۶۷	۱۰۷,۵۰۱/۴۸	۱۹۷,۲۶۶/۶۷	دهک هشتم
۵۷۰,۲۵۰/۳۸	۱۹۳,۵۷۶/۸۵	۲۸۲,۶۸۷/۴۳	دهک نهم
۱۲,۰۹۵,۰۸۹/۸۳	۳۹۸,۷۳۱/۱۸	۴,۲۶۱,۰۳۶/۱۸	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاه‌های، خرید کارت شارژ ۲۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (دو دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبلغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - دی ۱۳۹۹

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۱۲,۰۹۵,۰۸۹/۸۳ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشنده‌ای در حدود ۴,۲۶۱,۰۳۶/۱۸ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۳۹۸,۷۳۱/۱۸ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳-۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطادار) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۲۸ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۷۲ درصدی خطاهای رخ داده در دی ۹۹ دارد.

جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - دی ۹۹

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۹۲/۲۸٪
تراکنش‌های ناموفق	۲۳۳,۹۲۱,۵۶۰	۷/۷۲٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۰۳۱,۸۸۷,۲۶۴	۱۰۰/۰۰٪

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در دی ۱۳۹۹ و ماه گذشته در جدول ۳-۲ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

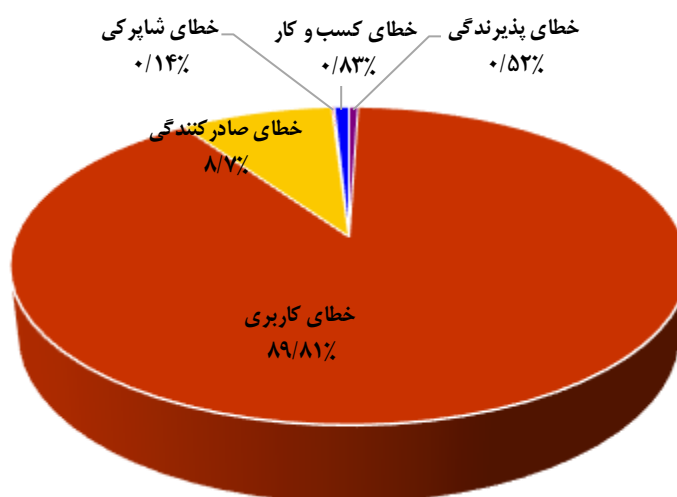
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌ها و خطاها - دی ماه ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	آذر ۱۳۹۹	دی ۱۳۹۹	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۱,۱۳۲,۱۵۵	۱,۲۱۲,۶۳۸	۷/۱۱%
خطای کاربری	۲۱۴,۷۸۶,۸۸۳	۲۱۰,۰۷۳,۷۰۷	-۲/۱۹%
خطای صادرکنندگی	۳۰,۵۸۳,۱۱۰	۲۰,۳۵۲,۳۲۰	-۳۳/۴۵%
خطای شاپرکی	۴۳۱,۳۱۲	۳۳۸,۴۶۹	-۲۱/۵۳%
خطای کسب و کار	۱,۱۳۴,۸۸۴	۱,۹۴۴,۴۲۶	۷۱/۳۳%
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۴۸,۰۶۸,۳۴۴	۲۳۳,۹۲۱,۵۶۰	-۵/۷۰%
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۲,۶۹۱,۴۵۲,۳۳۶	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۳/۹۶%
تعداد کل تراکنش‌ها	۲,۹۳۹,۵۲۰,۶۸۰	۳,۰۳۱,۸۸۷,۲۶۴	۳/۱۴%

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در دی ماه ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۳ قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - دی ۱۳۹۹

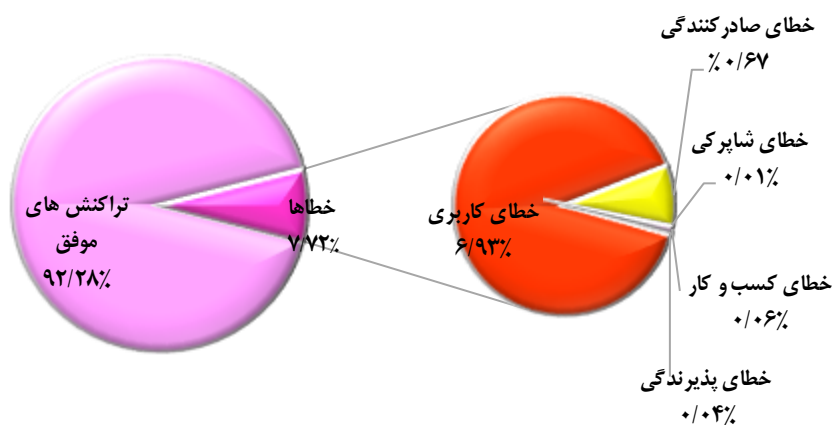
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۹/۸۱ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - دی ۱۳۹۹

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم
موفق	تراکنش‌های موفق	۹۲/۲۸٪
ناموفق	خطای پذیرندگی	۰/۰۴٪
	خطای کاربری	۶/۹۳٪
	خطای صادرکنندگی	۰/۶۷٪
	خطای شاپرکی	۰/۰۱٪
	خطای کسب و کار	۰/۰۶٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۰۳۱,۸۱۷,۲۶۴	۱۰۰/۰۰٪

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۳-۲ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹

همانگونه که در شکل ۳-۲ فوق ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۱ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۱۴ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در دی ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - دی ۱۳۹۹ و ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها آذر ۱۳۹۹	سهم از کل تراکنش‌ها دی ۱۳۹۹	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰۱٪
خطای کاربری	۷/۳۱٪	۶/۹۳٪	-۰/۳۷۸٪
خطای صادرکنندگی	۱/۰۴٪	۰/۶۷٪	-۰/۳۶۹٪
خطای شاپرکی	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۰۴٪
کسب و کار	۰/۰۴٪	۰/۰۶٪	۰/۰۲۶٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۸/۴۴٪	۷/۷۲٪	-۰/۷۲۴٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۱/۵۶٪	۹۲/۲۸٪	۰/۷۲۴٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های دی ۱۳۹۹ نسبت به آذر ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش ها محاسبه می کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

دی ۱۳۹۹		آذر ۱۳۹۹		دی ۱۳۹۸		تراکنش های موفق
دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش ها	
۹۹/۲۱٪	۳,۰۰۸,۰۳۹,۴۱۱	۹۸/۸۷٪	۲,۹۰۶,۲۳۹,۲۱۹	۹۹/۰۸٪	۲,۴۱۴,۴۹۸,۶۶۶	تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۹٪	۳,۰۳۱,۵۴۸,۷۹۵	۹۹/۹۹٪	۲,۹۳۹,۰۸۹,۳۶۸	۹۹/۹۶٪	۲,۴۳۶,۰۳۲,۰۱۷	تراکنش های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۳,۰۳۱,۸۸۷,۲۶۴	-	۲,۹۳۹,۵۲۰,۶۸۰	-	۲,۴۳۷,۰۰۰,۳۶۱	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۹ درصدی خدمات شرکت شاپرک در دی ۱۳۹۹ می باشد که نسبت به دی ۱۳۹۸ تغییر ۰/۰۲۹ درصدی و نسبت به آذر ۱۳۹۹ رشد ۰/۰۰۴ درصدی داشته است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می شوند؛ چرا که نمایش دهنده ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه ی سیستم رخ داده اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش های خطای شاپرکی را شامل می شود.

۳-۴ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - آذر و دی ماه ۱۳۹۹

تغییرات	دی ۱۳۹۹	آذر ۱۳۹۹	تراکنش‌های ناتمام
-۶۲/۳۹٪	۲۴۳,۱۸۶	۶۴۶,۵۹۱	تعداد تراکنش‌های ناتمام
۳/۹۶٪	۲,۷۹۷,۹۶۵,۷۰۴	۲,۶۹۱,۴۵۲,۳۳۶	تعداد کل تراکنش‌ها
-۰/۰۱۵۳٪	۰/۰۰۹٪	۰/۰۲۴٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام دی ماه نسبت به آذر ماه با رشد ۶۲/۳۹- درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۳/۹۶ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در دی ۱۳۹۹ نسبت به آذر ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با کاهش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۱۵۳- درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

بررسی عملکرد کلی شرکتهای ارائه دهنده خدمات پرداخت

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

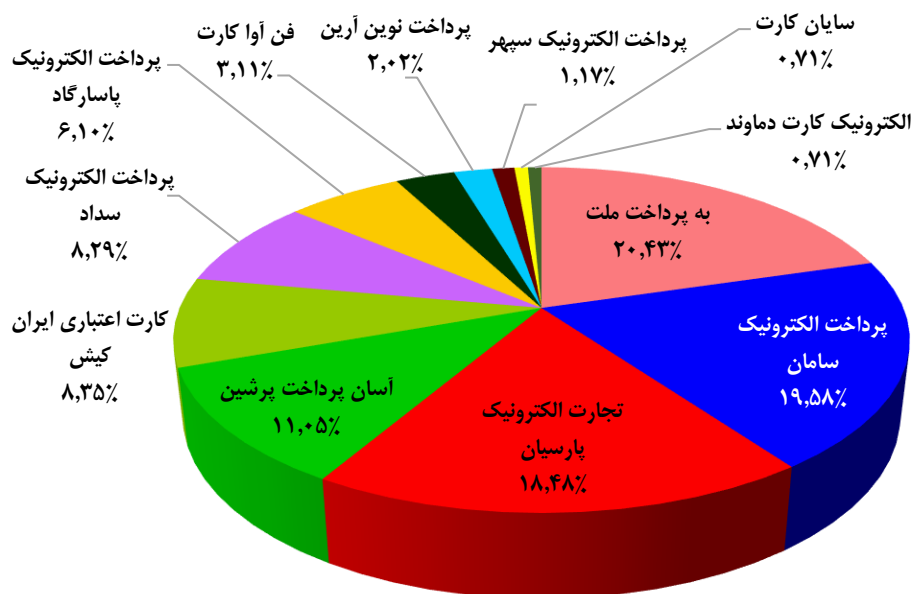
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

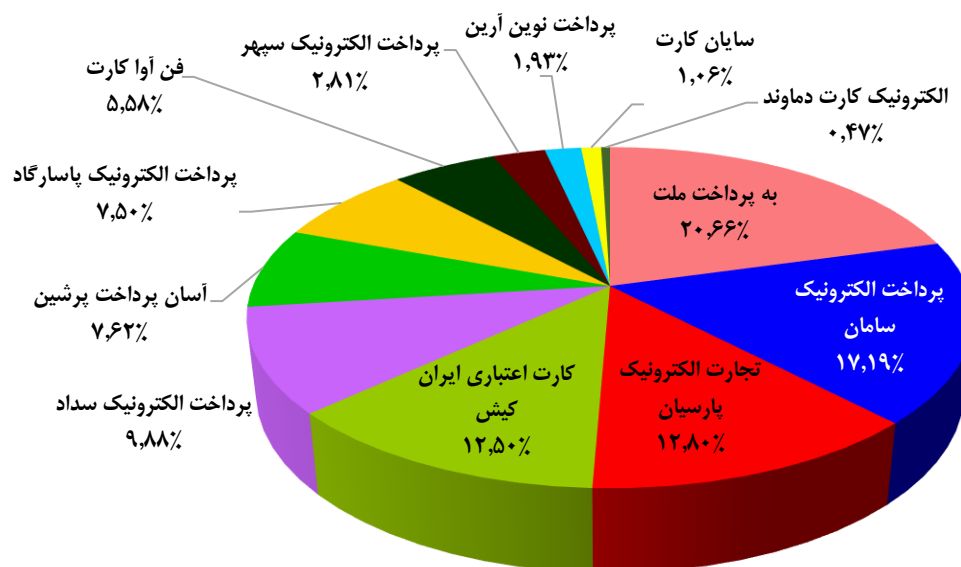
به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارت، در دو شکل ۴-۱ و شکل ۴-۲ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹

شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - دی ۱۳۹۹

همانگونه که در دو شکل فوق ملاحظه می‌گردد، شرکت "به پرداخت ملت" با سهم ۲۰/۴۳ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۰/۶۶ درصدی از مبلغ آن‌ها، همچنان بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست هر دو بازار قرار گرفته است. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دومین شرکت بازار - با این شرکت بیش از ۳ درصد است. این شاخص در مولفه تعدادی رقمی نزدیک به یک درصد گزارش می‌شود.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش آذر ماه سال ۹۹ حکایت از آن دارد که نوسانات این سهم‌ها در مولفه تعدادی و مبلغی قابل توجه نبوده و در مولفه سهم تعدادی و مبلغی، جابه‌جایی بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت رخ نداده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار

می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی آذر و دی ۹۹ در جدول ۱-۴ ارائه شده است.

در دی ماه شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۱/۱۳ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۳۳/۰۰ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۳۰/۶۶ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

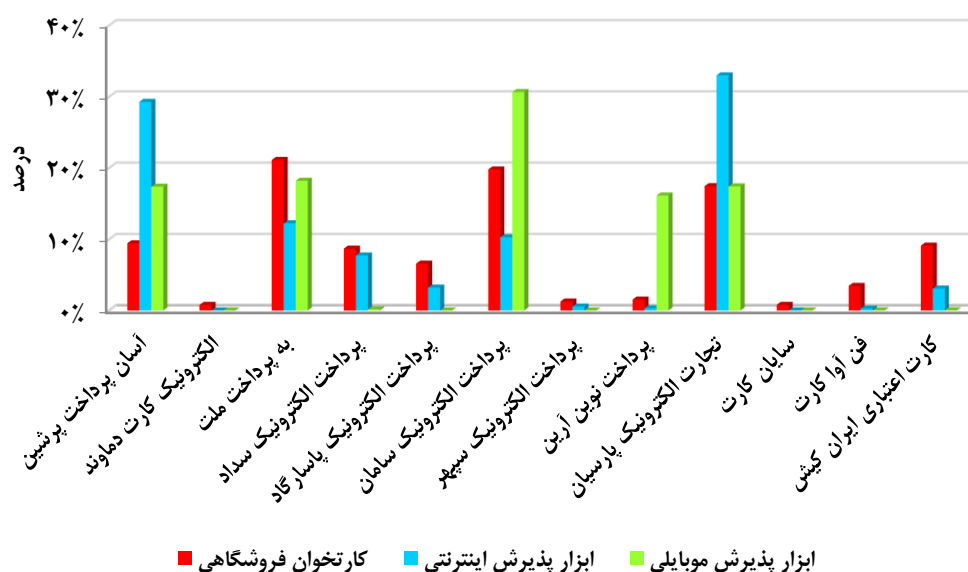
جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۹/۸۳٪	۹/۴۳٪	-۰/۴۰٪	۳۰/۱۶٪	۲۹/۲۸٪	-۰/۸۸٪	۱۷/۱۵٪	۱۷/۳۷٪	۰/۲۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۸۲٪	۰/۷۹٪	-۰/۰۳٪	۰/۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۰/۹۴٪	۲۱/۱۳٪	۰/۱۹٪	۱۲/۸۱٪	۱۲/۲۳٪	-۰/۵۸٪	۱۸/۰۳٪	۱۸/۲۱٪	۰/۱۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۵٪	۸/۶۹٪	-۰/۰۶٪	۶/۵۷٪	۷/۷۳٪	۱/۱۶٪	۰/۱۶٪	۰/۱۶٪	۰/۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۳۱٪	۶/۵۸٪	۰/۲۷٪	۲/۹۰٪	۳/۲۱٪	۰/۳۱٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۹/۶۵٪	۱۹/۷۹٪	۰/۱۴٪	۱۰/۵۳٪	۱۰/۲۹٪	-۰/۲۴٪	۳۰/۴۸٪	۳۰/۶۶٪	۰/۱۸٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۲۲٪	۱/۲۷٪	۰/۰۵٪	۰/۳۹٪	۰/۵۶٪	۰/۱۷٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۱/۴۸٪	۱/۵۴٪	۰/۰۶٪	۰/۴۸٪	۰/۳۲٪	-۰/۱۶٪	۱۶/۴۶٪	۱۶/۱۳٪	-۰/۳۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۳۶٪	۱۷/۴۵٪	۰/۰۹٪	۳۲/۵۷٪	۳۳/۰۰٪	۰/۴۳٪	۱۷/۶۵٪	۱۷/۴۲٪	-۰/۲۳٪
سایان کارت	۰/۸۴٪	۰/۷۹٪	-۰/۰۵٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۷۲٪	۳/۴۵٪	-۰/۲۷٪	۰/۳۶٪	۰/۲۹٪	-۰/۰۷٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۱٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۰۹٪	۹/۱۰٪	۰/۰۱٪	۳/۲۳٪	۳/۰۸٪	-۰/۱۵٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. اختلاف سهم این شرکت در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها در دی ماه نسبت به ماه گذشته، رقم منفی ۰/۴۰ درصد بوده است. بالاترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی با

۱/۱۶ درصد افزایش، به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. این مقدار در ابزار پذیرش موبایلی با ۰/۳۳ درصد ریزش به شرکت "پرداخت نوین آراین" تعلق دارد.

سهام شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹

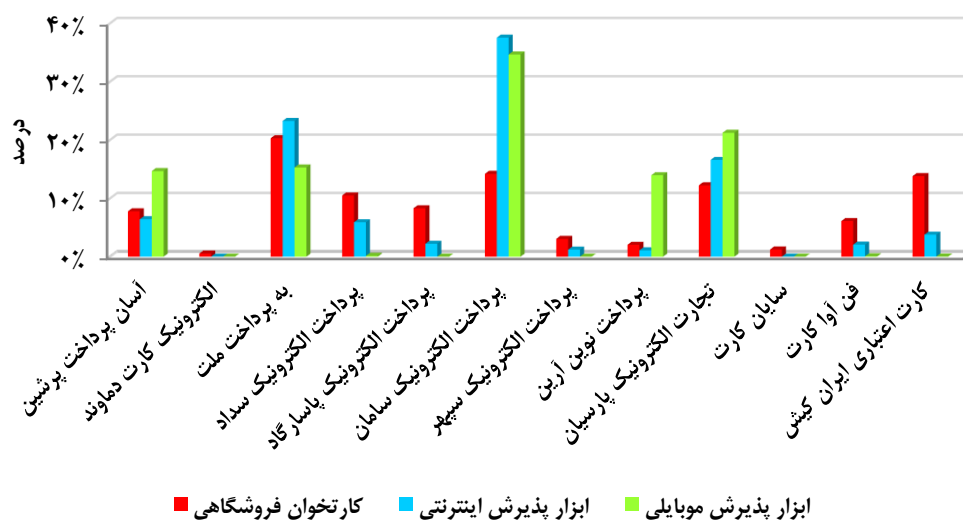
سهام مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی آذر و دی ۹۹ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۲۰/۳۰ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. از سویی دیگر با رشد تعداد و مبلغ تراکنش‌های اینترنتی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در دی ماه، این شرکت با رقمی معادل ۳۷/۵۳ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی این تراکنش‌ها را کسب نموده است. همین شرکت در ابزار پذیرش موبایلی نیز با پوشش ۳۴/۶۵ درصدی، سهم عمده‌ای از بازار مبلغی تراکنش‌های این ابزار را پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۲۵٪	۷/۷۸٪	-۰/۴۷٪	۶/۷۲٪	۶/۴۱٪	-۰/۳۱٪	۱۴/۷۱٪	۱۴/۶۷٪	-۰/۰۵٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۷٪	۰/۵۴٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۸۵٪	۲۰/۳۰٪	۰/۴۵٪	۳۰/۰۸٪	۲۳/۲۶٪	-۶/۸۲٪	۱۵/۰۹٪	۱۵/۲۸٪	۰/۱۹٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۴۱٪	۱۰/۴۸٪	۰/۰۷٪	۵/۰۲٪	۵/۸۹٪	۰/۸۷٪	۰/۱۴٪	۰/۱۳٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۸۸٪	۸/۲۹٪	۰/۴۱٪	۱/۹۰٪	۲/۲۱٪	۰/۳۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۲۸٪	۱۴/۱۹٪	-۰/۰۹٪	۳۳/۱۶٪	۳۷/۵۳٪	۴/۳۷٪	۳۴/۲۱٪	۳۴/۶۵٪	۰/۴۴٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۹۰٪	۳/۰۵٪	۰/۱۵٪	۱/۴۰٪	۱/۲۰٪	-۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۱/۹۲٪	۲/۰۳٪	۰/۱۰٪	۱/۱۳٪	۱/۰۸٪	-۰/۰۵٪	۱۴/۱۸٪	۱۳/۹۶٪	-۰/۲۲٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۲۹٪	۱۲/۲۳٪	-۰/۰۶٪	۱۵/۸۶٪	۱۶/۵۸٪	۰/۷۱٪	۲۱/۴۹٪	۲۱/۳۳٪	-۰/۲۷٪
سایان کارت	۱/۴۶٪	۱/۲۲٪	-۰/۲۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۶/۴۹٪	۶/۱۰٪	-۰/۳۸٪	۱/۳۰٪	۲/۰۶٪	۰/۷۶٪	۰/۱۶٪	۰/۰۷٪	-۰/۰۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۷۱٪	۱۳/۸۰٪	۰/۰۹٪	۳/۴۲٪	۳/۷۷٪	۰/۳۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. اختلاف سهم این شرکت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در دی ماه نسبت به ماه گذشته، رقم منفی ۰/۴۷ درصد است. در ابزار پذیرش اینترنتی این مقدار قابل توجه با ۶/۸۲ درصد کاهش به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزار پذیرش موبایلی با ۰/۴۴ درصد افزایش سهم، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در دی ۱۳۹۹ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه ابزارهای پذیرش بسیار ناچیز است.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی آذر و دی ۹۹ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۲۱/۱۱ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" با کسب ۱۷/۴۵ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد. در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید

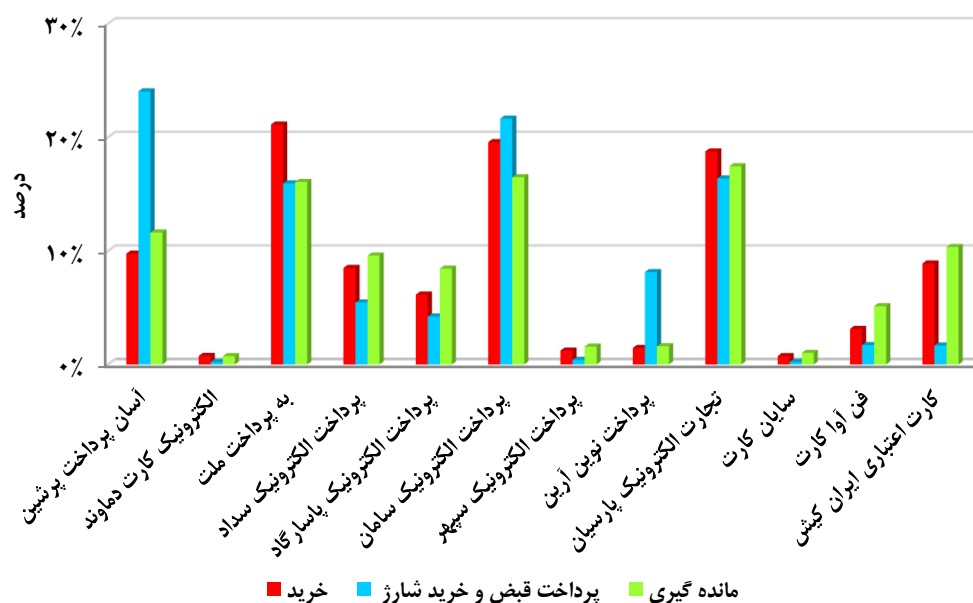
شارژ همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۲۴/۰۴ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۱۲٪	۹/۷۶٪	-۰/۳۶٪	۲۴/۰۹٪	۲۴/۰۴٪	-۰/۰۵٪	۱۲/۱۹٪	۱۱/۶۱٪	-۰/۵۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۸٪	۰/۷۶٪	-۰/۰۳٪	۰/۲۶٪	۰/۲۲٪	-۰/۰۴٪	۰/۷۶٪	۰/۷۳٪	-۰/۰۳٪
به پرداخت ملت	۲۱/۰۰٪	۲۱/۱۱٪	۰/۱۱٪	۱۵/۹۴٪	۱۵/۹۳٪	-۰/۰۱٪	۱۵/۹۱٪	۱۶/۰۶٪	۰/۱۵٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۴۶٪	۸/۵۰٪	۰/۰۴٪	۵/۳۸٪	۵/۴۵٪	۰/۰۷٪	۹/۶۹٪	۹/۵۸٪	-۰/۱۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۸۷٪	۶/۱۵٪	۰/۲۸٪	۴/۱۴٪	۴/۲۲٪	۰/۰۸٪	۸/۰۲٪	۸/۴۴٪	۰/۴۲٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۹/۵۱٪	۱۹/۵۶٪	۰/۰۵٪	۲۱/۳۱٪	۲۱/۶۳٪	۰/۳۲٪	۱۶/۲۹٪	۱۶/۴۷٪	۰/۱۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۷٪	۱/۲۲٪	۰/۰۵٪	۰/۳۸٪	۰/۴۰٪	۰/۰۲٪	۱/۵۲٪	۱/۵۷٪	۰/۰۶٪
پرداخت نوین آراین	۱/۴۱٪	۱/۴۵٪	۰/۰۴٪	۸/۴۰٪	۸/۱۲٪	-۰/۲۸٪	۱/۵۲٪	۱/۶۱٪	۰/۰۹٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۵۸٪	۱۸/۷۴٪	۰/۱۶٪	۱۶/۶۶٪	۱۶/۳۷٪	-۰/۲۹٪	۱۷/۳۴٪	۱۷/۴۵٪	۰/۱۱٪
سایان کارت	۰/۷۸٪	۰/۷۴٪	-۰/۰۵٪	۰/۲۶٪	۰/۲۳٪	-۰/۰۴٪	۱/۰۸٪	۱/۰۲٪	-۰/۰۶٪
فن آوا کارت	۳/۳۹٪	۳/۱۳٪	-۰/۲۵٪	۱/۷۶٪	۱/۷۱٪	-۰/۰۵٪	۵/۴۷٪	۵/۱۳٪	-۰/۳۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۹۳٪	۸/۸۹٪	-۰/۰۴٪	۱/۴۰٪	۱/۶۷٪	۰/۲۷٪	۱۰/۲۱٪	۱۰/۳۴٪	۰/۱۳٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه دی نسبت به آذر ماه با ۰/۳۶ درصد کاهش در شرکت "آسان پرداخت پرشین" مشاهده می‌شود. در تراکنش‌های مانده‌گیری نیز همین شرکت با رقم منفی ۰/۵۸ بیشترین اختلاف سهم تعدادی را کسب نموده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ افزایش ۰/۳۲ درصدی تجربه کرده و بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - دی ۱۳۹۹

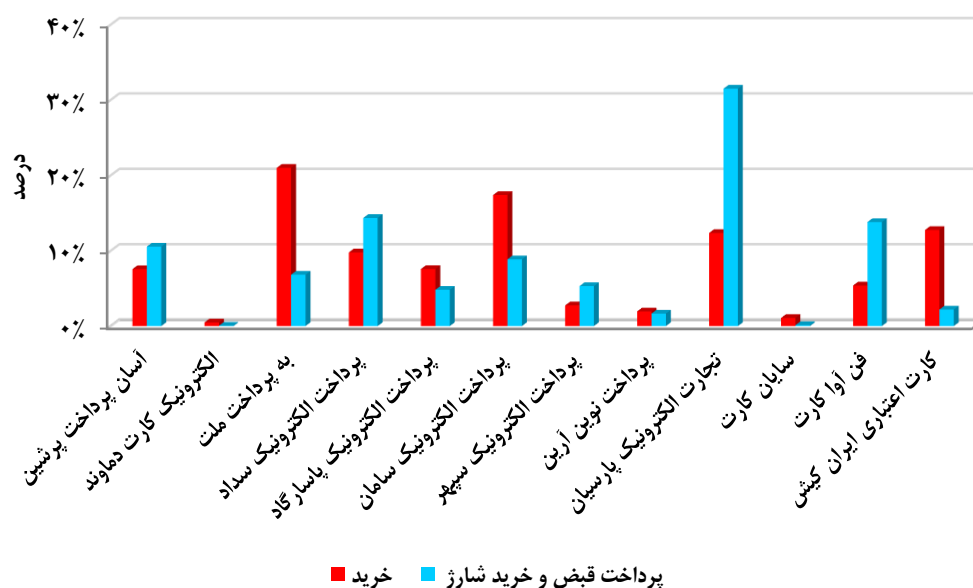
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی آذر و دی ۹۹ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در دی ماه شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۰/۹۹ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، به عنوان بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با سهم مبلغی ۳۱/۴۹ درصد بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
			آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
آسان پرداخت پرشین			۷/۹۸٪	۷/۵۵٪	-۰/۴۳٪	۱۰/۴۸٪	۱۰/۵۴٪	-۰/۰۶٪
الکترونیک کارت دماوند			۰/۵۰٪	۰/۴۸٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۴٪	-۰/۰۱٪
به پرداخت ملت			۲۱/۶۹٪	۲۰/۹۹٪	-۰/۷۰٪	۶/۹۷٪	۶/۸۲٪	-۰/۱۴٪
پرداخت الکترونیک سداد			۹/۴۷٪	۹/۷۷٪	-۰/۳۰٪	۱۴/۶۴٪	۱۴/۳۴٪	-۰/۲۹٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد			۷/۰۳٪	۷/۵۷٪	-۰/۵۴٪	۴/۹۹٪	۴/۸۱٪	-۰/۱۸٪
پرداخت الکترونیک سامان			۱۷/۳۰٪	۱۷/۳۹٪	-۰/۰۸٪	۸/۹۲٪	۸/۸۶٪	-۰/۰۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر			۲/۶۱٪	۲/۷۵٪	-۰/۱۴٪	۵/۲۲٪	۵/۳۱٪	-۰/۰۹٪
پرداخت نوین آراین			۱/۸۴٪	۱/۹۴٪	-۰/۱۰٪	۱/۸۰٪	۱/۶۶٪	-۰/۱۵٪
تجارت الکترونیک پارس‌پول			۱۲/۲۹٪	۱۲/۳۵٪	-۰/۰۵٪	۳۵/۳۳٪	۳۱/۴۹٪	-۳/۸۴٪
سایان کارت			۱/۲۷٪	۱/۰۹٪	-۰/۱۸٪	۰/۱۴٪	۰/۱۳٪	-۰/۰۱٪
فن آوا کارت			۵/۶۲٪	۵/۳۸٪	-۰/۲۴٪	۹/۳۸٪	۱۳/۸۰٪	۴/۴۲٪
کارت اعتباری ایران کیش			۱۲/۴۰٪	۱۲/۷۵٪	-۰/۳۵٪	۲/۰۸٪	۲/۱۹٪	-۰/۱۱٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در آذر و دی ۹۹ با رقمی برابر با ۰/۷۰ درصد کاهش در شرکت "به پرداخت ملت" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با ۴/۴۲ درصد افزایش، در شرکت "فن آوا کارت" مشاهده می‌شود.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در دی ماه ۱۳۹۹ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - دی ۱۳۹۹

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای

تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۵-۴ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی آذر و دی ۹۹ را منعکس نموده است.

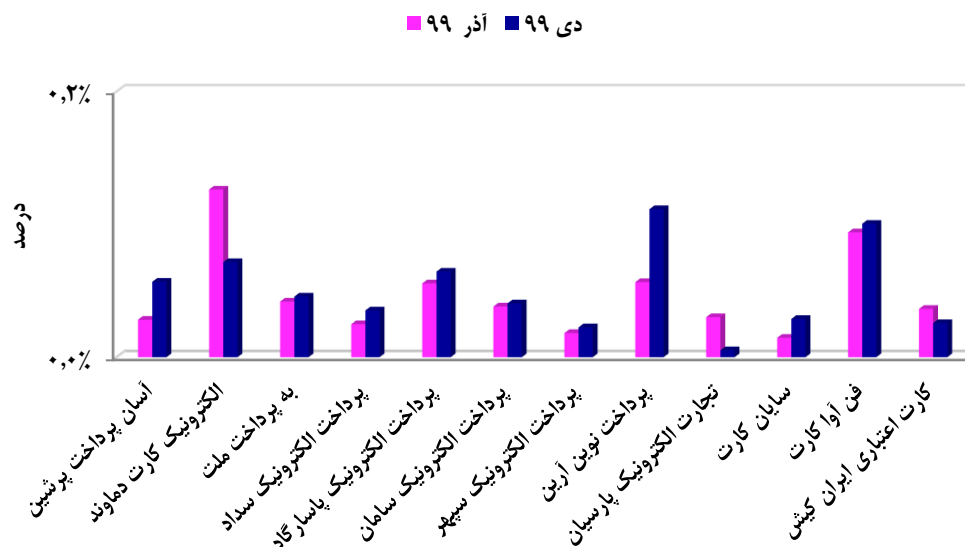
جدول ۴-۵- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP- آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	دی ۹۹	آذر ۹۹	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۵۷٪	۰/۰۲۸٪	۰/۰۲۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۷۳٪	۰/۱۲۶٪	-۰/۰۵۵٪
به پرداخت ملت	۰/۰۴۶٪	۰/۰۴۳٪	۰/۰۰۴٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۳۵٪	۰/۰۲۵٪	۰/۰۱۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۶۴٪	۰/۰۵۵٪	۰/۰۰۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۴۰٪	۰/۰۳۸٪	۰/۰۰۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۲۲٪	۰/۰۱۸٪	۰/۰۰۴٪
پرداخت نوین آراین	۰/۱۱۱٪	۰/۰۵۶٪	-۰/۰۵۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۰۵٪	۰/۰۳۰٪	-۰/۰۲۵٪
سایان کارت	۰/۰۲۹٪	۰/۰۱۵٪	۰/۰۱۴٪
فن آوا کارت	۰/۱۰۰٪	۰/۰۹۴٪	۰/۰۰۶٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۰۲۶٪	۰/۰۳۶٪	-۰/۰۱۱٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه دی شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با رقمی برابر با ۰/۰۰۵ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را داشته است. در مقابل شرکت "پرداخت نوین آراین" با کسب رقم ۰/۱۱۱ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد افزایشی برخی از شرکت‌ها به ویژه شرکت "آسان پرداخت پرشین" سبب افزایش بیش از ۷ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۷-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - آذر و دی ۹۹

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با کاهشی برابر با ۰/۰۵۵ درصد در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" رخ داده است. همچنین شرکت "پرداخت نوین آرین" با رقم ۰/۰۵۵ درصد افزایش، بیشترین افزایش را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال -

هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کارو مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیرتعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای دی سال ۹۹ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - دی ۹۹

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۹	۸۹	۲۹	۸۵۷	۱۷	۳۰۲	۰	۰
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	۴۴۶	۱۲	۱۵۰	۱۸	۳۳۲	۰	۰
۹	۷۵	۸	۶۰	۰	۰	۰	۰
۷	۴۳	۳	۱۰	۰	۰	۰	۰
۲۰	۳۹۲	۱۰	۱۰۶	۳۱	۹۴۰	۰	۰
۱	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲	۲	۰	۰	۱۶	۲۶۰	۰	۰
۱۷	۳۰۴	۳۳	۱,۰۸۹	۱۷	۳۰۳	۰	۰
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳	۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	۸۳	۳	۹	۰	۰	۰	۰
-	۱,۴۵۰	-	۲,۲۸۲	-	۲,۱۳۷	-	-

در دی ماه ۱۳۹۹ شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۴۵۰ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۲۸۲ و ۲,۱۳۷ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف زیاد دو شرکت "به پرداخت ملت" و

"پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به-پرداخت ملت"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آراین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه دی ۹۹ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۸-۴ ارائه شده است.

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آذر و دی ۹۹

HHI	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۴۰	۱,۴۵۰	۱۰	۲,۳۰۸	۲,۲۸۲	-۲۶
				۲,۱۳۱	۲,۱۳۷	۶

در ماه دی شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته تنها در ابزار پذیرش اینترنتی کاهش یافته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. پایین آمدن این شاخص بیانگر کم شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای دی ۹۹ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- دی ۹۹

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i^2
آسان پرداخت پرشین	۱۰	۹۵	۲۴	۵۷۸	۱۲	۱۳۵
الکترونیک کارت دماوند	۱	۱	۰	۰	۱	۱
به پرداخت ملت	۲۱	۴۴۶	۱۶	۲۵۴	۱۶	۲۵۸
پرداخت الکترونیک سداد	۸	۷۲	۵	۳۰	۱۰	۹۲
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶	۳۸	۴	۱۸	۸	۷۱
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰	۳۸۳	۲۲	۴۶۸	۱۶	۲۷۱
پرداخت الکترونیک سپهر	۱	۱	۰	۰	۲	۲
پرداخت نوین آراین	۱	۲	۸	۶۶	۲	۳
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۹	۳۵۱	۱۶	۲۶۸	۱۷	۳۰۴
سایان کارت	۱	۱	۰	۰	۱	۱
فن آوا کارت	۳	۱۰	۲	۳	۵	۲۶
کارت اعتباری ایران کیش	۹	۷۹	۲	۳	۱۰	۱۰۷
جمع	-	۱,۴۷۸	-	۱,۶۸۷	-	۱,۲۷۱

در دی ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۴۷۸، ۱,۶۸۷ و ۱,۲۷۱ به‌دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های همه‌ی سرویس‌ها در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه دی ۹۹ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آذر و دی ۹۹

HHI		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری	
آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی
۱,۴۷۱	۱,۴۷۸	۷	۱,۶۸۸	۱,۶۸۷	-۱	۱,۲۶۶	۱,۲۷۱
H-H شاخص							۵

در ماه دی شاخص هرفیندال-هیرشمن تنها در بازار سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ نسبت به ماه گذشته کاهش داشته است. تغییرات این شاخص در هر سه نوع سرویس حائز اهمیت نمی باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر بیشتر شدن تمرکز بازار بین شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت ها است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص های حوزه ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می باشد. با توجه به آینده ی صنعت پرداخت در حوزه ی پرداخت های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه ی اطلاعات در خصوص کارتخوان- های فروشگاه، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به طور ویژه به عملکرد آن ها در کارتخوان فروشگاه می شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه ی سرمایه گذاری هر یک از شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش می شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می گیرد. سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد کارتخوان های فروشگاه، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه آذر و دی ۹۹ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در دی ماه حدود ۱ درصد بر تعداد کارتخوان های فروشگاه فعال سیستمی شبکه ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته افزوده شده است. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب سهم بازار ۱۴/۸۸ درصدی به عنوان دارنده ی بالاترین تعداد کارتخوان های فروشگاه فعال سیستمی محسوب می گردد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" نیز با سهم بازار ۳۶/۲۵ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت ها با بازتعریف بعضی از کارتخوان های فروشگاه خود به عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند.

در بازار ابزار پذیرش موبایلی نیز شرکت "به پرداخت ملت" با رشد مثبت روبه‌رو بوده است و همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۵/۸۳ درصد در اختیار دارد.

جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۱۷٪	۷/۲۱٪	۰/۰۵٪	۳۷/۸۱٪	۳۶/۲۵٪	-۱/۵۷٪	۳/۵۷٪	۳/۵۵٪	-۰/۰۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۷٪	۰/۵۵٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۲/۲۵٪	۱۲/۰۶٪	-۰/۱۹٪	۲/۵۵٪	۲/۷۹٪	۰/۲۴٪	۹۵/۸۱٪	۹۵/۸۳٪	۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۳۹٪	۹/۱۵٪	-۰/۲۴٪	۳/۲۳٪	۲/۸۱٪	-۰/۴۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۶۰٪	۱۱/۹۹٪	۰/۳۹٪	۱۱/۶۹٪	۱۱/۷۴٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۴۸٪	۱۲/۳۷٪	-۰/۱۰٪	۸/۹۱٪	۸/۶۷٪	-۰/۲۵٪	۰/۱۷٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۱۴٪	۲/۱۵٪	۰/۰۱٪	۴/۱۴٪	۵/۹۲٪	۱/۷۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۶۳٪	۲/۸۳٪	۰/۲۱٪	۱۰/۵۵٪	۱۰/۲۳٪	-۰/۳۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۶۱٪	۱۴/۸۸٪	۰/۲۷٪	۷/۳۷٪	۷/۱۰٪	-۰/۲۸٪	۰/۳۸٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪
سایان کارت	۳/۰۸٪	۲/۹۹٪	-۰/۰۹٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۹/۴۴٪	۹/۴۲٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۵٪	۰/۱۴٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۶۵٪	۱۴/۳۸٪	-۰/۲۶٪	۱۳/۵۳٪	۱۴/۲۹٪	۰/۷۶٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪

شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با ۰/۳۹ درصد افزایش، بیشترین اختلاف سهم را در تعداد کارتخوانهای فروشگاهی نسبت به آذر ماه رقم زده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم را با ۱/۷۹ درصد افزایش نشان داده است. سهم ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" با افزایش ۰/۰۲ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهد. این مقدار از شرکت "آسان پرداخت پرشین" کاسته شده و به شرکت "به پرداخت ملت" افزوده شده است.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوانهای فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی آذر و دی ۹۹ در جدول ۴-۱۲ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در این ماه همچنان شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۴/۷۴ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم ۲۴/۱۶ درصدی بیشترین

سهم در ابزارهای تراکنش دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۵۶/۳۱ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش دار- آذر و دی ۹۹

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۸۲٪	۷/۶۷٪	-۰/۱۵٪	۱۹/۱۷٪	۱۸/۵۵٪	-۰/۶۲٪	۱۵/۵۴٪	۱۲/۸۲٪	-۲/۷۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۶٪	۰/۶۵٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۵٪	۰/۰۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۲/۵۵٪	۱۲/۳۲٪	-۰/۲۳٪	۱۱/۱۳٪	۱۱/۸۶٪	۰/۷۳٪	۵۳/۱۶٪	۵۶/۳۱٪	۳/۱۵٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۰۲٪	۹/۹۲٪	-۰/۱۰٪	۲/۶۴٪	۲/۷۵٪	۰/۱۱٪	۱/۲۴٪	۱/۲۳٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۰۷٪	۱۱/۴۵٪	۰/۳۸٪	۲۳/۲۳٪	۲۴/۱۶٪	۰/۹۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۳۸٪	۱۴/۵۲٪	۰/۱۴٪	۱۶/۸۰٪	۱۷/۵۶٪	۰/۷۶٪	۱۶/۰۶٪	۱۵/۶۹٪	-۰/۳۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۶۱٪	۲/۶۶٪	۰/۰۵٪	۴/۵۲٪	۷/۴۳٪	۲/۹۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۶۵٪	۲/۷۵٪	۰/۱۰٪	۷/۱۷٪	۰/۹۰٪	-۶/۲۷٪	۱۰/۸۸٪	۱۰/۸۷٪	-۰/۰۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۶۹٪	۱۴/۷۴٪	۰/۰۵٪	۱۳/۸۶٪	۱۴/۱۷٪	۰/۳۲٪	۲/۵۹٪	۲/۴۶٪	-۰/۱۳٪
سایان کارت	۱/۶۴٪	۱/۵۵٪	-۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۸/۱۱٪	۷/۹۲٪	-۰/۲۰٪	۰/۳۱٪	۰/۳۵٪	۰/۰۳٪	۰/۳۱٪	۰/۲۱٪	-۰/۱۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۷۸٪	۱۳/۸۵٪	۰/۰۷٪	۱/۱۲٪	۲/۲۲٪	۱/۱۰٪	۰/۳۱٪	۰/۴۱٪	۰/۱۰٪

سهم بازار کارخوان فروشگاهی در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با افزایش ۰/۳۸ درصدی بیشترین اختلاف را داشته است. شرکت "پرداخت نوین آراین" با کاهش چشم گیر ۶/۲۷ درصدی بیشترین تفاضل را در سهم بازار ابزار پذیرش اینترنتی رقم زده است. شرکت "به پرداخت ملت" با افزایش ۳/۱۵ درصدی، بالاترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۲۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ای دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۲۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در دی ماه نزدیک به ۹۰ درصد بوده که بالغ بر ۸۷ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های

کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

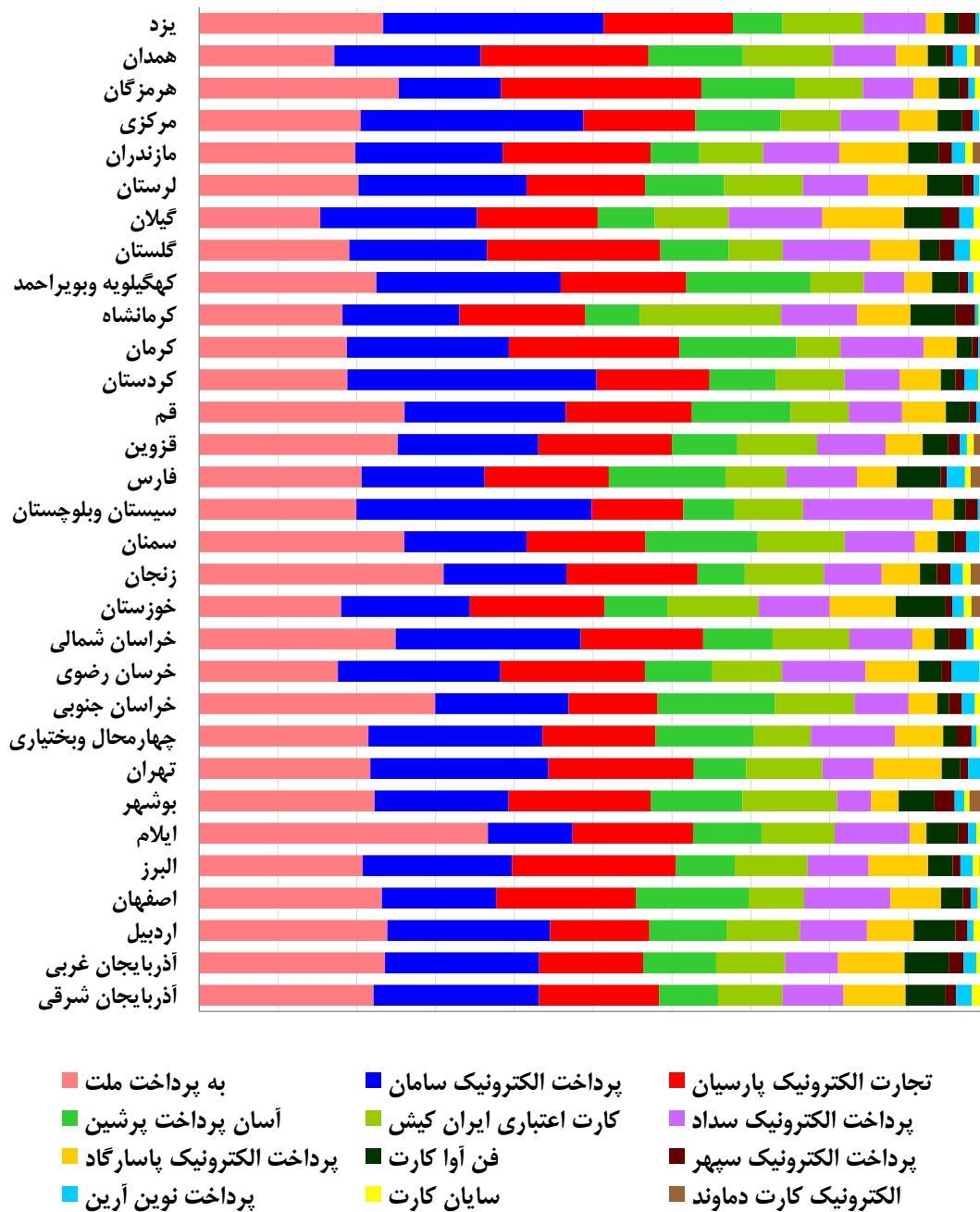
سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور در دی ماه ۱۳۹۹ در جدول ۱۳-۴ ارائه شده است. در مجموع شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" تقریباً در تمام استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - دی ۹۹

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۷/۴۸٪	۰/۳۶٪	۲۲/۱۵٪	۷/۷۱٪	۷/۸۷٪	۲۰/۹۷٪	۱/۳۴٪	۲/۰۱٪	۱۵/۲۵٪	۱/۵۸٪	۵/۰۸٪	۸/۲۰٪
آذربایجان غربی	۹/۲۶٪	۰/۵۲٪	۲۳/۶۰٪	۶/۷۳٪	۸/۴۵٪	۱۹/۵۵٪	۱/۸۸٪	۱/۶۰٪	۱۳/۲۱٪	۰/۱۸٪	۵/۶۰٪	۸/۷۳٪
اردبیل	۹/۷۶٪	۰/۷۴٪	۲۳/۹۰٪	۸/۵۲٪	۵/۹۳٪	۲۰/۶۲٪	۱/۵۲٪	۰/۷۶٪	۱۲/۶۲٪	۱/۰۲٪	۵/۳۰٪	۹/۳۳٪
اصفهان	۱۴/۳۳٪	۰/۷۳٪	۲۳/۲۰٪	۱۰/۹۴٪	۶/۴۱٪	۱۴/۴۸٪	۰/۹۹٪	۰/۹۰٪	۱۷/۷۱٪	۰/۴۷٪	۲/۷۸٪	۷/۰۶٪
البرز	۷/۴۴٪	۰/۹۵٪	۲۰/۷۶٪	۷/۷۲٪	۷/۵۵٪	۱۸/۹۳٪	۱/۰۰٪	۱/۶۰٪	۲۰/۸۲٪	۰/۸۵٪	۳/۱۰٪	۹/۲۸٪
ایلام	۸/۶۸٪	۰/۰۲٪	۳۶/۶۵٪	۹/۵۱٪	۲/۱۵٪	۱۰/۷۲٪	۱/۲۹٪	۱/۰۷٪	۱۵/۳۰٪	۱/۳۳٪	۳/۹۹٪	۹/۲۸٪
بوشهر	۱۱/۶۴٪	۲/۲۷٪	۲۲/۲۸٪	۴/۲۸٪	۳/۵۱٪	۱۶/۹۸٪	۲/۵۶٪	۱/۲۵٪	۱۸/۰۳٪	۰/۶۳٪	۴/۵۴٪	۱۲/۰۴٪
تهران	۶/۶۲٪	۰/۳۳٪	۲۱/۷۴٪	۶/۵۴٪	۸/۶۱٪	۲۲/۵۹٪	۰/۹۹٪	۱/۵۰٪	۱۸/۴۵٪	۰/۵۹٪	۲/۳۵٪	۹/۶۸٪
چهارمحال و بختیاری	۱۲/۴۸٪	۰/۳۳٪	۲۱/۴۹٪	۱۰/۶۶٪	۶/۱۴٪	۲۲/۰۷٪	۱/۸۵٪	۰/۶۶٪	۱۴/۳۵٪	۱/۰۲٪	۱/۷۳٪	۷/۲۲٪
خراسان جنوبی	۱۴/۸۸٪	۰/۵۱٪	۲۹/۹۶٪	۶/۸۶٪	۳/۶۵٪	۱۶/۹۰٪	۱/۶۷٪	۱/۶۴٪	۱۱/۳۱٪	۱/۰۶٪	۱/۴۶٪	۱۰/۱۰٪
خراسان رضوی	۸/۵۳٪	۰/۴۷٪	۱۷/۶۱٪	۱۰/۵۵٪	۶/۷۸٪	۲۰/۶۳٪	۱/۲۴٪	۳/۵۵٪	۱۸/۳۴٪	۰/۴۹٪	۲/۹۴٪	۸/۸۶٪
خراسان شمالی	۸/۸۱٪	۰/۷۳٪	۲۴/۹۴٪	۸/۰۱٪	۲/۷۸٪	۲۳/۴۸٪	۲/۲۷٪	۰/۸۹٪	۱۵/۵۴٪	۱/۰۰٪	۱/۸۲٪	۹/۷۵٪
خوزستان	۸/۰۴٪	۲/۰۱٪	۱۸/۰۳٪	۹/۰۳٪	۸/۳۶٪	۱۶/۳۱٪	۰/۸۵٪	۱/۴۹٪	۱۷/۰۷٪	۰/۹۴٪	۶/۳۳٪	۱۱/۵۳٪
زنجان	۵/۹۹٪	۲/۱۱٪	۳۱/۰۴٪	۷/۳۲٪	۴/۸۷٪	۱۵/۵۶٪	۱/۶۹٪	۱/۵۹٪	۱۶/۶۴٪	۰/۹۷٪	۲/۱۷٪	۱۰/۰۵٪
سمنان	۱۴/۳۳٪	۰/۰۱٪	۲۶/۰۴٪	۸/۹۲٪	۲/۸۸٪	۱۵/۵۰٪	۱/۴۸٪	۱/۷۳٪	۱۵/۱۱٪	۰/۹۶٪	۲/۱۱٪	۱۱/۰۳٪
سیستان و بلوچستان	۶/۵۲٪	۰/۰۱٪	۱۹/۹۷٪	۱۶/۴۹٪	۲/۶۶٪	۲۹/۸۴٪	۱/۵۷٪	۰/۴۵٪	۱۱/۶۲٪	۰/۷۳٪	۱/۴۷٪	۸/۶۸٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
فارس	۱۴/۸۲٪	۲/۱۱٪	۲۰/۶۱٪	۸/۹۵٪	۵/۰۵٪	۱۵/۶۰٪	۰/۷۸٪	۲/۳۳٪	۱۵/۷۷٪	۰/۷۱٪	۵/۵۷٪	۷/۷۱٪
قزوین	۸/۳۱٪	۱/۷۳٪	۲۵/۲۰٪	۸/۶۹٪	۴/۷۰٪	۱۷/۸۳٪	۱/۵۰٪	۰/۹۱٪	۱۶/۹۶٪	۰/۸۶٪	۳/۲۰٪	۱۰/۱۲٪
قم	۱۲/۵۱٪	۰/۰۰٪	۲۶/۰۷٪	۶/۷۶٪	۵/۵۷٪	۲۰/۴۴٪	۰/۸۷٪	۰/۶۲٪	۱۶/۰۱٪	۰/۷۷٪	۲/۹۹٪	۷/۳۹٪
کردستان	۸/۴۲٪	۰/۴۰٪	۱۸/۸۲٪	۷/۰۶٪	۵/۱۸٪	۳۱/۶۰٪	۱/۱۱٪	۱/۷۸٪	۱۴/۳۳٪	۰/۷۴٪	۱/۸۵٪	۸/۷۰٪
کرمان	۱۴/۸۲٪	۰/۱۲٪	۱۸/۷۷٪	۱۰/۵۶٪	۴/۲۰٪	۲۰/۵۳٪	۰/۸۱٪	۰/۵۱٪	۲۱/۶۷٪	۰/۴۸٪	۱/۹۴٪	۵/۶۰٪
کرمانشاه	۶/۸۸٪	۰/۰۴٪	۱۸/۱۹٪	۹/۶۴٪	۶/۷۷٪	۱۴/۸۴٪	۲/۴۶٪	۰/۴۵٪	۱۵/۹۹٪	۱/۰۵٪	۵/۷۳٪	۱۷/۹۶٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۵/۷۶٪	۰/۱۶٪	۲۲/۴۹٪	۵/۱۴٪	۳/۵۳٪	۲۳/۳۸٪	۱/۱۷٪	۰/۶۵٪	۱۵/۹۴٪	۱/۵۹٪	۳/۴۲٪	۶/۷۷٪
گلستان	۸/۶۶٪	۰/۷۵٪	۱۹/۰۵٪	۱۱/۱۴٪	۶/۲۴٪	۱۷/۴۹٪	۱/۹۳٪	۱/۹۹٪	۲۱/۹۸٪	۱/۴۱٪	۲/۵۲٪	۶/۸۶٪
گیلان	۷/۲۱٪	۰/۶۵٪	۱۵/۳۷٪	۱۱/۹۰٪	۱۰/۳۷٪	۱۹/۸۹٪	۲/۱۹٪	۱/۸۵٪	۱۵/۳۳٪	۱/۰۴٪	۴/۸۲٪	۹/۳۹٪
لرستان	۱۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۲۰/۲۲٪	۸/۳۰٪	۷/۴۹٪	۲۱/۳۰٪	۱/۳۹٪	۰/۷۴٪	۱۵/۰۵٪	۰/۹۸٪	۴/۴۹٪	۹/۹۸٪
مازندران	۶/۱۷٪	۱/۸۵٪	۱۹/۸۴٪	۹/۶۶٪	۸/۷۶٪	۱۸/۶۷٪	۱/۶۵٪	۱/۷۰٪	۱۸/۷۹٪	۰/۹۳٪	۳/۸۹٪	۸/۱۰٪
مرکزی	۱۰/۸۰٪	۰/۰۴٪	۲۰/۴۹٪	۷/۴۷٪	۴/۸۳٪	۲۸/۲۶٪	۱/۳۲٪	۰/۸۷٪	۱۴/۲۲٪	۰/۹۴٪	۳/۱۳٪	۷/۶۲٪
هرمزگان	۱۱/۸۸٪	۰/۶۹٪	۲۵/۳۴٪	۶/۴۶٪	۳/۱۶٪	۱۲/۹۵٪	۱/۱۶٪	۰/۸۳٪	۲۵/۴۳٪	۰/۸۵٪	۲/۶۳٪	۸/۶۲٪
همدان	۱۱/۹۸٪	۱/۶۴٪	۱۷/۱۶٪	۷/۹۹٪	۴/۰۲٪	۱۸/۵۵٪	۰/۸۷٪	۱/۷۹٪	۲۱/۳۱٪	۰/۹۲٪	۲/۳۲٪	۱۱/۴۷٪
یزد	۶/۳۴٪	۰/۴۵٪	۲۳/۳۶٪	۷/۹۳٪	۲/۳۲٪	۲۷/۹۶٪	۲/۱۴٪	۰/۵۰٪	۱۶/۴۲٪	۰/۵۵٪	۱/۸۱٪	۱۰/۳۳٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور برای دی ماه در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌ها- دی ۱۳۹۹

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای دی ۱۳۹۹ نشان می‌دهد. شرکت‌های "کارت اعتباری ایران کیش"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. این امر با توجه به میزان شرکت‌های PSP در پشتیبانی از تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی قابل انتظار است.

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان- دی ۹۹

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۸۶٪	۰/۲۶٪	۹/۷۴٪	۹/۴۹٪	۱۲/۶۳٪	۱۲/۷۲٪	۲/۲۳٪	۵/۲۲٪	۱۳/۰۹٪	۴/۱۶٪	۱۲/۰۹٪	۱۱/۵۰٪
آذربایجان غربی	۸/۵۴٪	۰/۳۸٪	۱۰/۸۲٪	۷/۵۱٪	۱۳/۹۹٪	۱۲/۴۸٪	۲/۸۰٪	۳/۱۹٪	۱۲/۴۱٪	۲/۸۰٪	۱۲/۸۶٪	۱۲/۲۱٪
اردبیل	۱۰/۴۶٪	۰/۵۳٪	۱۱/۹۹٪	۹/۰۸٪	۹/۱۰٪	۱۱/۸۳٪	۲/۴۴٪	۲/۴۵٪	۱۴/۲۴٪	۴/۰۴٪	۱۰/۴۹٪	۱۳/۳۵٪
اصفهان	۷/۳۲٪	۰/۴۴٪	۱۱/۷۸٪	۱۱/۶۰٪	۱۴/۱۳٪	۹/۶۰٪	۲/۰۷٪	۱/۸۰٪	۱۶/۲۰٪	۲/۰۲٪	۹/۶۷٪	۱۳/۳۷٪
البرز	۵/۲۱٪	۰/۴۶٪	۱۱/۵۲٪	۸/۱۵٪	۱۲/۳۳٪	۱۲/۵۵٪	۱/۷۱٪	۲/۵۲٪	۱۴/۸۵٪	۳/۳۵٪	۱۱/۱۰٪	۱۶/۲۶٪
ایلام	۱۱/۳۵٪	۰/۰۴٪	۱۸/۷۷٪	۱۱/۷۲٪	۴/۷۷٪	۹/۶۳٪	۲/۰۴٪	۱/۹۰٪	۱۳/۲۵٪	۴/۵۶٪	۷/۲۴٪	۱۴/۷۴٪
بوشهر	۱۰/۱۷٪	۱/۶۸٪	۱۳/۴۴٪	۶/۴۴٪	۶/۸۰٪	۱۲/۶۷٪	۳/۶۸٪	۲/۳۸٪	۱۴/۴۶٪	۲/۷۷٪	۸/۸۱٪	۱۶/۷۱٪
تهران	۴/۷۶٪	۰/۲۷٪	۱۴/۹۶٪	۷/۱۱٪	۱۴/۱۲٪	۱۱/۵۰٪	۱/۸۷٪	۲/۷۷٪	۱۴/۵۶٪	۲/۶۹٪	۸/۳۰٪	۱۷/۰۹٪
چهارمحال و بختیاری	۱۱/۶۹٪	۰/۴۳٪	۱۲/۲۶٪	۱۱/۸۴٪	۹/۹۷٪	۱۳/۷۱٪	۳/۱۲٪	۱/۸۸٪	۱۳/۴۶٪	۳/۶۳٪	۴/۹۹٪	۱۳/۰۴٪
خراسان جنوبی	۹/۸۱٪	۰/۷۰٪	۱۵/۸۷٪	۹/۵۷٪	۷/۲۴٪	۱۴/۱۱٪	۲/۹۹٪	۲/۴۰٪	۱۵/۸۲٪	۴/۰۲٪	۴/۳۲٪	۱۳/۱۶٪
خراسان رضوی	۵/۹۶٪	۰/۳۹٪	۱۰/۱۵٪	۹/۲۳٪	۱۲/۱۴٪	۱۲/۲۱٪	۲/۲۹٪	۳/۹۴٪	۱۵/۷۰٪	۲/۶۸٪	۹/۷۹٪	۱۵/۵۱٪
خراسان شمالی	۸/۹۳٪	۰/۵۹٪	۱۳/۲۴٪	۹/۳۰٪	۶/۲۳٪	۱۶/۲۶٪	۳/۸۶٪	۱/۳۵٪	۱۷/۱۸٪	۴/۲۴٪	۴/۸۱٪	۱۴/۰۲٪
خوزستان	۶/۷۸٪	۱/۰۹٪	۹/۴۹٪	۸/۷۷٪	۱۲/۰۶٪	۱۰/۹۹٪	۱/۰۶٪	۲/۵۴٪	۱۴/۷۳٪	۳/۱۵٪	۱۳/۷۱٪	۱۵/۶۳٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
زنجان	۶/۱۰٪	۱/۴۴٪	۱۴/۷۳٪	۱۰/۵۴٪	۹/۲۸٪	۱۲/۳۷٪	۳/۳۸٪	۲/۶۴٪	۱۵/۶۰٪	۳/۲۶٪	۶/۱۵٪	۱۴/۵۱٪
سمنان	۱۰/۱۷٪	۰/۰۳٪	۱۴/۷۵٪	۱۱/۵۸٪	۵/۳۴٪	۱۰/۴۴٪	۲/۸۸٪	۲/۸۶٪	۱۵/۵۲٪	۳/۶۳٪	۷/۲۵٪	۱۵/۵۵٪
سیستان و بلوچستان	۷/۶۷٪	۰/۰۱٪	۱۳/۱۴٪	۱۴/۸۸٪	۵/۲۲٪	۲۲/۵۲٪	۲/۳۷٪	۱/۴۷٪	۱۳/۸۷٪	۲/۹۱٪	۴/۲۶٪	۱۱/۶۸٪
فارس	۸/۹۵٪	۰/۸۸٪	۱۰/۸۵٪	۹/۱۶٪	۱۱/۳۷٪	۱۰/۷۵٪	۱/۳۵٪	۴/۴۸٪	۱۳/۱۴٪	۲/۴۹٪	۱۳/۱۹٪	۱۳/۳۹٪
قزوین	۷/۵۷٪	۱/۱۶٪	۱۱/۸۱٪	۹/۴۴٪	۹/۷۴٪	۱۱/۲۳٪	۲/۴۸٪	۱/۷۵٪	۱۷/۱۹٪	۳/۶۹٪	۹/۴۵٪	۱۴/۴۹٪
قم	۶/۵۸٪	۰/۰۱٪	۱۴/۰۸٪	۹/۰۸٪	۱۰/۹۹٪	۱۴/۳۷٪	۱/۶۳٪	۱/۴۸٪	۱۶/۹۱٪	۴/۲۴٪	۸/۴۱٪	۱۲/۳۱٪
کردستان	۶/۷۲٪	۰/۳۴٪	۱۳/۴۰٪	۹/۸۱٪	۸/۶۳٪	۱۹/۹۴٪	۲/۰۱٪	۳/۲۹٪	۱۳/۴۶٪	۳/۲۱٪	۵/۷۳٪	۱۳/۴۶٪
کرمان	۱۲/۳۹٪	۰/۲۵٪	۱۱/۶۵٪	۹/۵۹٪	۱۱/۰۵٪	۱۷/۹۳٪	۱/۵۵٪	۱/۳۳٪	۱۵/۲۸٪	۱/۸۳٪	۶/۵۰٪	۱۰/۶۴٪
کرمانشاه	۶/۹۱٪	۰/۰۷٪	۱۰/۰۹٪	۹/۷۳٪	۱۲/۱۱٪	۱۱/۳۲٪	۲/۸۰٪	۱/۰۲٪	۱۳/۶۶٪	۳/۰۳٪	۱۰/۵۶٪	۱۸/۷۰٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۱۷/۰۶٪	۷/۲۳٪	۸/۳۴٪	۱۷/۸۶٪	۲/۱۳٪	۱/۴۰٪	۱۱/۹۵٪	۵/۱۴٪	۸/۰۰٪	۱۰/۸۴٪
گلستان	۹/۰۵٪	۰/۷۵٪	۱۱/۳۶٪	۱۱/۸۹٪	۱۱/۸۴٪	۱۱/۸۵٪	۲/۸۷٪	۲/۸۵٪	۱۶/۱۲٪	۳/۸۰٪	۶/۸۶٪	۱۰/۷۴٪
گیلان	۶/۴۵٪	۰/۵۱٪	۸/۳۴٪	۱۰/۴۶٪	۱۵/۲۵٪	۱۱/۹۲٪	۲/۸۰٪	۲/۹۰٪	۱۳/۲۶٪	۴/۰۲٪	۱۰/۴۴٪	۱۳/۶۴٪
لرستان	۸/۵۹٪	۰/۰۰٪	۱۱/۴۶٪	۱۰/۲۳٪	۱۱/۸۶٪	۱۲/۵۹٪	۱/۸۶٪	۱/۶۵٪	۱۵/۳۰٪	۳/۳۲٪	۹/۴۸٪	۱۳/۶۵٪
مازندران	۷/۴۲٪	۱/۵۸٪	۸/۳۴٪	۹/۰۱٪	۱۵/۶۹٪	۱۰/۷۰٪	۲/۲۵٪	۳/۷۳٪	۱۵/۳۴٪	۲/۸۱٪	۱۰/۸۸٪	۱۲/۲۵٪
مرکزی	۹/۲۷٪	۰/۰۹٪	۱۱/۷۳٪	۱۰/۳۳٪	۱۰/۸۰٪	۱۴/۷۸٪	۲/۶۵٪	۲/۵۹٪	۱۴/۹۳٪	۲/۹۸٪	۸/۹۱٪	۱۰/۹۶٪
هرمزگان	۹/۶۱٪	۰/۷۶٪	۱۶/۱۲٪	۷/۷۴٪	۷/۲۳٪	۱۰/۷۲٪	۱/۹۱٪	۱/۵۳٪	۲۰/۶۱٪	۲/۷۱٪	۶/۷۹٪	۱۴/۲۷٪
همدان	۸/۲۹٪	۱/۹۵٪	۱۰/۶۲٪	۱۰/۸۶٪	۸/۷۱٪	۱۱/۰۳٪	۱/۶۸٪	۳/۹۱٪	۱۹/۳۵٪	۳/۳۴٪	۷/۳۹٪	۱۲/۸۸٪
یزد	۵/۶۹٪	۰/۴۶٪	۱۲/۵۵٪	۱۰/۴۵٪	۷/۲۳٪	۱۸/۰۱٪	۴/۴۳٪	۲/۲۹٪	۱۴/۶۱٪	۲/۶۷٪	۵/۵۵٪	۱۶/۰۶٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره دی ۱۳۹۹ را به تصویر می‌کشد.

تجارت الکترونیک پارسیان	کارت اعتباری ایران کیش	پرداخت الکترونیک سامان
به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سداد
فن آوا کارت	آسان پرداخت پرشین	سایان کارت
پرداخت نوین آرین	پرداخت الکترونیک سپهر	الکترونیک کارت دماوند

شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان‌ها- دی ۱۳۹۹

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جابجایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در دی ۱۳۹۹ محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت - آذر و دی ۹۹

شرکت		کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی		اثربخشی کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی	
سهم از کل تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های	سهم از کل تعداد ابزار	آذر ۹۹	دی ۹۹	اختلاف	
۹/۴۳٪	۷/۲۱٪	۱/۳۷۲	۱/۳۰۶	-۰/۰۶۵	آسان پرداخت پرشین
۰/۷۹٪	۰/۵۵٪	۱/۴۳۷	۱/۴۳۶	-۰/۰۰۲	الکترونیک کارت دماوند
۲۱/۱۳٪	۱۲/۰۶٪	۱/۷۰۹	۱/۷۵۲	۰/۰۴۳	به پرداخت ملت
۸/۶۹٪	۹/۱۵٪	۰/۹۳۲	۰/۹۴۹	۰/۰۱۷	پرداخت الکترونیک سداد
۶/۵۸٪	۱۱/۹۹٪	۰/۵۴۴	۰/۵۴۹	۰/۰۰۵	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۱۹/۷۹٪	۱۲/۳۷٪	۱/۵۷۵	۱/۶۰۰	۰/۰۲۵	پرداخت الکترونیک سامان
۱/۲۷٪	۲/۱۵٪	۰/۵۷۰	۰/۵۸۸	۰/۰۱۸	پرداخت الکترونیک سپهر
۱/۵۴٪	۲/۸۳٪	۰/۵۶۲	۰/۵۴۳	-۰/۰۱۹	پرداخت نوین آراین
۱۷/۴۵٪	۱۴/۸۸٪	۱/۱۸۸	۱/۱۷۳	-۰/۰۱۵	تجارت الکترونیک پارسیان
۰/۷۹٪	۲/۹۹٪	۰/۲۷۴	۰/۲۶۵	-۰/۰۰۹	سایان کارت
۳/۴۵٪	۹/۴۲٪	۰/۳۹۴	۰/۳۶۷	-۰/۰۲۷	فن آوا کارت
۹/۱۰٪	۱۴/۳۸٪	۰/۶۲۱	۰/۶۳۳	۰/۰۱۲	کارت اعتباری ایران کیش

در دی ماه همانند ماه پیشین شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "الکترونیک کارت دماوند"، "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهخوان‌ها بیشتر از سهم تعداد کارتهخوان‌هایشان از کل کارتهخوان‌های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی در دی ماه ۹۹ نسبت به ماه گذشته در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۰/۰۶۵ واحد کاهش گزارش می‌شود. این امر به دلیل کاهش سهم تعداد تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های این شرکت در مقابل افزایش سهم پایانه‌های کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی آن ارزیابی می‌شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش‌های کارتهخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتهخوان فروشگاه‌های آن‌ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار در دی ۹۹ محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت - آذر و دی ۹۹

کارتهای فروشگاهی تراکنش دار					شرکت
اختلاف	دی ۹۹	آذر ۹۹	سهم از کل تعداد ابزار	سهم از کل تراکنش های کارتهای فروشگاهی	
-۰/۰۲۷	۱/۲۲۹	۱/۲۵۶	۷/۶۷٪	۹/۴۳٪	آسان پرداخت پرشین
-۰/۰۲۴	۱/۲۱۷	۱/۲۴۱	۰/۶۵٪	۰/۷۹٪	الکترونیک کارت دماوند
۰/۰۴۷	۱/۷۱۵	۱/۶۶۸	۱۲/۳۲٪	۲۱/۱۳٪	به پرداخت ملت
۰/۰۰۳	۰/۸۷۵	۰/۸۷۳	۹/۹۲٪	۸/۶۹٪	پرداخت الکترونیک سداد
۰/۰۰۴	۰/۵۷۴	۰/۵۷۰	۱۱/۴۵٪	۶/۵۸٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۰/۰۰۳	۱/۳۶۳	۱/۳۶۶	۱۴/۵۲٪	۱۹/۷۹٪	پرداخت الکترونیک سامان
۰/۰۰۸	۰/۴۷۵	۰/۴۶۸	۲/۶۶٪	۱/۲۷٪	پرداخت الکترونیک سپهر
۰/۰۰۲	۰/۵۵۹	۰/۵۵۷	۲/۷۵٪	۱/۵۴٪	پرداخت نوین آراین
۰/۰۰۳	۱/۱۸۴	۱/۱۸۱	۱۴/۷۴٪	۱۷/۴۵٪	تجارت الکترونیک پارسیان
-۰/۰۰۲	۰/۵۱۲	۰/۵۱۴	۱/۵۵٪	۰/۷۹٪	سایان کارت
-۰/۰۲۲	۰/۴۳۶	۰/۴۵۹	۷/۹۲٪	۳/۴۵٪	فن آوا کارت
-۰/۰۰۲	۰/۶۵۷	۰/۶۶۰	۱۳/۸۵٪	۹/۱۰٪	کارت اعتباری ایران کیش

در شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار شرکت های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند" و "تجارت الکترونیک پارسیان" به عددی بالاتر از یک دست یافته اند. این بدین معناست که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتهای تراکنش دار بیشتر از سهم تعداد کارتهای تراکنش دار از کل کارتهای تراکنش دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای تراکنش دار فروشگاهی این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت های PSP در کسب سهم بازار تراکنش ها و کارتهای تراکنش دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضا با افزایش و یا کاهش مواجه شود. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتهای تراکنش دار، در شرکت "به پرداخت ملت" با افزایش ۰/۰۴۷ واحدی مشاهده می شود.

۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر

یک از استان‌های کشور

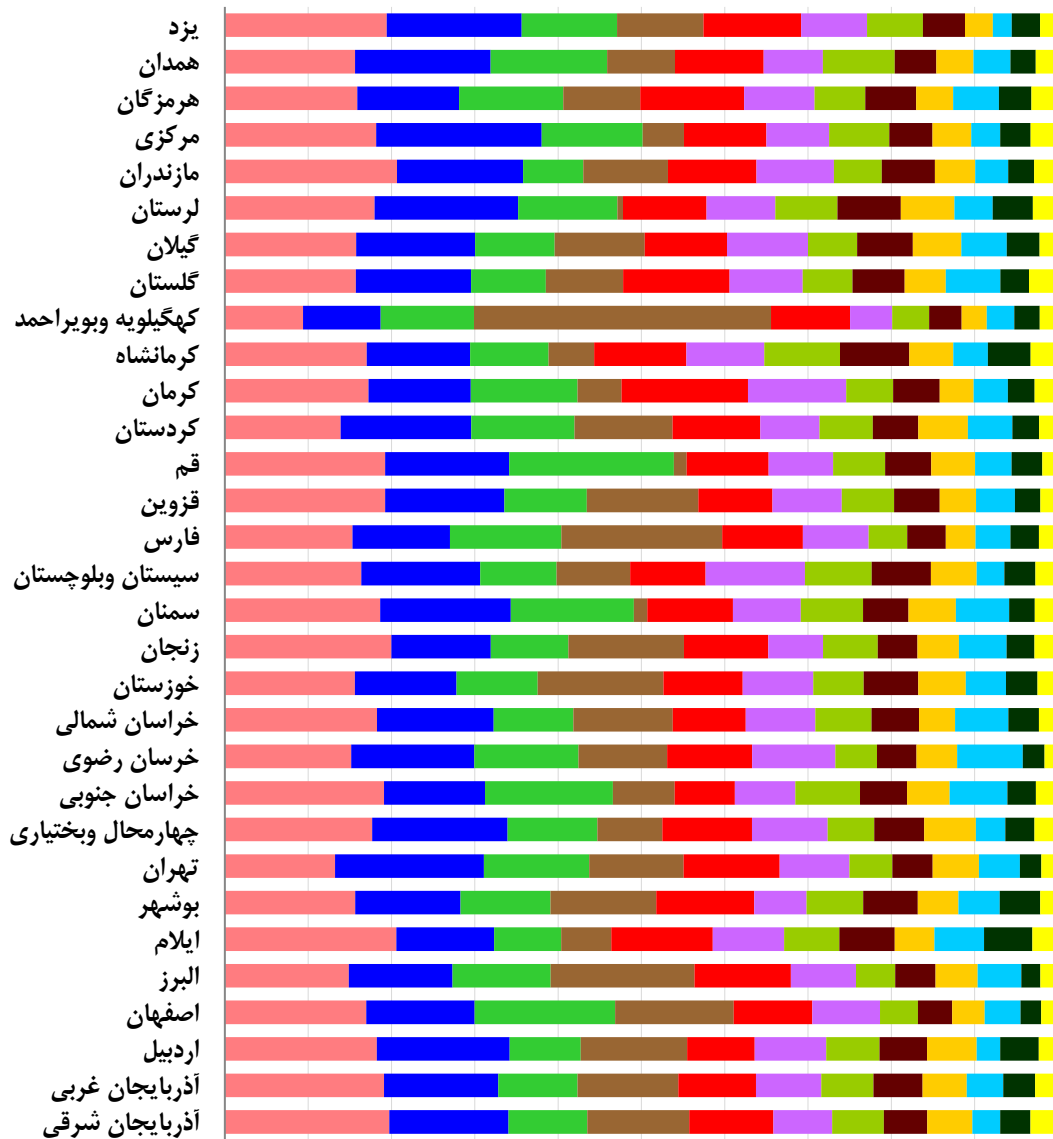
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۱۷-۴ این شاخص در دی ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - دی ۹۹

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۰۹۰	۱/۴۰۹	۲/۲۷۳	۰/۸۱۳	۰/۶۲۴	۱/۶۴۸	۰/۶۰۱	۰/۳۸۴	۱/۱۶۴	۰/۳۸۰	۰/۴۲۰	۰/۷۱۴
آذربایجان غربی	۱/۰۸۵	۱/۳۸۱	۲/۱۸۰	۰/۸۹۵	۰/۶۰۴	۱/۵۶۶	۰/۶۷۴	۰/۵۰۱	۱/۰۶۴	۰/۳۱۴	۰/۴۳۵	۰/۷۱۵
اردبیل	۰/۹۳۲	۱/۳۹۵	۱/۹۹۳	۰/۹۳۸	۰/۶۵۲	۱/۷۴۳	۰/۶۲۳	۰/۳۰۹	۰/۸۸۶	۰/۲۵۲	۰/۵۰۵	۰/۶۹۹
اصفهان	۱/۹۵۷	۱/۶۵۳	۱/۹۷۰	۰/۹۴۳	۰/۴۵۴	۱/۵۰۹	۰/۴۷۷	۰/۴۹۹	۱/۰۹۴	۰/۲۳۴	۰/۲۸۷	۰/۵۲۸
البرز	۱/۴۲۷	۲/۰۹۳	۱/۸۰۲	۰/۹۴۸	۰/۶۱۲	۱/۵۰۸	۰/۵۸۵	۰/۶۳۵	۱/۴۰۲	۰/۲۵۵	۰/۲۷۹	۰/۵۷۱
ایلام	۰/۷۶۵	۰/۵۷۱	۱/۹۵۳	۰/۸۱۲	۰/۴۵۱	۱/۱۱۳	۰/۶۳۱	۰/۵۶۴	۱/۱۵۵	۰/۲۹۲	۰/۵۵۱	۰/۶۳۰
بوشهر	۱/۱۴۵	۱/۳۴۵	۱/۶۵۸	۰/۶۶۶	۰/۵۱۶	۱/۳۴۰	۰/۶۹۵	۰/۵۲۵	۱/۲۴۷	۰/۲۲۷	۰/۵۱۵	۰/۷۲۰
تهران	۱/۳۸۹	۱/۲۴۷	۱/۴۵۳	۰/۹۲۰	۰/۶۱۰	۱/۹۶۴	۰/۵۳۱	۰/۵۴۲	۱/۲۶۷	۰/۲۲۰	۰/۲۸۲	۰/۵۶۷
چهارمحال و بختیاری	۱/۰۶۸	۰/۷۷۴	۱/۷۵۳	۰/۹۰۱	۰/۶۱۶	۱/۶۱۰	۰/۵۹۳	۰/۳۴۹	۱/۰۶۶	۰/۲۸۰	۰/۳۴۷	۰/۵۵۴
خراسان جنوبی	۱/۵۱۷	۰/۷۳۱	۱/۸۸۸	۰/۷۱۷	۰/۵۰۵	۱/۱۹۸	۰/۵۵۸	۰/۶۸۵	۰/۷۱۵	۰/۲۶۳	۰/۳۳۸	۰/۷۶۷
خراسان رضوی	۱/۴۳۱	۱/۲۱۷	۱/۷۳۴	۱/۱۴۳	۰/۵۵۹	۱/۶۹۰	۰/۵۴۳	۰/۹۰۰	۱/۱۶۸	۰/۱۸۴	۰/۳۰۰	۰/۵۷۱
خراسان شمالی	۰/۹۸۷	۱/۲۲۹	۱/۸۸۳	۰/۸۶۱	۰/۴۴۶	۱/۴۴۴	۰/۵۸۹	۰/۶۶۲	۰/۹۰۴	۰/۲۳۵	۰/۳۷۸	۰/۶۹۵
خوزستان	۱/۱۸۵	۱/۸۳۷	۱/۹۰۱	۱/۰۳۱	۰/۶۹۴	۱/۴۸۵	۰/۷۹۷	۰/۵۸۷	۱/۱۵۹	۰/۳۰۰	۰/۴۶۱	۰/۷۳۸
زنجان	۰/۹۸۲	۱/۴۶۳	۲/۱۰۷	۰/۶۹۴	۰/۵۲۵	۱/۲۵۸	۰/۵۰۱	۰/۶۰۴	۱/۰۶۷	۰/۲۹۷	۰/۳۵۲	۰/۶۹۳
سمنان	۱/۳۹۹	۰/۱۵۴	۱/۷۶۶	۰/۷۷۰	۰/۵۳۹	۱/۴۸۵	۰/۵۱۶	۰/۶۰۷	۰/۹۷۳	۰/۲۶۴	۰/۲۹۱	۰/۷۰۹
سیستان و بلوچستان	۰/۸۵۰	۰/۸۲۰	۱/۵۲۰	۱/۱۰۸	۰/۵۱۰	۱/۳۲۵	۰/۶۵۹	۰/۳۰۹	۰/۸۳۸	۰/۲۵۲	۰/۳۴۴	۰/۷۴۳

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
فارس	۱/۶۵۷	۲/۳۹۴	۱/۸۹۹	۰/۹۷۸	۰/۴۴۴	۱/۴۵۱	۰/۵۷۳	۰/۵۱۸	۱/۲۰۰	۰/۲۸۴	۰/۴۲۳	۰/۵۷۶
قزوین	۱/۰۹۷	۱/۴۸۵	۲/۱۳۴	۰/۹۲۰	۰/۴۸۲	۱/۵۸۷	۰/۶۰۷	۰/۵۲۰	۰/۹۸۶	۰/۲۳۴	۰/۳۳۸	۰/۶۹۹
قم	۱/۹۰۰	۰/۱۴۸	۱/۸۵۱	۰/۷۴۴	۰/۵۰۷	۱/۴۳۲	۰/۵۳۲	۰/۴۲۰	۰/۹۴۷	۰/۱۸۱	۰/۳۵۵	۰/۶۰۰
کردستان	۱/۲۵۳	۱/۱۹۱	۱/۴۰۵	۰/۷۱۹	۰/۶۰۰	۱/۵۸۵	۰/۵۵۲	۰/۵۴۲	۱/۰۶۵	۰/۲۳۰	۰/۳۲۳	۰/۶۴۷
کرمان	۱/۱۹۶	۰/۴۹۳	۱/۶۱۰	۱/۱۰۱	۰/۳۸۰	۱/۱۴۵	۰/۵۲۲	۰/۳۸۴	۱/۴۱۸	۰/۲۶۲	۰/۲۹۹	۰/۵۲۶
کرمانشاه	۰/۹۹۶	۰/۵۷۹	۱/۸۰۲	۰/۹۹۱	۰/۵۵۹	۱/۳۱۲	۰/۸۸۰	۰/۴۳۸	۱/۱۷۰	۰/۳۴۸	۰/۵۴۳	۰/۹۶۰
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۵۷۶	۵/۰۰۹	۱/۳۱۸	۰/۷۱۱	۰/۴۲۳	۱/۳۰۹	۰/۵۴۸	۰/۴۶۶	۱/۳۳۳	۰/۳۰۸	۰/۴۲۸	۰/۶۲۴
گلستان	۰/۹۵۷	۰/۹۸۸	۱/۶۷۷	۰/۹۳۶	۰/۵۲۶	۱/۴۷۶	۰/۶۶۷	۰/۶۹۹	۱/۳۶۳	۰/۳۷۰	۰/۳۶۷	۰/۶۳۹
گیلان	۱/۱۱۸	۱/۲۶۴	۱/۸۴۴	۱/۱۳۷	۰/۶۸۰	۱/۶۶۸	۰/۷۸۳	۰/۶۳۸	۱/۱۵۶	۰/۲۵۹	۰/۴۶۱	۰/۶۸۸
لرستان	۱/۱۶۹	۰/۰۶۷	۱/۷۶۵	۰/۸۱۱	۰/۶۳۱	۱/۶۹۲	۰/۷۴۸	۰/۴۵۰	۰/۹۸۴	۰/۲۹۶	۰/۴۷۴	۰/۷۳۱
مازندران	۰/۸۳۱	۱/۱۷۰	۲/۳۷۹	۱/۰۷۱	۰/۵۵۸	۱/۷۴۵	۰/۷۳۳	۰/۴۵۷	۱/۲۲۵	۰/۳۳۰	۰/۳۵۸	۰/۶۶۱
مرکزی	۱/۱۶۶	۰/۴۷۷	۱/۷۴۸	۰/۷۲۴	۰/۴۴۸	۱/۹۱۲	۰/۴۹۹	۰/۳۳۴	۰/۹۵۲	۰/۳۱۷	۰/۳۵۱	۰/۶۹۵
هرمزگان	۱/۲۳۷	۰/۹۱۴	۱/۵۷۱	۰/۸۳۵	۰/۴۳۷	۱/۲۰۸	۰/۶۰۴	۰/۵۴۴	۱/۲۳۴	۰/۳۱۴	۰/۳۸۷	۰/۶۰۴
همدان	۱/۴۴۵	۰/۸۴۲	۱/۶۱۶	۰/۷۳۵	۰/۴۶۱	۱/۶۸۲	۰/۵۱۷	۰/۴۵۸	۱/۱۰۱	۰/۲۷۶	۰/۳۱۴	۰/۸۹۰
یزد	۱/۰۹۶	۰/۹۹۴	۱/۸۶۲	۰/۷۵۸	۰/۳۲۱	۱/۵۵۳	۰/۴۸۴	۰/۲۱۷	۱/۱۲۴	۰/۲۰۶	۰/۳۲۶	۰/۶۴۳

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتنخوان فروشگاهی هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

به پرداخت ملت پرداخت الکترونیک سامان آسان پرداخت پرشین
 الکترونیک کارت دماوند تجارت الکترونیک پارسیان پرداخت الکترونیک سداد
 کارت اعتباری ایران کیش پرداخت الکترونیک سپهر پرداخت الکترونیک پاسارگاد
 پرداخت نوین آراین فن آوا کارت سایان کارت

شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - دی ۱۳۹۹

۴-۳-۵- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

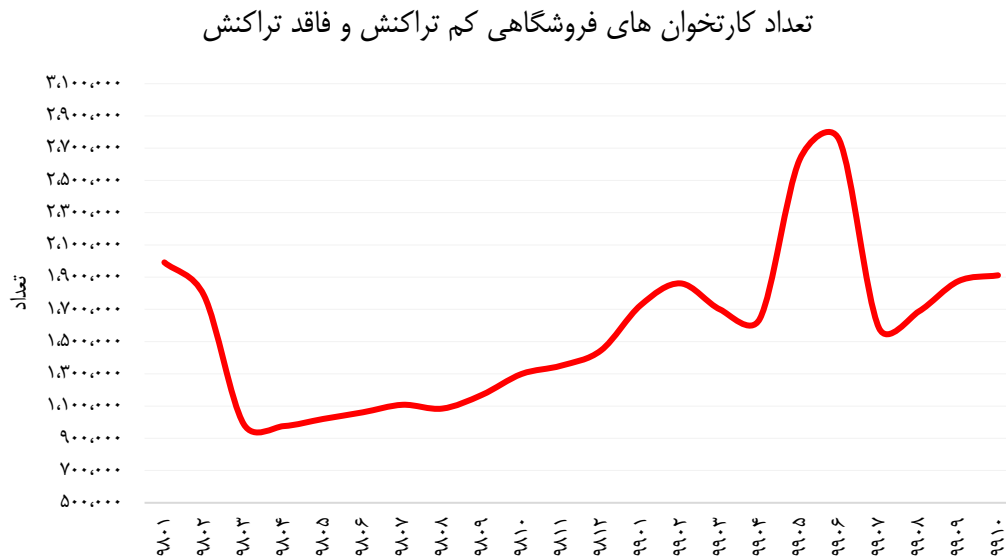
کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاهی، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشنده و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاهی به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی ابتدای سال ۹۸ تا دی ماه ۹۹ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۹۸ تاکنون

تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش در دی ماه رشد نشان داده است. این کارتهای در ماه جاری حدود ۲ درصد افزایش یافته‌اند. افزایش چشم‌گیر تعداد این دسته از کارتهای در شرکت‌های "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و "فن‌آوا کارت" مشاهده می‌شود. این افزایش در رقم شاخص سهم تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتهای فعال سیستمی شرکت این دو شرکت تاثیرگذار بوده است. در ماه دی ۹۹ سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۹/۹۳ درصد از کل کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در آذر ماه بالغ حدود ۰/۱۶ درصد بالاتر رفته است. جدول زیر سهم تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتهای فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد.

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- دی ۹۹

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	دی ۹۹	آذر ۹۹	
آسان پرداخت پرشین	۸/۴۳٪	۸/۲۹٪	۰/۱۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۱۱/۱۵٪	۱۳/۰۸٪	-۱/۹۴٪
به پرداخت ملت	۲۱/۹۸٪	۲۱/۸۸٪	۰/۱۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۴/۱۸٪	۱۴/۸۲٪	-۰/۶۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۹/۱۳٪	۱۷/۰۵٪	۲/۰۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۱/۲۹٪	۱۱/۶۸٪	-۰/۳۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۶/۲۱٪	۶/۵۰٪	-۰/۲۹٪
پرداخت نوین آراین	۱۸/۸۶٪	۲۰/۱۱٪	-۱/۲۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۲۱/۰۷٪	۲۰/۵۶٪	۰/۵۰٪
سایان کارت	۴۹/۰۴٪	۴۹/۴۷٪	-۰/۴۴٪
فن آوا کارت	۳۱/۹۴٪	۲۹/۰۵٪	۲/۸۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۲۳/۲۵٪	۲۵/۰۰٪	-۱/۷۵٪
مجموع	۱۹/۹۳٪	۱۹/۷۸٪	۰/۱۶٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایشی معادل با ۲/۸۹ درصد، در شرکت "فن آوا کارت" است. از طرفی شرکت "سایان کارت" با عددی برابر با ۴۹/۰۴ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن تنها ۶/۲۱ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

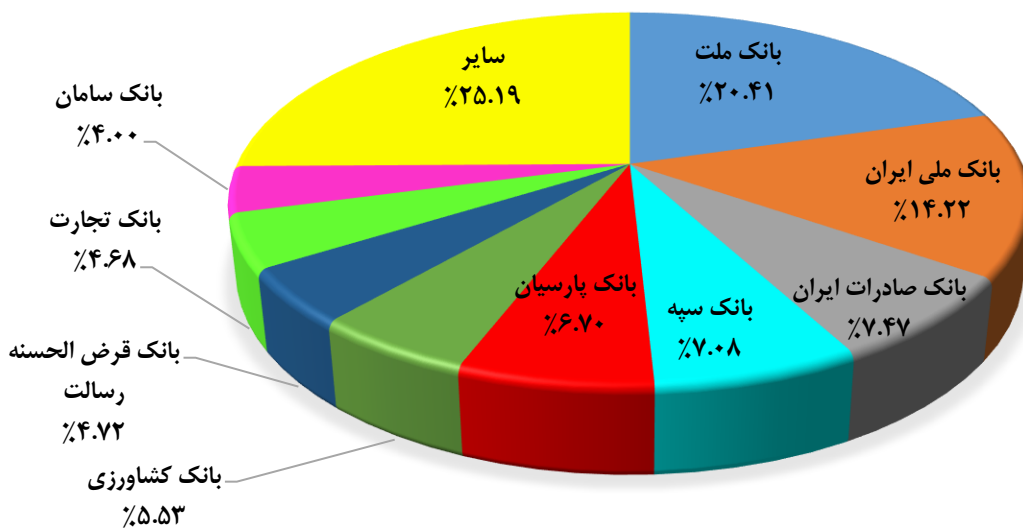
۱-۱-۵ سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ

تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد.

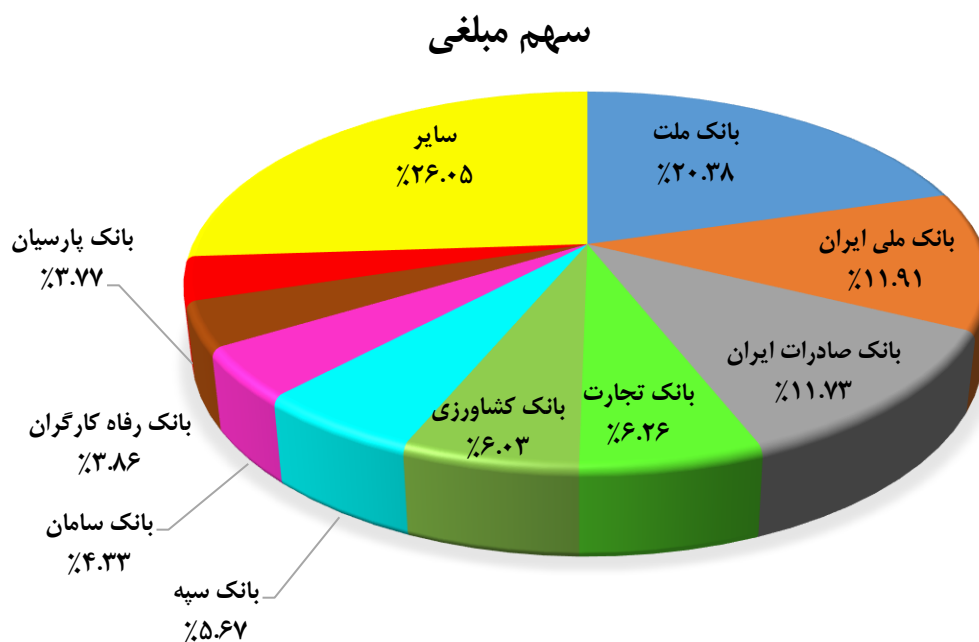
شکل ۵-۱ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در دی ماه ۹۹ را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد، در نمودارهای مربوطه تنها نه بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

سهم تعدادی

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - دی ۱۳۹۹

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از مجموع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در دی ماه ۹۹ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - دی ۱۳۹۹

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۲۰/۴۱ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۰/۳۸ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار

تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است

که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی^{۳۰} نیز در نظر گرفته می‌شود.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای دی ماه ۹۹ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - دی ۱۳۹۹

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۲٪	۲/۳۶٪	۱۶/۱۰٪	۱/۴۰٪	۱/۲۴٪	۱۳/۹۲٪
۲	بانک انصار	۱/۶۶٪	۱/۲۰٪	۰/۰۲٪	۱/۷۳٪	۰/۲۷٪	۰/۰۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۵٪	۰/۶۲٪	۰/۰۰٪	۰/۶۹٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۱/۶۶٪	۵/۲۹٪	۲۲/۳۹٪	۱/۷۲٪	۹/۱۸٪	۲۲/۳۹٪
۵	بانک پارسیان	۵/۱۲٪	۲۳/۵۹٪	۱۴/۵۳٪	۲/۹۷٪	۸/۹۳٪	۲۴/۴۱٪
۶	بانک پاسارگاد	۳/۶۰٪	۲/۸۲٪	۰/۰۰٪	۳/۰۵٪	۳/۸۳٪	۰/۰۰٪
۷	بانک تجارت	۵/۱۵٪	۱/۰۴٪	۰/۰۰٪	۶/۳۰٪	۶/۰۶٪	۰/۰۱٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۳٪	۰/۰۸٪	۰/۰۱٪	۰/۹۵٪	۰/۳۱٪	۰/۰۵٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۵٪	۳/۱۵٪	۰/۰۰٪	۰/۱۲٪	۹/۰۳٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک دی	۰/۳۱٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪	۰/۳۶٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۳/۹۳٪	۰/۸۵٪	۳/۹۶٪	۴/۰۸٪	۲/۳۶٪	۳/۱۷٪
۱۳	بانک سامان	۴/۰۹٪	۴/۷۹٪	۰/۴۴٪	۳/۱۶٪	۱۲/۴۸٪	۱/۵۵٪
۱۴	بانک سپه	۷/۳۸٪	۷/۲۲٪	۰/۰۳٪	۶/۳۸٪	۰/۸۸٪	۰/۰۲٪

^{۳۰} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۱۹٪	۲/۲۷٪	۰/۳۶٪	۰/۱۸٪	۰/۵۹٪	۱/۲۹٪
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۱/۰۴٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۱/۳۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۰/۱۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۱۴٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۲۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک سرمایه	۰/۲۴٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۳۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۲۰	بانک سینا	۰/۶۲٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۷۷٪	۱/۰۶٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک شهر	۰/۹۲٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۹۱٪	۴/۱۰٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک صادرات ایران	۸/۲۷٪	۰/۹۴٪	۰/۰۱٪	۱۲/۲۶٪	۸/۳۲٪	۰/۰۳٪
۲۳	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۸٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۵/۲۵٪	۰/۲۹٪	۰/۰۸٪	۳/۴۸٪	۰/۱۲٪	۰/۱۱٪
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۱۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۲/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک کارآفرین	۰/۱۳٪	۰/۵۶٪	۰/۰۰٪	۰/۲۶٪	۰/۵۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک کشاورزی	۵/۷۹٪	۵/۲۶٪	۰/۰۶٪	۶/۷۴٪	۱/۲۵٪	۰/۱۴٪
۲۸	بانک گردشگری	۰/۵۱٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۵۷٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۴۷٪	۰/۸۱٪	۰/۰۰٪	۰/۶۴٪	۲/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک مسکن	۱/۲۸٪	۰/۲۰٪	۰/۰۲٪	۱/۲۴٪	۲/۳۴٪	۰/۰۱٪
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۲	بانک ملت	۱۹/۹۵٪	۱۹/۱۶٪	۳۳/۱۱٪	۲۰/۴۳٪	۱۹/۹۴٪	۲۶/۷۵٪
۳۳	بانک ملی ایران	۱۴/۲۹٪	۱۶/۴۹٪	۸/۸۵٪	۱۳/۰۴٪	۴/۱۸٪	۶/۰۵٪
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۱/۷۴٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۱/۵۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۵۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۷	موسسه اعتباری نور	۰/۴۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "پارسیان"، "ملت"، "ملی ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "پارسیان"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "کشاورزی"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "سامان"، "آینده" و "خاورمیانه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "پارسیان"، "آینده" و "اقتصاد نوین"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - دی ۱۳۹۹

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده						سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده					
		کارتخوان			ابزار پذیرش اینترنتی			کارتخوان			ابزار پذیرش اینترنتی		
		فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی	فروشگاهی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۰/۲۷٪	۷/۹۸٪	۳۱/۷۵٪	۸۶/۷۰٪	۱۱/۱۳٪	۲/۱۷٪	۵۵/۰۲٪	۱۲/۹۵٪	۳۲/۰۳٪	۵۵/۳۴٪	۴۲/۸۴٪	۱/۸۲٪
۲	بانک انصار	۹۴/۸۹٪	۵/۰۷٪	۰/۰۴٪	۹۷/۷۷٪	۲/۲۲٪	۰/۰۱٪	۶۸/۳۲٪	۲۳/۲۹٪	۸/۳۹٪	۶۸/۶۸٪	۲۹/۹۰٪	۱/۴۲٪
۳	بانک ایران زمین	۹۳/۴۰٪	۶/۶۰٪	۰/۰۰٪	۹۳/۳۴٪	۶/۶۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۵۵/۰۲٪	۱۲/۹۵٪	۳۲/۰۳٪	۵۵/۳۴٪	۴۲/۸۴٪	۱/۸۲٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۵	بانک پارسیان	۶۸/۳۲٪	۲۳/۲۹٪	۸/۳۹٪	۶۸/۶۸٪	۲۹/۹۰٪	۱/۴۲٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۶	بانک پاسارگاد	۹۴/۵۳٪	۵/۴۷٪	۰/۰۰٪	۸۴/۵۹٪	۱۵/۴۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۷	بانک تجارت	۹۸/۵۳٪	۱/۴۷٪	۰/۰۰٪	۸۷/۷۶٪	۱۲/۲۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۹۹/۲۶٪	۰/۶۷٪	۰/۰۷٪	۹۵/۴۵٪	۴/۵۴٪	۰/۰۱٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۹۸/۸۰٪	۱/۲۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۱۷/۱۷٪	۸۲/۸۳٪	۰/۰۰٪	۸/۰۸٪	۹۱/۹۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک دی	۹۵/۹۹٪	۴/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۵/۱۶٪	۴/۸۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۹۴/۳۷٪	۱/۵۲٪	۴/۱۱٪	۹۲/۱۰٪	۷/۷۲٪	۰/۱۸٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۳	بانک سامان	۹۱/۶۴٪	۷/۹۳٪	۰/۴۳٪	۶۳/۵۳٪	۳۶/۳۹٪	۰/۰۸٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۴	بانک سپه	۹۳/۲۳٪	۶/۷۵٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۵۱/۵۲٪	۴۴/۳۳٪	۴/۱۵٪	۶۶/۹۴٪	۳۱/۸۶٪	۱/۲۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۹۹/۶۷٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۹٪	۰/۶۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۹۹/۰۸٪	۰/۹۲٪	۰/۰۰٪	۹۶/۶۲٪	۳/۳۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۸٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک سرمایه	۹۸/۹۸٪	۱/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۰٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۲۰	بانک سینا	۹۸/۶۲٪	۱/۳۵٪	۰/۰۳٪	۸۳/۳۵٪	۱۶/۶۵٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک شهر	۹۷/۴۲٪	۲/۵۷٪	۰/۰۱٪	۶۰/۴۵٪	۳۹/۵۵٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک صادرات ایران	۹۹/۱۶٪	۰/۸۴٪	۰/۰۱٪	۹۱/۰۴٪	۸/۹۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک صنعت و معدن	۹۹/۷۸٪	۰/۲۲٪	۰/۰۰٪	۸۲/۰۸٪	۱۷/۹۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۹/۵۳٪	۰/۴۰٪	۰/۰۷٪	۹۹/۵۰٪	۰/۴۹٪	۰/۰۱٪	۹۹/۱۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۹۸/۰۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش های هر بانک پذیرنده			سهیم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۴۸٪	۰/۵۱٪	۰/۰۱٪	۹۹/۷۳٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک کارآفرین	۷۵/۷۴٪	۲۴/۲۶٪	۰/۰۰٪	۷۸/۲۷٪	۲۱/۷۳٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک کشاورزی	۹۳/۶۶٪	۶/۳۰٪	۰/۰۴٪	۹۷/۳۷٪	۲/۶۲٪	۰/۰۱٪
۲۸	بانک گردشگری	۹۹/۱۷٪	۰/۸۱٪	۰/۰۲٪	۹۳/۸۲٪	۶/۱۸٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۸/۶۴٪	۱۱/۳۵٪	۰/۰۱٪	۶۸/۸۲٪	۳۱/۱۸٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک مسکن	۹۸/۸۲٪	۱/۱۱٪	۰/۰۷٪	۷۸/۵۹٪	۲۱/۴۱٪	۰/۰۰٪
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۲	بانک ملت	۸۷/۵۱٪	۶/۲۱٪	۶/۲۸٪	۸۷/۳۶٪	۱۲/۳۶٪	۰/۲۹٪
۳۳	بانک ملی ایران	۸۹/۹۲٪	۷/۶۷٪	۲/۴۱٪	۹۵/۴۶٪	۴/۴۳٪	۰/۱۱٪
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۶۳٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۴٪	۰/۱۶٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۷۹٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۲٪	۰/۵۸٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۸۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۶٪	۰/۲۴٪	۰/۰۰٪
۳۷	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۹۹ در تراکنش های بانک های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک های "بانک اقتصاد نوین"، "پارسیان" و "ملت" در مکان های دوم تا چهارم قرار گرفته اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های بانک های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در دی ماه ۹۹ در تراکنش های بانک ها، به بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن بانک های "خاورمیانه"، "سپه-حکمت سابق"، "کارآفرین" و "پارسیان" به ترتیب در مکان های بعدی قرار گرفته اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در دی ماه بانک‌های "آینده" و "مشتک ایران-ونزوئلا" در کل به ترتیب ۲/۷۰ و ۰/۰۰۰۰۰۰۸ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های "آینده" و "مشتک ایران-ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ها جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - دی ۱۳۹۹

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه‌ها		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۲	۶	۱۶	۲۵۹
۲	بانک انصار	۲	۳	۱	۱	۰	۰
۳	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۰	۰	۰
۴	بانک آینده	۲	۳	۵	۲۸	۲۲	۵۰۱
۵	بانک پارسیان	۵	۲۶	۲۴	۵۵۶	۱۵	۲۱۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۶	بانک پاسارگاد	۴	۱۳	۳	۸	۰	۰
۷	بانک تجارت	۵	۲۷	۱	۱	۰	۰
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک خاورمیانه	۰	۰	۳	۱۰	۰	۰
۱۱	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک رفاه کارگران	۴	۱۵	۱	۱	۴	۱۶
۱۳	بانک سامان	۴	۱۷	۵	۲۳	۰	۰
۱۴	بانک سپه	۷	۵۴	۷	۵۲	۰	۰
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰	۰	۲	۵	۰	۰
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سپه - مهراقتصاد سابق	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۰	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک شهر	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک صادرات ایران	۸	۶۸	۱	۱	۰	۰
۲۳	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۵	۲۸	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲	۵	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک کارآفرین	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۲۷	بانک کشاورزی	۶	۳۳	۵	۲۸	۰	۰
۲۸	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۳۰	بانک مسکن	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	بانک ملت	۲۰	۳۹۸	۱۹	۳۶۷	۳۳	۱,۰۹۶

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۳۳	بانک ملی ایران	۱۴	۲۰۴	۱۶	۲۷۲	۹	۷۸
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۲	۳	۰	۰	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۷	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن		۹۰۵		۱,۳۶۱		۲,۱۶۲

ملاحظه می‌شود که در دی ۱۳۹۹، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۱۶۲ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱,۳۶۱ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های ۹۰۵ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است. در جدول ۴-۵ میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال - هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در دی ماه ۹۹ نسبت به آذر ماه ۹۹ محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - آذر و دی ۹۹

HHI	کارتخوان فروشگاه			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
شاخص H-H	۹۰۰	۹۰۵	۰/۶۰٪	۱,۳۳۰	۱,۳۶۱	۲/۳۰٪	۲,۲۷۵	۲,۱۶۲	-۴/۹۶٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت، درحوزه ابزار پذیرش موبایلی رشد منفی داشته است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۱} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۲-۵-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۲}، کارت اعتباری^{۳۳} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۴} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در دی ماه ۱۳۹۹، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۴۶۵۳،۱۷۲ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۰۹،۸۲۹،۳۷۱ عدد و سهم تعدادی ۵۹/۷۹ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن ۲۴۰،۱۹۵ عدد و سهم ۰/۱۸ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۱ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ۳۲

Credit card ۳۳

Prepaid ۳۴

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارتهای بانکی تراکنشدار - دی ۱۳۹۹

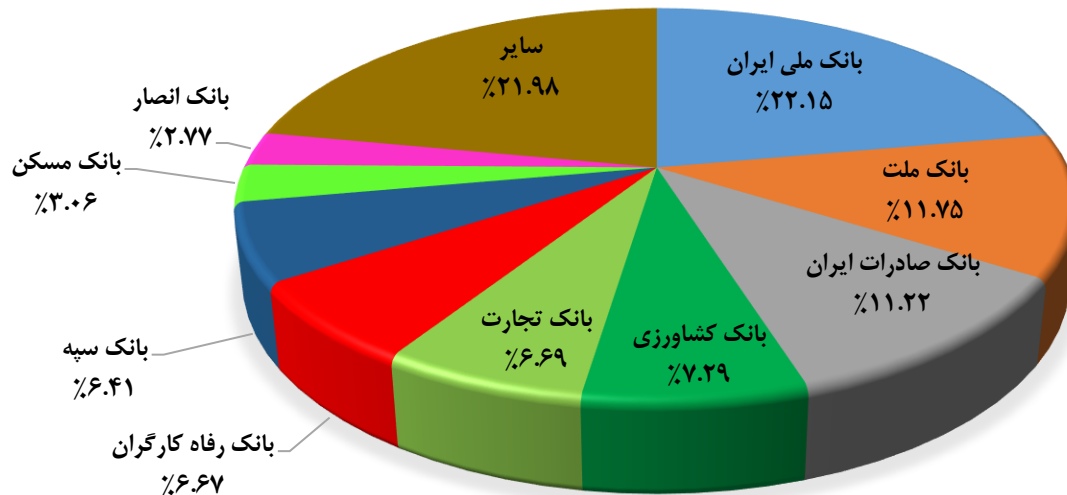
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۹۹۰۹	تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار	۴,۱۹۱,۸۸۵	۱۸۲,۴۸۵	۱۰۷,۴۲۹,۶۸۹	۱۱۱,۸۰۴,۰۵۹
	سهم هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنشدار از کل کارتهای تراکنشدار	۳/۷۵٪	۰/۱۶٪	۹۶/۰۹٪	-
۹۹۱۰	تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار	۴,۶۱۳,۶۰۶	۲۱۰,۱۹۵	۱۰۹,۸۲۹,۳۷۱	۱۱۴,۶۵۳,۱۷۲
	سهم هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنشدار از کل کارتهای تراکنشدار	۴/۰۲٪	۰/۱۸٪	۹۵/۷۹٪	-
	رشد تعداد کارت بانکی تراکنشدار	۱۰/۰۶٪	۱۵/۱۸٪	۲/۲۳٪	۲/۵۵٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارتهای بانکی تراکنشدار در دی ماه ۹۹ نسبت به آذر ماه ۹۹، نرخ رشد مثبت معادل ۲/۵۵ درصد داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در هر سه دسته کارت مثبت بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانکهای صادرکننده از کل کارتهای بانکی تراکنش

دار

طی دی ماه ۹۹ تعداد کارتهای دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۷ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارتهای این بانکها از تعداد کل کارتهای بانکی تراکنشدار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - دی ۱۳۹۹

ملاحظه می‌شود که در دی ماه ۹۹ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها نه بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای دی ماه سال ۱۳۹۹ در جدول ۵-۶ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "سپه" و "صادرات ایران"؛ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "کشاورزی" و بیشترین

کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "پارسیان" و "صادرات ایران" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - دی ۱۳۹۹

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۰۴٪	۰/۸۹٪	۱/۵۰٪
۲	بانک انصار	۰/۲۲٪	۲/۸۲٪	۱/۷۹٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۴٪	۰/۴۵٪	۰/۷۱٪
۴	بانک آینده	۰/۰۰٪	۱/۴۴٪	۲/۹۶٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۲٪	۱/۵۱٪	۱۳/۴۷٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۱۷٪	۲/۰۱٪	۳/۹۲٪
۷	بانک تجارت	۳/۹۸٪	۶/۷۷٪	۵/۰۹٪
۸	بانک توسعه تعاون	۱/۱۷٪	۰/۹۵٪	۰/۶۸٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪
۱۱	بانک دی	۰/۵۸٪	۰/۴۶٪	۰/۴۱٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۷۸٪	۴/۳۳٪
۱۳	بانک سامان	۲/۵۴٪	۰/۹۱٪	۳/۱۵٪
۱۴	بانک سپه	۱۰/۲۵٪	۶/۵۵٪	۲/۹۳٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۸۰٪	۰/۳۱٪	۰/۳۶٪
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۰/۰۰٪	۱/۶۶٪	۰/۷۰٪
۱۷	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۲/۶۳٪	۰/۴۰٪	۰/۰۸٪
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۴۶٪	۰/۸۳٪	۱/۰۷٪
۱۹	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۲٪	۰/۴۵٪
۲۰	بانک سینا	۱/۰۳٪	۰/۶۵٪	۲/۹۲٪
۲۱	بانک شهر	۰/۲۷٪	۱/۵۵٪	۴/۲۴٪
۲۲	بانک صادرات ایران	۱۰/۰۴٪	۱۱/۴۱٪	۶/۷۱٪
۲۳	بانک صنعت و معدن	۰/۲۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۵٪
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۵۴٪	۱/۲۲٪
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۱/۶۴٪	۱/۷۷٪
۲۶	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۳۵٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۷	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۴۶٪	۳/۴۶٪
۲۸	بانک گردشگری	۰/۲۵٪	۰/۲۵٪	۰/۲۶٪
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪
۳۰	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۱۳٪	۱/۷۳٪
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۳۲	بانک ملت	۱۷/۹۲٪	۱۱/۵۲٪	۱۶/۹۷٪
۳۳	بانک ملی ایران	۳۶/۸۳٪	۲۲/۴۰٪	۱۵/۴۴٪
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۷/۲۹٪	۲/۷۴٪	۰/۳۶٪
۳۵	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۶	موسسه اعتباری ملل	۰/۴۰٪	۰/۲۷٪	۰/۱۴٪
۳۷	موسسه اعتباری نور	۱/۶۶٪	۰/۳۰٪	۰/۷۳٪

ملاحظه می شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار از نوع کارت برداشت با ۲۲/۴۰ درصد متعلق به بانک "ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری با ۳۶/۸۳ درصد متعلق به بانک "ملی" و از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۶/۹۷ درصد متعلق به بانک "ملت" بوده است.

۵-۲-۴ سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک برای دی ماه ۹۹ اطلاعات مربوطه در جدول ۷-۵ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - دی ۱۳۹۹

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۱٪	۹۳/۱۷٪	۶/۶۲٪
۲	بانک انصار	۰/۰۱٪	۹۷/۳۹٪	۲/۶۰٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۲٪	۹۳/۸۰٪	۶/۱۸٪
۴	بانک آینده	۰/۰۰٪	۹۲/۰۵٪	۷/۹۵٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۰٪	۷۲/۷۸٪	۲۷/۲۲٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۰۱٪	۹۲/۴۳٪	۷/۵۶٪
۷	بانک تجارت	۰/۱۱٪	۹۶/۸۳٪	۳/۰۶٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۲۳٪	۹۶/۸۸٪	۲/۸۹٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۱/۹۹٪	۸/۰۱٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۲/۳۶٪	۸۹/۲۸٪	۸/۳۶٪
۱۱	بانک دی	۰/۲۳٪	۹۶/۲۳٪	۳/۵۴٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۳۹٪	۲/۶۱٪
۱۳	بانک سامان	۰/۴۷٪	۸۶/۸۳٪	۱۲/۷۰٪
۱۴	بانک سپه	۰/۲۹٪	۹۷/۸۷٪	۱/۸۴٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۴۷٪	۹۴/۹۱٪	۴/۶۲٪
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۰/۰۰٪	۹۸/۲۷٪	۱/۷۳٪
۱۷	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۱/۲۲٪	۹۷/۹۸٪	۰/۷۹٪
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۱۰٪	۹۴/۷۹٪	۵/۱۱٪
۱۹	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۱/۹۸٪	۸/۰۲٪
۲۰	بانک سینا	۰/۲۵٪	۸۳/۸۷٪	۱۵/۸۸٪
۲۱	بانک شهر	۰/۰۳٪	۸۹/۶۸٪	۱۰/۲۹٪
۲۲	بانک صادرات ایران	۰/۱۶٪	۹۷/۴۳٪	۲/۴۱٪
۲۳	بانک صنعت و معدن	۱/۷۰٪	۹۰/۷۲٪	۷/۵۹٪
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۶/۸۰٪	۳/۲۰٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش های بانک
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰.۰۰٪	۹۵/۶۶٪	۴/۳۴٪
۲۶	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۸۷/۳۳٪	۱۲/۶۷٪
۲۷	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۸/۰۹٪	۱/۹۱٪
۲۸	بانک گردشگری	۰/۱۹٪	۹۵/۵۶٪	۴/۲۵٪
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰.۰۰٪	۸۴/۰۱٪	۱۵/۹۹٪
۳۰	بانک مسکن	۰.۰۰٪	۹۷/۷۳٪	۲/۲۷٪
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۵/۷۶٪	۵۲/۲۰٪	۴۲/۰۳٪
۳۲	بانک ملت	۰/۲۸٪	۹۳/۹۱٪	۵/۸۱٪
۳۳	بانک ملی ایران	۰/۳۰٪	۹۶/۸۹٪	۲/۸۱٪
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۰/۵۰٪	۹۸/۹۵٪	۰/۵۵٪
۳۵	مؤسسه اعتباری توسعه	۰.۰۰٪	۹۶/۹۲٪	۳/۰۸٪
۳۶	مؤسسه اعتباری ملل	۰/۲۷٪	۹۷/۵۶٪	۲/۱۶٪
۳۷	مؤسسه اعتباری نور	۰/۹۴٪	۸۹/۹۸٪	۹/۰۸٪

همانگونه که ملاحظه می شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵- اندازه گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از

کارت های بانکی تراکنش دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در شبکه شاپرک اندازه گیری و بررسی می شود. در واقع هدف بررسی

میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - دی ۱۳۹۹

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۱	۱	۱	۲	۴
۲	بانک انصار	۰	۰	۳	۸	۲	۴
۳	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۴	بانک آینده	۰	۰	۱	۲	۳	۹
۵	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۴	۱۳	۱۸۱
۶	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۴	۱۵
۷	بانک تجارت	۴	۱۶	۷	۴۹	۵	۲۵
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک دی	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۹	۴	۱۶
۱۳	بانک سامان	۳	۹	۱	۱	۳	۹
۱۴	بانک سپه	۱۰	۱۰۰	۷	۴۹	۳	۹
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۰	۰	۲	۴	۱	۱
۱۷	بانک سپه - مهراقتصاد سابق	۳	۹	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۰	۰	۱	۱	۱	۱
۱۹	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۰	بانک سینا	۱	۱	۱	۱	۳	۹
۲۱	بانک شهر	۰	۰	۲	۴	۴	۱۸
۲۲	بانک صادرات ایران	۱۰	۱۰۰	۱۱	۱۲۱	۷	۴۹
۲۳	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۴	۱	۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۳	۲	۳
۲۶	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک کشاورزی	۰	۰	۷	۵۶	۳	۱۲
۲۸	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۰	۲	۳
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	بانک ملت	۱۸	۳۲۱	۱۲	۱۳۳	۱۷	۲۸۸
۳۳	بانک ملی ایران	۳۷	۱,۳۵۶	۲۲	۵۰۲	۱۵	۲۳۸
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۷	۵۳	۳	۸	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۷	موسسه اعتباری نور	۲	۳	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۱,۹۷۳	-	۱,۰۰۴	-	۸۹۶

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادر کنندگی تنها در دسته کارت اعتباری رشد مثبت داشته است. همانگونه که در جدول ۹-۵ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" نرخ رشد مثبت ۰/۹۷ درصد نشان داده و همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است. بالاترین سهم در دی ماه ۹۹ برای کارت اعتباری به ترتیب به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در دی ماه ۹۹ نسبت به آذر ماه ۹۹ در جدول ۹-۵ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده-آذر و دی ۹۹

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت		
	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف	آذر	دی	اختلاف
شاخص HHI	۱,۹۵۴	۱,۹۷۳	۰/۹۷٪	۱,۰۰۹	۱,۰۰۴	-۰/۵۸٪	۹۶۷	۸۹۶	-۷/۴۰٪

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در دی ماه در حوزه صدور "برداشت" در کشور با رشد منفی ۰/۵۸ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۷/۴۰ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد مثبت ۰/۹۷ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - دی ۱۳۹۹

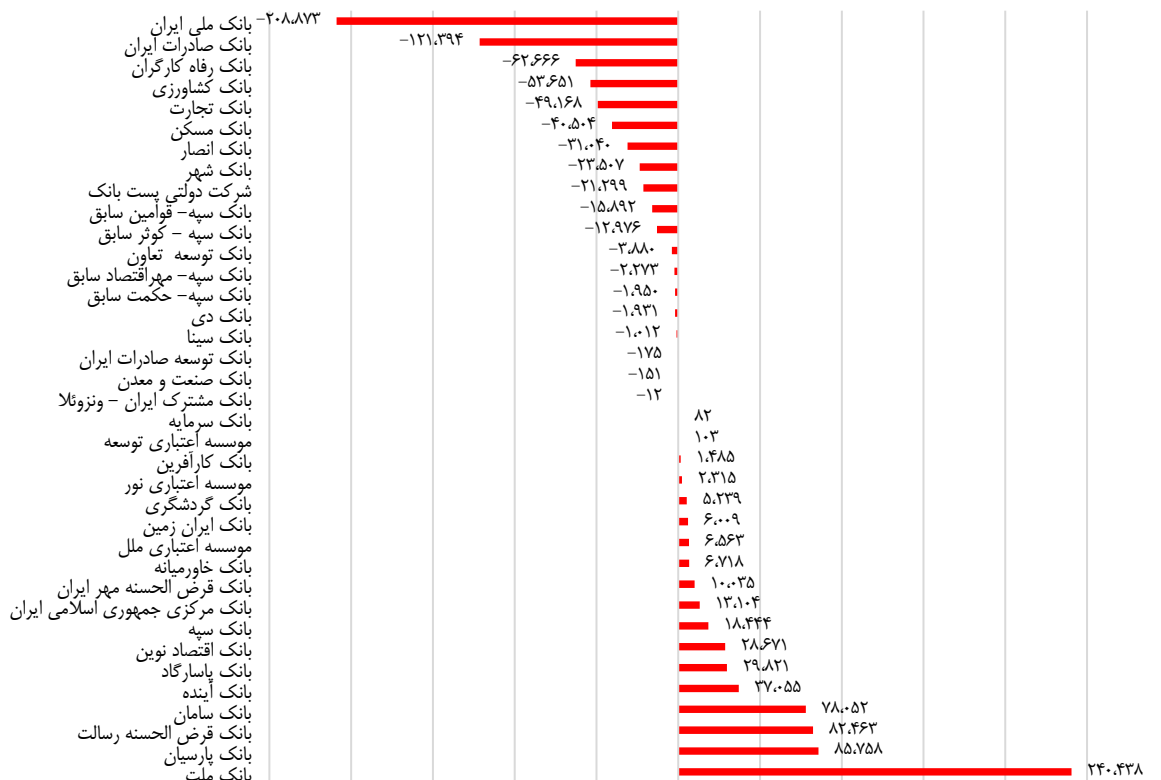
ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۴٪	۱/۹۶٪	۱/۱۸٪	۱/۴۱٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل
۲	بانک انصار	۲/۶۸٪	۱/۵۶٪	۲/۲۶٪	۱/۵۴٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۱٪	۰/۶۲٪	۰/۵۶٪	۰/۶۴٪
۴	بانک آینده	۱/۳۸٪	۲/۷۰٪	۱/۹۱٪	۲/۷۱٪
۵	بانک پارسیان	۳/۶۴٪	۶/۷۰٪	۲/۷۹٪	۳/۷۷٪
۶	بانک پاسارگاد	۲/۳۵٪	۳/۴۱٪	۲/۵۹٪	۳/۱۴٪
۷	بانک تجارت	۶/۴۳٪	۴/۶۸٪	۵/۸۶٪	۶/۲۶٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۹٪	۰/۷۵٪	۰/۸۷٪	۰/۸۷٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۱٪	۰/۲۵٪	۰/۰۲٪	۱/۲۴٪
۱۱	بانک دی	۰/۳۶٪	۰/۳۹٪	۰/۴۱٪	۰/۳۳٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۵/۹۶٪	۳/۷۳٪	۴/۴۴٪	۳/۸۶٪
۱۳	بانک سامان	۱/۲۱٪	۴/۰۰٪	۱/۶۸٪	۴/۳۳٪
۱۴	بانک سپه	۶/۴۱٪	۷/۰۸٪	۵/۸۶٪	۵/۶۷٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۴۱٪	۰/۳۴٪	۰/۲۸٪	۰/۲۴٪
۱۶	بانک سپه - قوامین سابق	۱/۵۱٪	۰/۹۴٪	۱/۵۴٪	۱/۱۶٪
۱۷	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۰/۲۰٪	۰/۱۲٪	۰/۴۰٪	۰/۱۳٪
۱۸	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۷۲٪	۰/۲۶٪	۰/۵۰٪	۰/۱۶٪
۱۹	بانک سرمایه	۰/۲۲٪	۰/۲۲٪	۰/۲۷٪	۰/۳۴٪
۲۰	بانک سینا	۰/۶۰٪	۰/۵۶٪	۰/۶۵٪	۰/۸۰٪
۲۱	بانک شهر	۱/۶۹٪	۰/۸۴٪	۱/۸۴٪	۱/۳۱٪
۲۲	بانک صادرات ایران	۱۱/۸۱٪	۷/۴۷٪	۱۲/۵۴٪	۱۱/۷۳٪
۲۳	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۹٪
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۷۸٪	۴/۷۲٪	۲/۳۵٪	۳/۰۵٪
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۵۸٪	۱/۹۴٪	۲/۱۷٪	۱/۷۵٪
۲۶	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۵٪	۰/۱۵٪	۰/۲۹٪

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۲۷	بانک کشاورزی	۷/۴۴٪	۵/۵۳٪	۶/۵۹٪	۶/۰۳٪
۲۸	بانک گردشگری	۰/۲۷٪	۰/۴۶٪	۰/۴۱٪	۰/۵۳٪
۲۹	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۴۷٪	۰/۰۱٪	۰/۸۲٪
۳۰	بانک مسکن	۲/۶۱٪	۱/۱۶٪	۲/۴۶٪	۱/۳۸٪
۳۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۲	بانک ملت	۱۱/۸۰٪	۲۰/۴۱٪	۱۷/۲۸٪	۲۰/۳۸٪
۳۳	بانک ملی ایران	۲۱/۶۹٪	۱۴/۲۲٪	۱۷/۵۸٪	۱۱/۹۱٪
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۲/۳۲٪	۱/۵۶٪	۱/۸۱٪	۱/۳۵٪
۳۵	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۶	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۶٪	۰/۵۰٪	۰/۳۴٪	۰/۴۷٪
۳۷	موسسه اعتباری نور	۰/۲۷٪	۰/۳۵٪	۰/۳۴٪	۰/۳۰٪

اطلاعات جدول ۱۰-۵ بیانگر آن است که در دی ماه ۹۹ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده و صادرشده به بانک‌های "ملی ایران" و "ملت" و "صادرات ایران" تعلق داشته است.

در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

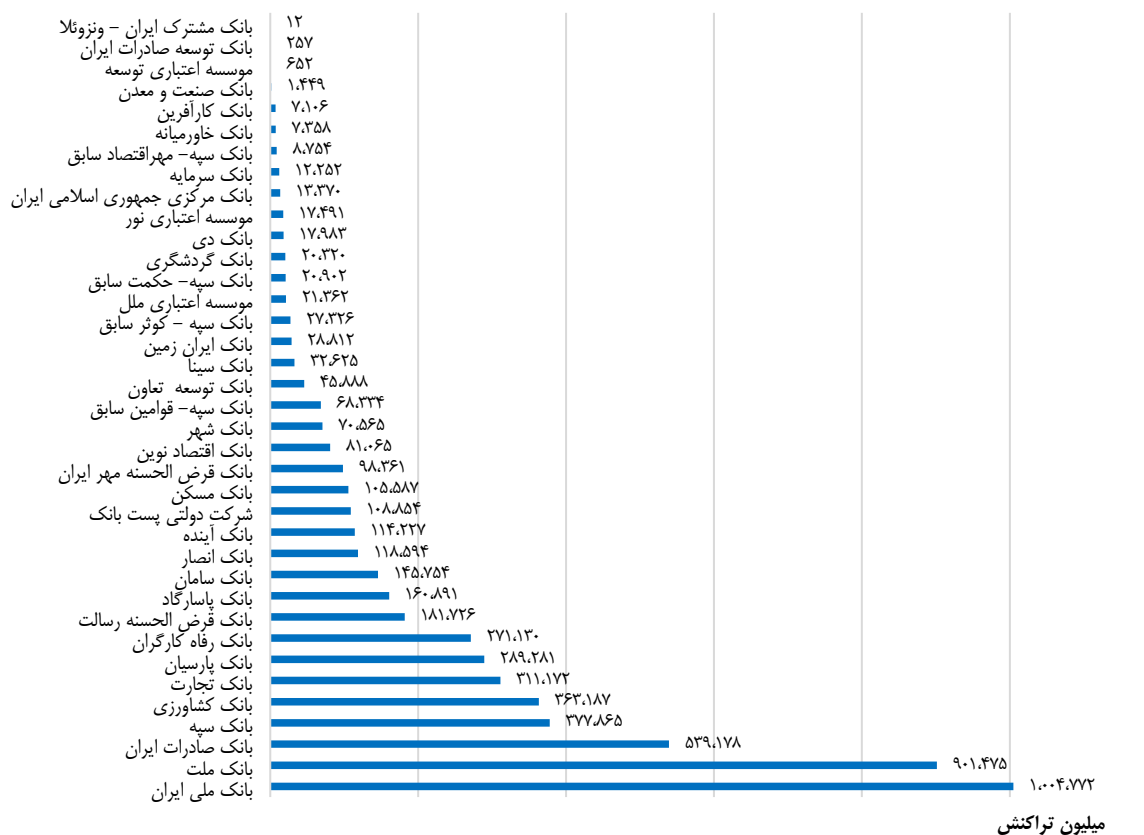

میلیون تراکنش

شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - دی ۱۳۹۹

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "قرض الحسنه رسالت" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی در را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

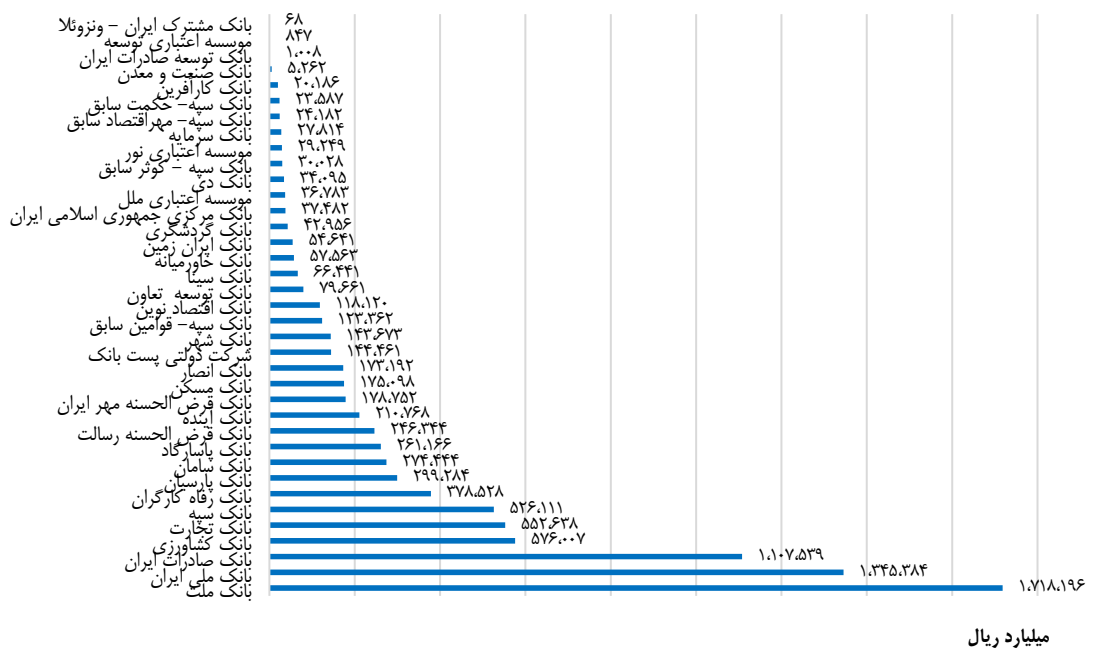
از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۴-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - دی ۱۳۹۹

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" همچنان بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "مؤسسه اعتباری توسعه" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۵} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۶} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۷} آمده است.

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - دی ۱۳۹۹

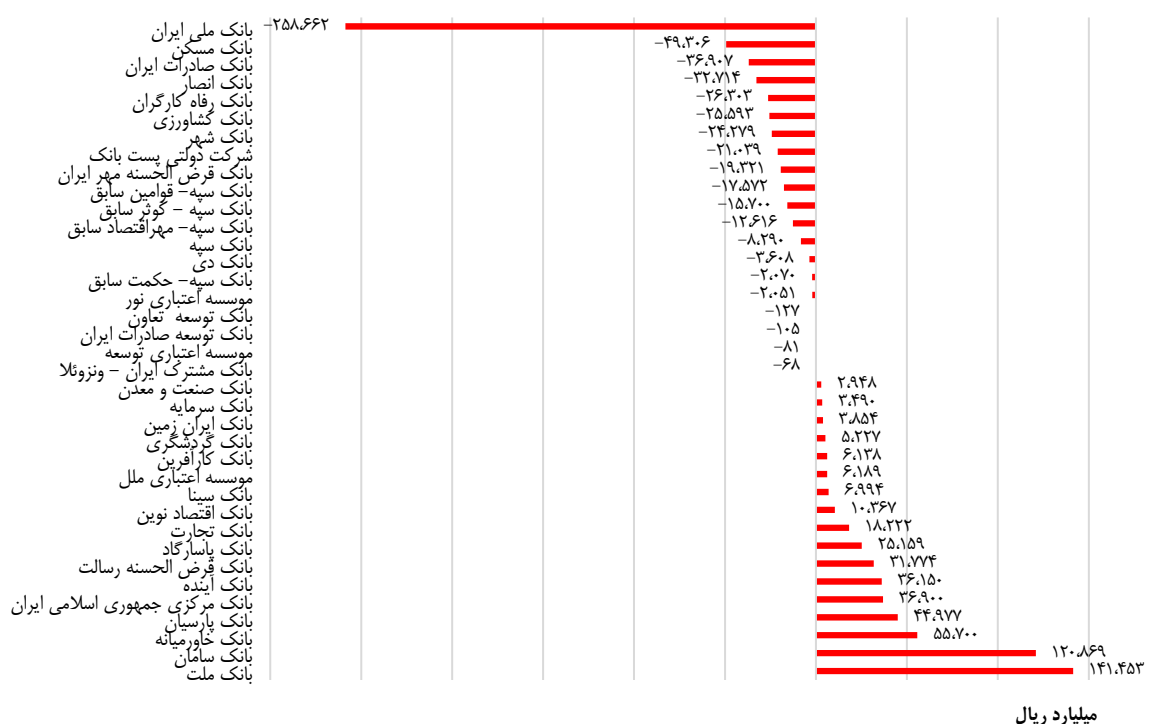
نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی دی ۱۳۹۹ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

^{۳۵} Turnover

^{۳۶} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).

^{۳۷} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - دی ۱۳۹۹

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان"، "خاورمیانه" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن"، "صادرات ایران" و "انصار" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره

شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن"، "صادرات ایران" و "انصار" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان"، "خاورمیانه"، "پارسیان" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید و تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده گیری، چشم‌پوشی شده است.

۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ

تراکنش پذیرش شده " می باشد. در این بخش به منظور دقیق تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می گردد، به طور متوسط در دی ماه ۱۳۹۹، بانک های پذیرنده با ۴/۰۴ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (آذر ۹۹) میزان ۹۵ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده اند. در میان بانک های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۷ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "پارسیان" با مبلغ ۱۹۷ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش های خرید، هم تعداد تراکنش ها و هم بازه مبلغی تراکنش ها هستند، به نظر می رسد که بانک هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش داشته اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک ها را تجربه کرده اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - دی ۱۳۹۹

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۱۷
۲	بانک خاورمیانه	۲۹
۳	بانک صنعت و معدن	۳۵
۴	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۵۹
۵	بانک کارآفرین	۶۱
۶	بانک آینده	۶۵
۷	بانک صادرات ایران	۶۶
۸	بانک شهر	۶۶
۹	بانک سرمایه	۶۹
۱۰	بانک سینا	۷۵

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۱	بانک تجارت	۷۶
۱۲	بانک سپه - قوامین سابق	۷۹
۱۳	بانک توسعه تعاون	۸۷
۱۴	بانک اقتصاد نوین	۸۸
۱۵	بانک گردشگری	۹۰
۱۶	بانک دی	۹۱
۱۷	بانک ایران زمین	۹۱
۱۸	بانک ملت	۹۲
۱۹	بانک کشاورزی	۹۲
۲۰	بانک سپه - مهراقتصاد سابق	۹۲
۲۱	بانک رفاه کارگران	۹۴
۲۲	بانک مسکن	۹۶
۲۳	بانک انصار	۹۸
۲۴	بانک سامان	۹۹
۲۵	بانک پاسارگاد	۱۰۳
۲۶	شرکت دولتی پست بانک	۱۰۶
۲۷	موسسه اعتباری ملل	۱۰۶
۲۸	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۱۰
۲۹	بانک ملی ایران	۱۱۱
۳۰	بانک سپه	۱۱۵
۳۱	بانک سپه - حکمت سابق	۱۱۸
۳۲	موسسه اعتباری نور	۱۱۹
۳۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۳۶
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۱۶۰
۳۵	بانک سپه - کوثر سابق	۱۶۲
۳۶	بانک پارسیان	۱۹۷
	کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید	۹۵

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط، ۱۱/۵۷ برابر است. یعنی بانک "پارسیان" به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۱۱/۵۷ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "خاورمیانه" و "صنعت و معدن" در این ماه در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال

تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها با احتساب هزینه اجاره

بها

لازم به ذکر است که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای هر نصب ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید و این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت می‌باشد. به طور مثال ابزارهای GPRS هزینه اجاره بالاتری داشته و یا اینکه بسته به توافق شرکت‌ها و بانک پذیرنده مورد نظر، این مبلغ متفاوت است. اما در این بخش به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و در جدول جداگانه‌ای ارائه شده است.

حال با توجه به بررسی میزان کارمزد پرداختی هر بانک پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده، در این بخش عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به این میزان اضافه می‌گردد. جدول ۱۲-۵ میزان هزینه پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده را نشان می‌دهد. این هزینه شامل جمع مبلغ کارمزد پرداخت شده به اضافه مبلغ اجاره پرداختی به ازای هر کارتخوان می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق میزان اجاره پرداختی هر بانک به شرکت‌ها، این مبلغ اجاره با توجه به اطلاعات دریافتی به طور متوسط برای کل صنعت مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال ماهانه در نظر گرفته شده است. به این معنی که تعداد

ابزارهای نصب شده تراکنش دار در هر ماه به ازای هر بانک ضرب در سیصدهزار ریال به اضافه کل مبلغ کارمزد پرداخت شده، تقسیم بر کل مبالغ پذیرش شده بانک در واحد صد هزار ریال شده است.

جدول ۱۲-۵ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاهی با احتساب هزینه اجاره بها - دی ۱۳۹۹

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۳۸
۲	بانک صنعت و معدن	۵۹
۳	بانک خاورمیانه	۷۶
۴	بانک کارآفرین	۱۰۷
۵	بانک صادرات ایران	۱۲۲
۶	بانک سرمایه	۱۳۰
۷	بانک تجارت	۱۴۰
۸	بانک توسعه تعاون	۱۴۶
۹	بانک سپه - قوامین سابق	۱۵۲
۱۰	بانک کشاورزی	۱۵۲
۱۱	بانک رفاه کارگران	۱۵۷
۱۲	بانک ملت	۱۵۸
۱۳	بانک انصار	۱۵۹
۱۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۶۳
۱۵	بانک دی	۱۶۸
۱۶	بانک گردشگری	۱۶۸
۱۷	بانک سینا	۱۷۱
۱۸	بانک سپه	۱۷۲
۱۹	بانک مسکن	۱۷۴
۲۰	بانک شهر	۱۷۶
۲۱	بانک آینده	۱۷۸
۲۲	موسسه اعتباری ملل	۱۷۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۲۳	شرکت دولتی پست بانک	۱۸۳
۲۴	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۱۸۸
۲۵	بانک ملی ایران	۱۸۸
۲۶	موسسه اعتباری نور	۲۱۱
۲۷	موسسه اعتباری توسعه	۲۴۱
۲۸	بانک سپه - کوثر سابق	۲۵۳
۲۹	بانک پاسارگاد	۲۸۹
۳۰	بانک سامان	۳۰۳
۳۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۳۶
۳۲	بانک ایران زمین	۳۶۹
۳۳	بانک پارسیان	۴۱۹
۳۴	بانک اقتصاد نوین	۴۴۸
۳۵	بانک سپه - حکمت سابق	۹۶۰
	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزار در کل شبکه	۱۸۷

ملاحظه می‌گردد که با احتساب میزان اجاره بهای هر ابزار کارتخوان فروشگاهی منجر با افزایش میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها گردیده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۱۸۷ ریال را در دی ماه ۹۹ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. همانگونه که در جدول ۱۲-۵ مشاهده می‌گردد در دی ماه ۹۹ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۳۸ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک "صنعت و معدن" با پرداخت ۵۹ ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و "بانک سپه - حکمت سابق" با ۹۶۰ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن به ترتیب "بانک اقتصاد نوین" با مبلغ ۴۴۸ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و "بانک پارسیان"

با مبلغ ۴۱۹ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

تحلیل اولیه‌ای که در این بخش ارائه می‌شود حاکی از اهمیت مبلغ اجاره ابزار کارتخوان در اقتصادی بودن صنعت پرداخت برای بانک‌هاست چراکه جمع این هزینه باید نسبت به رسوبی که بانک از موجودی پذیرندگان به دست می‌آورد توجیه پذیر باشد. در صورتی که بانک موفق به جذب رسوبی بیشتر از این مبلغ به ازای هر صد هزار ریال نشود، کاربرد ابزار کارتخوان فروشگاهی برای بانک مقرون به صرفه نخواهد بود. همچنین جدا از مبلغ اجاره، نحوه بازاریابی بانک‌ها و شرکت‌های PSP اهمیت دو چندانی می‌یابد. انتخاب پذیرندگان اثربخش، به معنی انتخاب پذیرندگانی که از گردش کافی موجودی به جهت تامین رسوب مورد نظر بانک برخوردار هستند به عاملی مهم جهت سودپذیر بودن ابزار پرداخت برای بانک تبدیل می‌گردد.

به نظر می‌رسد بهتر است بانک‌ها بخشی از هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان خود را از پذیرندگانی که گردش موجودی کافی به جهت تامین هزینه‌های بانک ندارند دریافت کرده و امتیاز تقبل هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان را فقط برای پذیرندگانی که از گردش موجودی کافی برخوردارند در نظر گیرند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های karti تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای دی ماه ۹۹ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۱۳-۵ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۱۳-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - دی ۱۳۹۹

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک پارسیان	۲۴
۲	بانک مسکن	۳۵
۳	بانک خاورمیانه	۶۳
۴	بانک کارآفرین	۷۲
۵	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۷۷
۶	بانک صنعت و معدن	۱۰۴
۷	بانک ایران زمین	۱۱۲
۸	بانک سپه - مهر اقتصاد سابق	۱۳۹
۹	بانک دی	۱۵۵
۱۰	بانک صادرات ایران	۱۵۹
۱۱	بانک پاسارگاد	۱۶۱
۱۲	بانک توسعه صادرات ایران	۱۶۶
۱۳	بانک سرمایه	۱۷۱
۱۴	بانک اقتصاد نوین	۱۷۴
۱۵	بانک گردشگری	۱۸۰
۱۶	بانک سپه - حکمت سابق	۱۸۳
۱۷	بانک شهر	۱۸۶
۱۸	بانک سینا	۱۹۱
۱۹	بانک ملت	۱۹۴
۲۰	بانک تجارت	۲۰۵
۲۱	بانک انصار	۲۰۶
۲۲	بانک رفاه کارگران	۲۰۸
۲۳	بانک سپه - قوامین سابق	۲۲۳
۲۴	بانک آینده	۲۲۴

نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	بانک صادرکننده	ردیف
۲۲۴	بانک سامان	۲۵
۲۴۳	موسسه اعتباری نور	۲۶
۲۴۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۷
۲۶۴	بانک سپه - کوثر سابق	۲۸
۲۶۹	بانک سپه	۲۹
۲۷۵	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۰
۲۹۳	بانک ملی ایران	۳۱
۲۹۵	موسسه اعتباری توسعه	۳۲
۳۳۰	بانک توسعه تعاون	۳۳
۳۴۱	موسسه اعتباری ملل	۳۴
۳۷۱	بانک کشاورزی	۳۵
۵۳۳	شرکت دولتی پست بانک	۳۶
۱۸۷	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۱۸۷ ریال (۵۳/۰ درصد نرخ رشد منفی نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند.

۶- جمع‌بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی دی ماه ۱۳۹۹ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرقدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به شهریور ۹۹ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان ۹/۱۵۸ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های دی ماه ۱۳۹۹ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۲,۷۹۸ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۴,۵۶۲ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۳/۹۶ و ۸/۸۷ درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در دی ماه ۱۳۹۹ با رشد ۱/۳۶ درصدی به نزدیک به ۱۲,۵۴۰ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۷۶/۴۷ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۱۲/۰۴ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۱/۴۹ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های دی ماه ۱۳۹۹ با ۸۹/۵۱ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۶/۶۷ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۱۲۳، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۵ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۲۶۱ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۰۹ و ۳/۱۱ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۵۹ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۲,۰۶۵ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱,۵۷۹ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۴۶/۰۷ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول دی ماه ۱۳۹۹ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۴۱/۲۴ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دی ماه ۱۳۹۹ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، بوشهر و مازندران می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۶۰/۹۸ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی دی ماه ۱۳۹۹ در قیاس با آذر، رشد ۴/۹۶ درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۱/۳۴- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی دی ماه ۱۳۹۹ نسبت به آذر ماه به سبب افزایش ۴/۹۴ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۰/۰۱ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰,۰۰۰ ریال تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۶/۵۴ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۴۱۴,۲۳۴,۵۵۴ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰,۰۰۰ ریال، ۳۶/۳۴ درصد تراکنش‌ها معادل ۹۱۰,۱۲۴,۷۱۴ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ۴۱/۷۲ درصد معادل ۱,۰۴۴,۹۹۷,۷۸۴ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰,۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۷/۱۱ درصدی، ۷۱/۳۳ درصدی، ۲/۱۹- درصدی، ۳۳/۴۵- درصدی و ۲۱/۵۳- درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده دی ماه ۱۳۹۹ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه آذر دارای رشد ۰/۰۰۴ درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده

به ازای شبکه پرداخت در دی ماه ۱۳۹۹، ۹۹/۲۱ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در آذر ماه رشد ۰/۳۵ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۱۴ درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در دی ماه ۹۹ نیز چون گذشته شرکت "به‌پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی از بازار را به خود اختصاص داده و همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است. در ماه جاری نوسانات سهم‌ها در مولفه‌های تعدادی و مبلغی شرکت‌ها چندان قابل توجه نبوده و در مولفه سهم تعدادی و مبلغی جابه‌جایی رخ نداده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در دی ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است. همچنین در ماه جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ای پرداخت کارت در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است. در ماه جاری همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" پوشش داده شده است.

در ماه دی شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده است. در این ماه شرکت "پرداخت نوین آرین" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف زیاد دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به‌پرداخت ملت"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آرین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاهی حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار تمام سرویس‌هاست؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در دی ماه، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاهی بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و شرکت "به‌پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار نیز شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "به‌پرداخت ملت" نیز به گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که پنج شرکت "به‌پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "الکترونیک کارت دماوند"، "آسان پرداخت پرشین"

و "تجارت الکترونیک پارسیان" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. این شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه کمترین رقم این شاخص با عددی برابر با ۶/۲۱ درصد به شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "سابان کارت" مشاهده می‌شود. بیش از ۴۹ درصد از کارتخوان‌های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند. به‌طور کلی در دی ماه سال ۹۹ سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۹/۹۳ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. این مهم در پی افزایش حدود ۲ درصدی کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی در شبکه اتفاق افتاده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌ی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در دی ماه ۹۹ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین در بررسی بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش برای هر بانک، همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌ی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌ی" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌ی، در این ماه تنها در حوزه ابزار پذیرش موبایلی با رشد منفی مواجه بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در دی ماه ۹۹ نسبت به آذر ماه ۹۹ رشد مثبت ۲/۵۵ درصدی داشته است و نرخ رشد در هر سه دسته کارت مثبت بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در دی ماه ۱۳۹۹، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت"، و "کارت اعتباری" تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملی ایران" و بیشترین کارت "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملت" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی تنها در دسته کارت "اعتباری" با رشد مثبت مواجه بوده است. "کارت هدیه و بن کارت" همچنان در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰)، "کارت برداشت" در طبقه "ملایم" و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته اند.

در مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در دی ماه ۹۹ به بانک‌های "ملی ایران" و "ملت" و "صادرات ایران" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "قرض الحسنه رسالت" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مشتراک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "خاورمیانه" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "صادرات ایران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در دی ماه ۱۳۹۹، بانک‌های پذیرنده با ۴/۰۴ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (آذر ۹۹) میزان ۹۵ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۷ ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "پارسیان" با مبلغ ۱۹۷ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

از آنجایی که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای نصب هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید. این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت است. به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها اضافه گردیده و شاخص جدید "کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید

با احتساب هزینه اجاره بها" تعریف شده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۱۸۷ ریال را در دی ماه ۹۹ به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده را پرداخت کرده‌اند. در دی ماه ۹۹ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۳۸ ریال و پس از آن بانک "صنعت و معدن" با پرداخت ۵۹ ریال، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و "بانک سپه- حکمت سابق" با ۹۶۰ ریال و پس از آن به ترتیب "بانک اقتصاد نوین" با مبلغ ۴۴۸ ریال و "بانک پارسیان" با مبلغ ۴۱۹ ریال، بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صدهزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰.۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۱۸۷ ریال (۰/۵۳ درصد نرخ رشد منفی نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در دی ماه ۹۹، بانک "پارسیان" با ۲۴ ریال و پس از آن بانک‌های "مسکن" و "خاورمیانه" به ترتیب با ۳۵ و ۶۳ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۵۳۳ ریال و پس از آن به ترتیب بانک بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۳۷۱ ریال و "موسسه اعتباری ملل" با مبلغ ۳۴۱ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۸}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۳۹}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۰}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"^{۴۱} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۲} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۳}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش

^{۴۱} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۲} Service Type

^{۴۳} Purchasing Good/Services

^{۳۸} Payment Service Provider

^{۳۹} Issuer Bank

^{۴۰} Acquirer Bank Acquirer

کارتخوان فروشگاه‌ها و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۴}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۵}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۶} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۷}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۸}

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن

می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

تراکنش خطای شاپرکی

^{۴۷} Balance Inquiry

^{۴۸} Transaction Status

^{۴۴} Bill Payment

^{۴۵} Reload

^{۴۶} Top-up

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاه‌ی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاه^{۴۹}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۰} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

^{۵۰} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۴۹} EFTPOS

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۱}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۲}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۳}، نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۴} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۵}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

^{۵۴} Web-Mobile

^{۵۵} In-App Purchase

^{۵۱} Internet Payment Gateway

^{۵۲} Mobile Payment Gateway

^{۵۳} In-Store

مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط^{۶۰} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیکی کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری^{۶۱}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه^{۵۶}

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)^{۵۷}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)^{۵۸}

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۵۹} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها

^{۵۹} online

^{۶۰} offline

^{۶۱} Credit card

^{۵۶} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

^{۵۷} Debit card

^{۵۸} prepaid

۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سوییچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرای شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل

تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرای شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام ۶۲

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ی

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی فعال سیستمی هر شرکت} \\ = \frac{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی}}{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌ی فعال سیستمی هر شرکت}} \times \text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی}$$

دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 \times \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

عدد حاصل میزان اثربخشی کارت‌خوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 \times \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۳} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۴} تعریف می‌شود. سپرده‌های

^{۶۳} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۵}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } t}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } t}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$= \frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}$$

3

The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/28	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99	▲
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 0/52	▲
Shaparak network error	% 0/14	▼
Issuer error	% 8/70	▼
Cardholder Error	% 89/81	▲
Business error	% 0/83	▲
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 99/21	▲
Shaparak sensed availability	% 99/99	▲
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/009	▼
percent change of reconciliation account transactions	% -62/39	▼

4

Electronic card payment network market indices in Jan 2020

Active EFTPOS effectiveness			
The highest effectiveness	Beh pardakht Mellat	1/752	▲
The lowest effectiveness	Sayan Card	0/265	▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions			
The highest ratio	Fan Ava Card	% 0/111	▼
The lowest ratio	Sayan card	% 0/005	▼
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS			
The Highest ratio	Fan Ava card	% 49/04	▼
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sepehr	% 6/21	▼

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share				
The highest value share of transactions	% 20/66 Behpardakht Mellat		% 20/38 Bank Mellat	
The highest numerical share of transactions	% 20/43 Behpardakht Mellat		% 20/41 Bank Mellat	
The highest value share of transactions in each terminal				
Internet Payment Gateway	% 37/53 Pardakht Electronic Saman		% 19/94 Bank Mellat	
Mobile Payment Gateway	% 34/65 Pardakht Electronic Saman		% 26/75 Bank Mellat	
EFTPOS	% 20/30 Behpardakht Mellat		% 20/43 Bank Mellat	
The highest numerical share of transactions in each of terminals				
Internet Payment Gateway	% 33 Tejarat Electronic Parsian		% 23/59 Parsian Bank	
Mobile Payment Gateway	% 30/66 Pardakht Electronic Saman		% 33/11 Bank Mellat	
EFTPOS	% 21/13 Behpardakht Mellat		% 19/55 Bank Mellat	
Herfindahl-Hirschman Index				
Internet Payment Gateway	2,282		1,361	
Mobile Payment Gateway	2,137		2,162	
EFTPOS	1,450		905	
The highest share of issuing banks in number of active cards				
Prepaid card	Mellat bank	% 16/97		
Credit card	Bank Melli Iran	% 36/83		
Debit card	Bank Melli Iran	% 22/40		

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 16/83	▲
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 2/07	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 158/09	▼

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	2,797,965,704	▲
Value of transactions	4,562,459,781 mill IRR	▲

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions (Jan compared to Dec)	% 8/87	▲
Monthly real growth of value of transactions (Jan compared to Dec)	% 6/92	▲
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 62/15	▲
Point-to-point real growth of the value of transactions	% 10/90	▲

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 6/62	▲
Mobile Payment Gateway	% 3/87	▼
EFTPOS	% 89/51	▲

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 97/66	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 2/34	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 86/67	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 8/41	▼
Balance Inquiry	% 4/92	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	2,064/67	▲
EFTPOS	1,578/91	▲
Mobile Payment Gateway	237/21	▲
Internet Payment Gateway	248/56	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	46/07	▲
EFTPOS	41/24	▲
Mobile Payment Gateway	1/78	▼
Internet Payment Gateway	3/05	▲

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,947,210 Tehran	▲
The most change in the number of active EFTPOS terminals	13,704 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/2 Yazd	▼
The most number of EFTPOS transactions per capita	60/98 Hormozgān	▲

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	690/92	▲
---	--------	---

شرکت مچکر الکترونیکي پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

ایران، تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکي پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

